

Tweejaarlijks verslag betreffende de sectorale pensioenstelsels

Juli 2009

Inhoudstafel

Inleiding	5
<i>Executive Summary</i>	7
Hoofdstuk 1. Scope van het verslag	11
1.1. "Sectorale pensioenstelsels"	11
1.1.1. Betrokken paritaire (sub)comités	11
1.1.2. Paritaire comités met meerdere pensioenstelsels	12
1.1.3. "Gesloten FBZ-stelsels"	14
1.2. Niet opgenomen regelingen	15
1.2.1. Sectoren met een raamakkoord	15
1.2.2. Uitzendsector (PC 322)	15
1.2.3. Nieuw op te richten pensioenstelsels	16
1.2.4. Opzegvergoedingen, afscheidspremies en vergelijkbare voordelen	17
1.3. Onderzochte periode	17
Hoofdstuk 2. Karakteristieken van de betrokken sectoren	18
2.1. Omvang	18
2.2. Arbeiders en bedienden	19
2.3. Economische activiteit	20
2.4. Gender	21
Hoofdstuk 3. De pensioentoezegging	23
3.1. Invoering en aanpassing aan de WAP	23
3.2. De inrichter	24
3.3. Afbakening van het toepassingsgebied en opting-out	25
3.4. Personeel toepassingsgebied - aansluitingsvoorwaarden	28
3.5. Aard en kenmerken van de pensioentoezegging	28
3.5.1. Types pensioentoezeggingen	28
3.5.2. Karakteristieken van de vastbijdrage- en cashbalancestelsels	29
3.5.3. Karakteristieken van de vastprestatiestelsels	33
3.5.4. Karakteristieken van de gesloten FBZ-stelsels	33
3.5.5. Toezegging van een kapitaal of van een rente	33
3.5.6. Pensioenleeftijd	34
3.5.7. Verworven reserves	34
3.5.8. Onthaalstructuur	35
3.6. Kenmerken van de dekking bij overlijden vóór de pensioenleeftijd	35
3.7. Premievrijstelling bij invaliditeit	36
Hoofdstuk 4. De aangeslotenen bij een sectoraal pensioenstelsel	37
4.1. Aantal aangeslotenen	37
4.2. Aangeslotenen volgens leeftijd	39
4.3. Aangeslotenen volgens geslacht	41
Hoofdstuk 5. De uitvoering van de pensioentoezegging	42
5.1. Type pensioeninstelling	42
5.2. Type verzekeringsovereenkomst	44
Hoofdstuk 6. Pensioenuitkeringen	46
6.1. Rustpensioen	46
6.1.1. Nieuw ingaande rustpensioenen	46
6.1.2. Kapitaaluitkering	48
6.1.3. Rente-uitkering	50
6.1.4. Gewicht "nieuwe" sectorale pensioenstelsels - "mature" sectorale pensioenstelsels - gesloten FBZ-stelsels	50

6.2. Overlevingspensioen.....	51
6.2.1. Nieuw ingaande overlevingspensioenen.....	51
6.2.2. Kapitaaluitkering.....	53
6.2.3. Rente-uitkering	54
Hoofdstuk 7. Financiering	55
7.1. Kapitalisatie/Repartitie.	55
7.2. Werkgeversbijdragen / persoonlijke bijdragen	56
7.3. Omvang en evolutie van de bijdragemassa.....	56
Hoofdstuk 8. Het beheer van de sectorale pensioenstelsels.....	59
8.1. De reserves.....	59
8.2. De beleggingsstrategie	61
8.3. Beleggingsrendementen	62
8.4. Aan de individuele rekeningen toegekende rendementen	64
8.5. Kostenstructuur	68
Hoofdstuk 9. Sociale pensioenstelsels	71
9.1. Sociale en niet-sociale sectorstelsels	71
9.2. Solidariteitsinstelling	72
9.3. Inhoud van de solidariteitstoezegging	72
9.4. Bijdragen en uitkeringen van solidariteitsprestaties	74
Besluit	77
Lexicon	79
Bijlagen.....	82
Vragenlijst – Sectoraal Pensioenstelsel	95

Inleiding

De wet van 28 april 2003 betreffende de aanvullende pensioenen (WAP) heeft de reglementering voor en het toezicht op de aanvullende pensioenen met ingang van 1 januari 2004 uitgebreid tot de sectorale pensioenstelsels.

De uitbreiding van het wettelijk kader tot de sectorale pensioenstelsels had vooreerst als doel om de reeds bestaande wettelijke beschermingsmechanismen op het vlak van de aanvullende pensioenen (bv. verworven rechten) ook van toepassing te maken op de werknemers die rechten putten uit een sectoraal pensioenstelsel. Daarnaast, en belangrijker, had de WAP zich als doel gesteld om via de totstandkoming van sectorale pensioenstelsels de tweede pensioenpijler te democratiseren. Omwille van hun ruimer toepassingsgebied en inbedding in het sociaal overleg worden sectorale pensioenstelsels, beter dan ondernemingspensioenen, in staat geacht om grote groepen werknemers te bereiken.

Om de evolutie van de sectorale pensioenstelsels te kunnen volgen, heeft de wetgever de CBFA de opdracht gegeven een tweejaarlijks verslag op te stellen per sectoraal pensioenstelsel (artikel 50 van de WAP).

Het eerste tweejaarlijks verslag¹ met betrekking tot de jaren 2004-2005 werd gepubliceerd in 2007. Het huidige verslag belicht in beginsel de periode 2006-2007, maar houdt voor een aantal aspecten tevens rekening met de pensioenstelsels die met ingang van 2008 werden ingevoerd.

Om de leesbaarheid en de vergelijkbaarheid van de gegevens te vergroten, heeft de Commissie ervoor geopteerd om de onderzoeksresultaten te bundelen in één enkel rapport, voor het geheel van de sectorale pensioenstelsels.

De doelstelling van het tweejaarlijks rapport bestaat er niet in om te fungeren als controle-instrument. Daartoe hebben de WAP en de wetgeving op het prudentieel toezicht in andere mechanismen voorzien. De bedoeling is veeleer een inzicht te verschaffen in de evoluties die plaatsvinden binnen de sfeer van de sectorale aanvullende pensioenen. In dit verslag worden de sectorale pensioenstelsels dan ook benaderd vanuit een ruim perspectief. De elementen die worden onderzocht betreffen vanzelfsprekend de aard en kenmerken van de betrokken pensioenstelsels evenals hun beheer en financiering. Daarnaast wordt ook aandacht besteed aan achterliggende elementen zoals de karakteristieken van de betrokken sectoren en van de werknemers en aangeslotenen.

Het verslag is opgebouwd uit negen hoofdstukken. In hoofdstuk 1 wordt het onderzoeksdomein van dit rapport nader afgebakend en wordt een classificatie aangebracht binnen de sectorale pensioenregelingen. In de volgende hoofdstukken van dit rapport zal er bij de analyse naar deze classificatie worden teruggegrepen.

In hoofdstuk 2 wordt er gepeild naar de karakteristieken van de betrokken sectoren. Daarbij wordt nader ingegaan op de omvang van de tewerkstelling binnen die

---

¹ Zie : http://www.cbfa.be/nl/publications/ver/pdf/cbfa_sp_2007.pdf

sectoren en op de verdeling volgens het arbeidsrechtelijke statuut en het geslacht van de werknemers.

Hoofdstuk 3 gaat nader in op de pensioentoezeggingen, in het bijzonder op de aspecten die zijn neergeschreven in de collectieve arbeidsovereenkomst en het pensioenreglement. Daarbij wordt de vraag gesteld naar het toepassingsgebied van de regelingen, zowel ten aanzien van de werkgevers als de werknemers, de eventuele mogelijkheden tot opting-out, de aard van de toezegging evenals de omvang en kenmerken van de toegezegde voordelen.

In hoofdstuk 4 worden het aantal aangeslotenen bij een sectoraal pensioenstelsel en de karakteristieken van deze aangeslotenen onderzocht.

De WAP schrijft voor dat het beheer van een pensioenstelsel wordt toevertrouwd aan een pensioeninstelling. In hoofdstuk 5 wordt nagegaan welke pensioeninstellingen worden aangesteld met het oog op het beheer van de sectorale pensioenstelsels.

In hoofdstuk 6 wordt de vraag gesteld hoeveel pensioenuitkeringen in het kader van sectorale pensioenstelsels werden verricht en op welke wijze, in kapitaal of rente, de voordelen werden uitgekeerd.

In hoofdstuk 7 wordt de financiering van de sectorale pensioenstelsels van naderbij bekeken. De verdeling tussen werkgevers- en werknemersbijdragen en de evolutie van de omvang van de bijdragen komen daarbij aan bod.

Hoofdstuk 8 gaat dieper in op het beheer van de sectorale pensioenstelsels. Daarbij komen de omvang van de reserves, de beleggingsstrategie, de gerealiseerde en de aan de aangeslotenen toegekende rendementen en de kostenstructuur aan bod.

In hoofdstuk 9 ten slotte wordt nagegaan in welke mate binnen sectoren wordt gekozen voor de invoering van “sociale” pensioenstelsels. Hierbij wordt de aandacht gevestigd op de in het kader van het solidariteitsluik aangeboden solidariteitsprestaties en op het financiële gewicht van het solidariteitsluik en de daarin opgenomen prestaties.

Executive Summary

- 1. Op grond van artikel 50 van de WAP heeft de Commissie voor het Bank, Financien en Assurantiewezen (CBFA) als opdracht een tweejaarlijks verslag op te stellen over de evolutie van de sectorale pensioenstelsels.*
- 2. Dit verslag heeft in principe betrekking op de periode 2006-2007. Voor een aantal aspecten werd ook rekening gehouden met de sectorale pensioenstelsels die werden ingevoerd met ingang van 2008.*
- 3. Op 31 december 2007 waren er 21 paritaire (sub)comités waarbinnen één of meerdere sectorale pensioenstelsels van kracht waren. Met ingang van 2008 werd er in zes bijkomende paritaire (sub)comités een sectoraal pensioenstelsel ingevoerd.*
- 4. In sommige van deze sectoren bestond vóór de inwerkingtreding van de WAP een pensioenregeling die werd beheerd door een fonds voor bestaanszekerheid. Deze stelsels dienden, voor wat de toekomstige pensioenopbouw betreft, uiterlijk op 1 januari 2007 te worden aangepast aan de WAP. Voor wat de pensioenrechten betreft met betrekking tot de dienstjaren voorafgaand aan de inwerkingtreding van de WAP, mogen deze stelsels echter verder blijven bestaan. In enkele sectoren bestaan er dergelijke "gesloten FBZ-stelsels".*
- 5. De 27 sectoren vertegenwoordigen een tewerkstelling van 766.196 werknemers. Het onderlinge gewicht van deze sectoren met een sectoraal pensioenstelsel, in termen van tewerkstelling, verschilt sterk. De 2 grootste paritaire comités vertegenwoordigen samen bijna de helft van de totale tewerkstelling. De 13 kleinste sectoren zijn goed voor amper 5%.*
- 6. Het zwaartepunt van de sectorale pensioenstelsels situeert zich nog steeds binnen de paritaire comités voor arbeiders. 18 van de 27 paritaire comités waar in 2008 een sectoraal pensioenstelsel bestond, zijn paritaire comités exclusief voor arbeiders. 81% van de werknemers in de paritaire comités met een sectoraal pensioenstelsel is tewerkgesteld op grond van een arbeidsovereenkomst voor arbeiders.*
- 7. De mate waarin sectorale pensioenstelsels ingang vinden, verschilt sterk in functie van de economische activiteit binnen de sector. In sommige sectorgroepen, zoals de metaal- en aanverwante nijverheden, de bouwnijverheid, de land- en tuinbouwnijverheid en de voedingsnijverheid, zijn sectorale pensioenstelsels zeer sterk doorgedrongen terwijl zij in andere sectorgroepen, zoals de textielnijverheid, de distributie of de horeca, nog niet of nauwelijks voorkomen.*
- 8. De meeste sectorale pensioenstelsels zijn van recente datum en werden ingevoerd in de aanloop naar of na de inwerkingtreding van de WAP. Een beperkt aantal sectoren beschikt al sedert decennia over een aanvullend pensioenstelsel. Niettegenstaande zij slechts op een beperkt deel van de aangeslotenen betrekking hebben, vertegenwoordigen deze stelsels omwille van hun mature karakter een*

belangrijk aandeel in de totale bijdragen, reserves en uitkeringen. Ook wat de plankenmerken betreft, verschillen deze mature stelsels van de nieuwe sectorale pensioenstelsels.

- 9. Bij de meerderheid van de sectorale pensioenstelsels wordt een deel van de werkgevers vrijgesteld van deelname, ofwel door hen uit het toepassingsgebied van de CAO te sluiten ofwel door een opting-outclausule in de CAO in te schrijven. 15% van de betrokken werknemers valt op die manier buiten het toepassingsgebied. Bij de arbeiders is dit percentage veel lager (5%) dan bij de bedienden (54%). Als voorwaarde voor uitsluiting uit het toepassingsgebied of voor de uitoefening van het recht op opting-out, wordt steeds de aanwezigheid van een (minstens) gelijkwaardig pensioenstelsel op het niveau van de onderneming vereist.*
- 10. Het personele toepassingsgebied van de sectorale pensioenstelsels wordt telkens ruim omschreven.*
- 11. In het 4^e kwartaal van 2007 telden de sectorale pensioenstelsels 579.760 actieve aangeslotenen. Daarnaast waren er binnen deze stelsels 135.015 aangeslotenen met uitgestelde rechten en 2.824 rentegenieters.*
- 12. 88% van de actieve aangeslotenen zijn mannen.*
- 13. De overgrote meerderheid van de sectorale pensioenstelsels is van het type vaste bijdragen. In twee gevallen werd een pensioenstelsel van het type cash-balance ingevoerd. Enkel in de sectoren met mature sectorale pensioenstelsels treft men stelsels van het type vaste prestaties aan.*
- 14. Bij de meeste vastebijdragestelsels wordt voorzien in een lineaire loongerelateerde bijdrage, al komen ook forfaitaire en/of diensttijdafhankelijke bijdragen voor. Het niveau van de bijdragen ligt in de meeste gevallen tussen 0,75% en 1,75% van het loon. Slechts twee stelsels kennen een hogere bijdrage. Tussen 2004 en 2008 steeg de gemiddelde bijdrage (per stelsel) van 0,88% tot 1,14%. De meeste aangeslotenen genieten van een bijdrage tussen 1,25% en 1,75% van het loon.*
- 15. De meeste sectorale stelsels garanderen een minimaal gewaarborgd rendement, hetzij op basis van een verzekeringsovereenkomst met gewaarborgd rendement, hetzij via een rendement dat door de inrichter zelf wordt gewaarborgd.*
- 16. De pensioenleeftijd wordt meestal vastgesteld op 65 jaar, maar met een mogelijkheid tot vervroegd pensioen, veelal vanaf de leeftijd van 60 jaar.*
- 17. Bij bijna alle pensioenstelsels wordt, in geval van overlijden vóór de pensioenleeftijd, de opgebouwde reserve uitgekeerd aan de begunstigde. Bijkomende overlijdensdekkingen treft men enkel aan in sectoren met mature sectorale pensioenstelsels.*
- 18. De meeste sectorale pensioenstelsels worden beheerd door een verzekeringsonderneming. Omdat de twee grootste sectoren – in termen van*

aantal werknemers - een beroep doen op een IBP, vertegenwoordigen de IBP's niettemin 60% van het aantal aangeslotenen, en 68% van het beheerd vermogen. Bij de verzekeringsondernemingen wordt uitsluitend geopteerd voor overeenkomsten met gewaarborgd rendement (tak 21).

- 19. In 2007 waren er 4.174 nieuw ingaande aanvullende rustpensioenen. 97% daarvan werd uitgekeerd onder de vorm van een eenmalig kapitaal. De kapitaalsuitkeringen vertegenwoordigden in 2007 een totaalbedrag van € 134,77 miljoen. Het gemiddelde kapitaal bedroeg in dat jaar € 31.949. Laat men de sectoren met mature sectorale pensioenstelsels buiten beschouwing, dan bedraagt het gemiddelde kapitaal slechts € 2.018. Van het recht om een kapitaal om te zetten in een rente wordt nagenoeg geen gebruik gemaakt.*
- 20. In 2007 bedroeg de totale bijdragemassa € 337,54 miljoen. De meeste pensioenstelsels worden louter patronaal gefinancierd. 3% van het totaalbedrag bestaat uit persoonlijke bijdragen. Het grootste deel van de bijdragen wordt geïnd binnen de sectoren met mature sectorale pensioenstelsels. De bijdragen voor de "nieuwe" sectorale pensioenstelsels beliepen in 2007 € 140,27 miljoen.*
- 21. Eind 2007 bedroegen de totaal opgebouwde reserves in het kader van de sectorale aanvullende pensioenstelsels € 2.095 miljoen. Twee derden van dat bedrag is voor rekening van sectoren met mature sectorale pensioenstelsels.*
- 22. Het gemiddelde sectorstelsel belegde eind 2005 65% van zijn reserves in obligaties, 12% in aandelen, 8% in ICB's en 7,5% in cash- en kortetermijnbeleggingen. Men stelt vast dat de grootste sectoren –in termen van reserves– minder in obligaties beleggen dan de kleinere sectoren. Obligaties wegen ook minder zwaar door in de beleggingsportefeuilles van de IBP's (43%), tegenover die van de verzekeringsondernemingen (76%).*
- 23. De sectorale pensioenstelsels hebben een gemiddeld nettobeleggingsrendement gerealiseerd van 4,95% in 2006 en 3,23% in 2007. Omwille van het verband tussen de omvang van de reserve en de beleggingsstrategie en de algemene evolutie van de financiële markten bestond er in 2006 een positief verband tussen de omvang van de reserves en het beleggingsrendement, terwijl dit verband in 2007 negatief was.*
- 24. Zowel in 2006 als 2007 kenden de meeste pensioenstelsels van het type vaste bijdragen en cash-balance een rendement toe aan de individuele rekening tussen 3,25% en 4,75%. In 2006 ontving 70% van de aangeslotenen een rendement tussen 3,25% en 4,25%, in 2007 liep dit op tot 90% van de aangeslotenen. Bij de verzekerde pensioenstelsels bedroeg het gemiddeld toegekende rendement (inclusief winstdeelname) 4,21% voor 2006 en 4,43% voor 2007. De IBP's beperkten zich in beide jaren tot de toekenning van het door de inrichter gewaarborgde rendement, telkens 3,25%.*
- 25. Alle verzekerde pensioenstelsels maken gebruik van inningstoeslagen, een aantal stelsels rekent daarnaast ook inventaristoeslagen aan. Het niveau van de inningstoeslagen loopt sterk uiteen, van 1% tot 5%, en vertoont geen verband met de grootte van het stelsel.*

26. *Er bestaan 12 sociale pensioenstelsels. Doordat vooral de grotere sectorale pensioenstelsels sociale stelsels zijn, hebben deze stelsels betrekking op de ruime meerderheid (87%) van de actieve aangeslotenen. 96% van de arbeiders met een sectoraal pensioenstelsel is aangesloten bij een sociaal pensioenstelsel. Bij de bedienden is dat slechts 12%. De meeste van die stelsels voorzien in de verdere financiering van de pensioenopbouw tijdens periodes van tijdelijke werkloosheid en periodes van arbeidsongeschiktheid en in een vergoeding bij overlijden. In 2007 werd voor een totaalbedrag van € 17,17 miljoen aan solidariteitsbijdragen geïnd en voor € 8,77 miljoen aan solidariteitsprestaties uitgekeerd. De "gelijkgestelde periodes" zijn veruit de belangrijkste solidariteitsprestaties.*

Hoofdstuk 1. Scope van het verslag

1.1. "Sectorale pensioenstelsels"

De rapportering op grond van artikel 50 van de WAP viseert de sectorale pensioenstelsels. Het gaat om pensioenstelsels die werden ingevoerd op grond van een collectieve arbeidsovereenkomst binnen een paritair comité of subcomité.

De lijst van paritaire comités waar een sectoraal aanvullend pensioen bestaat werd opgesteld op basis van de CAO's die zijn gepubliceerd op de website van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg (WASO).

De betrokken sectoren werden bevroegd op basis van een door de CBFA opgestelde vragenlijst (zie bijlage). De vragenlijsten werden bezorgd aan de sectorale inrichters. Waar de gegevens over de inrichter ontbraken, werd de vragenlijst bezorgd aan de voorzitter van het paritair comité. De vragenlijsten werden verstuurd in de loop van de maand april 2008 met verzoek om uiterlijk op 30 juni 2008 te antwoorden. Waar nodig werden herinneringen verzonden of werden bijkomende inlichtingen gevraagd in het najaar van 2008.

1.1.1. Betrokken paritaire (sub)comités

Op 31 december 2007 bestonden er in 21 paritaire comités of subcomités één of meerdere sectorale pensioenstelsels. Een overzicht is weergegeven in onderstaande tabel.

Tabel 1: paritaire comités met sectoraal pensioenstelsel (12/2007)

1.	106.02	BETONINDUSTRIE
2.	111	METAAL-, MACHINE- EN ELECTRISCHE BOUW
3.	112	GARAGEBEDRIJF
4.	118	VOEDINGSNIJVERHEID
5.	120.02	VLASBEREIDING
6.	124	BOUWBEDRIJF
7.	127	HANDEL IN BRANDSTOFFEN
8.	139	BINNENSCHIEPVAART
9.	142.01	TERUGWINNING METALEN
10.	143	ZEEVISSERIJ
11.	149.01	ELECTRICIENS
12.	149.02	KOETSWERK
13.	149.04	METAALHANDEL
14.	209	BEDIENDEN DER METAALFABRIKATENNIJVERHEID
15.	216	NOTARISBEDIENDEN
16.	226	INTERNATIONALE HANDEL, VERVOER EN LOGISTIEK

17.	301.01	HAVEN VAN ANTWERPEN
18.	304	VERMAKELIJKHEIDSBEDRIJF
19.	326	GAS- EN ELECTRICITEITBEDRIJF
20.	328.01	STADS- EN STREEKVERVOER VAN HET VLAAMS GEWEST
21.	328.03	STADS- EN STREEKVERVOER VAN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Met ingang van 2008 is nog in zes bijkomende paritaire comités een sectoraal pensioenstelsel van kracht geworden, wat het totaal voor 2008 brengt op 27.

Tabel 2: paritaire comités waarin in 2008 een pensioenstelsel werd ingevoerd

22.	121	SCHOONMAAK- EN ONTSMETTINGSONDERNEMINGEN
23.	132	ONDERNEMINGEN VAN TECHNISCHE LAND- EN TUINBOUWWERKEN
24.	140	VERVOER
25.	144	LANDBOUW
26.	145	TUINBOUWBEDRIJF
27.	324	DIAMANT

1.1.2. Paritaire comités met meerdere pensioenstelsels

In 5 paritaire comités bestaat er meer dan één pensioenstelsel. In drie gevallen (PC 143, 326 en 328.03) gaat het over autonome, naast elkaar bestaande, pensioenstelsels die elk pensioenrechten genereren voor toekomstige dienstjaren. In twee van die gevallen (PC 143 en 326) gaat het om pensioenstelsels met een verschillend personeel toepassingsgebied. In het geval van PC 328.03 zijn de twee pensioenstelsels simultaan van toepassing op dezelfde populatie.

In totaal bestonden er op 31 december 2007 dus 24 sectorale pensioenstelsels waarin pensioenrechten worden opgebouwd met betrekking tot toekomstige dienstjaren, of met andere woorden *open pensioenstelsels*. De 6 pensioenstelsels die met ingang van 2008 werden ingevoerd, brengen het totaal aantal open pensioenstelsels in 2008 op 30.

In twee paritaire comités (PC 216 en 301.01) gaat het niet om pensioenstelsels die naast elkaar bestaan, maar over pensioenstelsels die elkaar opvolgen in de tijd als gevolg van een wijziging aan het oorspronkelijke pensioenstelsel. Daarbij blijft het eerste stelsel van kracht met betrekking tot de dienstjaren vóór de invoering van het nieuwe stelsel.

De stelsels binnen deze 5 paritaire comités met meer dan één pensioenstelsel worden hieronder kort toegelicht. Dit leek nuttig als referentiekader, aangezien er doorheen het rapport soms wordt verwezen naar de sector als geheel en soms naar de verschillende stelsels afzonderlijk.

- **PC 143 - Zeevisserij**

Binnen dit paritair comité bestaan twee verschillende pensioenstelsels, één voor de personeelsleden tewerkgesteld in de pakhuizen en één voor de personeelsleden met het statuut van "erkende zeevisser". Deze stelsels hebben een verschillend personeel toepassingsgebied, zodanig dat dezelfde werknemers (in principe) niet tegelijkertijd aan beide stelsels onderworpen kunnen zijn.

In wat volgt wordt verwezen naar:

- het stelsel voor de werknemers in de pakhuizen als stelsel 143 a;
- het stelsel voor de erkende zeevissers als stelsel 143 b.

- **PC 216 - Notarisbedienden**

Binnen PC 216 bestond oorspronkelijk een aanvullend pensioenstelsel van het type vaste prestaties. Dit stelsel wordt beheerd in de schoot van een IBP. In 1988 werd het pensioenstelsel (voor de toekomstige diensttijd) omgevormd tot een pensioenstelsel van het type vaste bijdragen, bij een verzekeringsonderneming. Het nieuwe pensioenstelsel (met betrekking tot de dienstjaren vanaf 1988) is van toepassing op alle werknemers. Werknemers die al in dienst waren vóór 1988 blijven wat de dienstjaren voordien betreft aangesloten bij het eerste pensioenstelsel.

Voor zover het bij de analyse noodzakelijk is om dit onderscheid te maken, wordt:

- naar het vastebijdragestelsel verwezen als stelsel 216 a;
- naar het vasteprestatiestelsel verwezen als stelsel 216 b.

- **PC 301.01 - Haven van Antwerpen**

Binnen PC 301.01 bestond tot 2005 een pensioenregeling in de schoot van een fonds voor bestaanszekerheid. Met ingang van 2005 werd een nieuwe pensioentoezegging ingevoerd, beheerd door een IBP. Deze toezegging bestaat uit twee onderdelen. Voor de dienstjaren vanaf 2005 geldt er een toezegging van het type cash-balance. Voor de dienstjaren vóór 2005 werd een toezegging ingevoerd van het type vaste prestaties. Deze toezegging komt gradueel in de plaats van de voorheen binnen het FBZ bestaande pensioenregeling waarvan het beheer eveneens aan de IBP werd overgedragen (zie ook 1.1.3.). Voor zover het bij de analyse noodzakelijk is om dit onderscheid te maken, wordt:

- naar het cash-balancestelsel verwezen als stelsel 301.01 a;
- naar het vasteprestatiestelsel verwezen als stelsel 301.01 b.

- **PC 326 - Gas en electriciteit**

Binnen PC 326 bestaat van oudsher een aanvullend pensioenstelsel van het type vaste prestaties beheerd door een IBP. Met ingang van 2002 werd een nieuw pensioenstelsel ingevoerd van het type vaste bijdragen, waarvan het beheer werd toevertrouwd aan een andere IBP. De werknemers die in dienst zijn getreden vanaf het jaar 2002 werden aangesloten bij het nieuwe vastebijdragepensioenstelsel. De werknemers die al in dienst waren, bleven aangesloten bij het bestaande vasteprestatieplan. De werknemers uit de sector zijn dus maar bij één pensioenstelsel aangesloten.

In wat volgt wordt verwezen naar:

- het vastebijdragenstelsel als stelsel 326 a;
- het vasteprestatiestelsel als stelsel 326 b.

- **PC 328.03 MIVB**

Binnen dit paritair comité bestaat al geruime tijd een pensioenstelsel van het type vaste prestaties. Daaraan werd meer recent een pensioenstelsel van het type vaste bijdragen toegevoegd. Het personeel toepassingsgebied van beide stelsels is hetzelfde. De werknemers binnen dit paritair comité zijn dus (in principe²) tegelijkertijd aangesloten bij de twee pensioenstelsels.

Indien het bij de analyse noodzakelijk is om dit onderscheid te maken, wordt:

- naar het vastebijdragestelsel verwezen als stelsel 328.03 a;
- naar het vasteprestatiestelsel verwezen als stelsel 328.03 b.

1.1.3. "Gesloten FBZ-stelsels"

Vóór de inwerkingtreding van de WAP bestond er in verschillende sectoren een aanvullende pensioenregeling beheerd door het sectoraal fonds voor bestaanszekerheid. Voor een overzicht wordt verwezen naar het verslag 2004-2005.

Deze stelsels waren om diverse redenen niet in overeenstemming met de WAP. Zo werden meestal geen verworven reserves en prestaties opgebouwd, werden de stelsels doorgaans gefinancierd op basis van repartitie en werd het beheer niet waargenomen door een toegelaten pensioeninstelling.

De WAP kende aan de bestaande stelsels een overgangperiode toe om zich te conformeren aan de nieuwe wettelijke bepalingen. Uiterlijk op 31 december 2006 diende het pensioenstelsel in overeenstemming te worden gebracht met de bepalingen van de WAP en uiterlijk op 31 december 2007 diende het beheer ervan te worden toevertrouwd aan een toegelaten pensioeninstelling, een verzekeringsonderneming of een Instelling voor Bedrijfspensioenvoorziening (IBP)³.

De WAP legt aan de voorheen in het kader van een FBZ beheerde stelsels evenwel enkel verplichtingen op voor wat de toekomstige diensttijd betreft. Voor wat de pensioenrechten betreft die betrekking hebben op dienstjaren die zijn gelegen vóór de inwerkingtreding van de WAP kunnen de aangeslotenen geen aanspraak maken op verworven reserves en prestaties op grond van de WAP. Evenmin geldt met betrekking tot die pensioenrechten de verplichting om het beheer ervan toe te vertrouwen aan een pensioeninstelling. Dit betekent concreet dat de pensioenrechten die binnen een FBZ werden opgebouwd vóór de inwerkingtreding van de WAP, verder door het FBZ mogen worden beheerd, onder de voorwaarden die voor de inwerkingtreding van de WAP van kracht waren. Vermits het uitsluitend over dienstjaren uit het verleden gaat - en het dus uitdovende regimes betreft - zal naar deze stelsels worden verwezen als "gesloten FBZ-stelsels".

In twee paritaire comités wordt nog een deel van de pensioenverplichtingen op die manier door een FBZ beheerd. Het gaat om PC 124 en PC 139. In beide paritaire comités werd als gevolg van de inwerkingtreding van de WAP een nieuw sectoraal pensioenstelsel ingevoerd voor de dienstjaren vanaf 1 januari 2007. De pensioenrechten die betrekking hebben op de

---

² De werknemers die in dienst waren op het ogenblik van de invoering van het nieuwe plan beschikten over de mogelijkheid om de aansluiting te weigeren.

³ Artikel 58 en 59 WAP.

dienstjaren voordien (onder meer lopende rentes) worden verder beheerd door het FBZ van de sector.

Gezien de karakteristieken van deze stelsels sterk afwijken van die van de eigenlijke sectorale pensioenstelsels, zullen deze stelsels doorheen de analyses steeds afzonderlijk worden behandeld. Waar de gegevens met betrekking tot deze stelsels en deze over de eigenlijke sectorale pensioenstelsels toch worden geglobaliseerd, wordt dit uitdrukkelijk vermeld.

Ook in PC 301.01 bestond voorheen een door het FBZ beheerde sectorale pensioenregeling. Deze werd met ingang van 2005, naar aanleiding van de inwerkingtreding van de WAP gesloten, en vervangen door een nieuw pensioenstelsel beheerd door een IBP (zie 1.1.2.). In tegenstelling tot wat het geval is binnen PC 124 en PC 139 werd binnen PC 301.01 ook het beheer van de pensioensrechten die voorheen door het FBZ werden beheerd, overgedragen aan de pensioeninstelling⁴. Het FBZ speelt in het kader van de aanvullende pensioenen binnen PC 301.01 dus geen rol als beheersinstelling meer. Aangezien de oude - voorheen door het FBZ beheerde - pensioenregeling en het nieuwe pensioenstelsel fundamenteel van elkaar verschillen, zullen zij doorheen de analyses afzonderlijk behandeld worden. De pensioenregeling die voorheen werd beheerd door het FBZ (en de op basis daarvan opgebouwde rechten), zal daarbij, omwille van de nauwe verwantschap met de gesloten FBZ-stelsels binnen PC 124 en 139, als een gesloten FBZ-stelsel worden beschouwd.

1.2. Niet opgenomen regelingen

In verschillende paritaire comités werden overeenkomsten gesloten die rechtstreeks of onrechtstreeks verband houden met de opbouw van een aanvullend pensioen maar die buiten het onderzoeksdomein van het rapport vallen doordat het niet gaat om aanvullende pensioenstelsels in de zin van de WAP.

1.2.1. Sectoren met een raamakkoord

In 4 paritaire comités (PC 102.07, 106.03, 105 en 117) bestaat er een sectorale CAO inzake aanvullend pensioen waarbij aan de ondernemingen van de sector de verplichting wordt opgelegd om op het niveau van de onderneming een pensioenstelsel in te voeren. De sectorale CAO stelt enkel de basisvoorwaarden vast waaraan die regimes op ondernemingsniveau dienen te voldoen. Deze regelingen worden niet beschouwd als sectorale pensioenstelsels in de zin van de WAP. Het gaat om pensioenstelsels op het niveau van de onderneming (de inrichter is de werkgever) die weliswaar worden ingevoerd op grond van een verplichting die voortvloeit uit een sectorale CAO.

1.2.2. Uitzendsector (PC 322)

Binnen de uitzendsector werd een regeling getroffen voor de werknemers die worden uitgezonden naar ondernemingen die ressorteren onder een paritair comité waar een sectoraal pensioenstelsel van kracht is. Vermits de uitzendkrachten niet vallen onder het paritair comité

---

⁴ Dit geldt in eerste instantie voor de op 1 januari 2005 al lopende rentes. De uitbetaling van die rentes wordt verdergezet door de IBP. Daarnaast blijft de voorheen binnen het FBZ bestaande regeling gelden als ondergrens voor de pensioensrechten met betrekking tot dienstjaren vóór 2005. Het belang van deze ondergrens zal afnemen naarmate er rechten worden opgebouwd binnen het vasteprestatiestelsel (PC 301.01 b).

van de gebruiker, worden zij in principe niet aangesloten bij het sectoraal pensioenstelsel binnen het paritair comité van de gebruiker.

De regeling bestaat erin dat aan de betrokken werknemers een verhoging van het brutoloon wordt toegekend. De verhoging wordt berekend door de in het paritair comité van de gebruiker van toepassing zijnde sectorale pensioenbijdrage te vermenigvuldigen met een coëfficiënt, 0,6603 voor de arbeiders en 0,6841 voor de bedienden⁵. Deze "pensioenpremie" wordt onmiddellijk aan de uitzendkrachten uitbetaald onder de vorm van een verhoging van het brutoloon. Deze regeling is dan ook geen pensioenstelsel in de zin van de WAP, maar veeleer een compensatie onder de vorm van een loonsverhoging voor het niet bestaan van een dergelijk sectoraal pensioenstelsel.

De sociale partners van het PC 322 hebben zich geëngageerd om de invoering van een werkelijk aanvullend pensioenstelsel voor de uitzendsector te onderzoeken.

1.2.3. Nieuw op te richten pensioenstelsels

In een aantal sectoren werden afspraken gemaakt over de toekomstige invoering van een sectoraal pensioen zonder dat er op dit ogenblik al effectief pensioenrechten worden opgebouwd. In een aantal gevallen worden wel al middelen gereserveerd die bij de effectieve opstart van het sectoraal pensioenstelsel als startkapitaal zullen fungeren.

- PC 126 - Hout en stoffering
Binnen deze sector bestond voorheen een pensioenregeling in de schoot van een fonds voor bestaanszekerheid⁶. Er werden onderhandelingen opgestart om een nieuw pensioenstelsel op te starten voor de toekomstige dienstjaren. Op het moment waarop de redactie van dit rapport werd afgesloten, waren deze onderhandelingen nog lopende.
- PC 130 - Drukkerijen
In voorbereiding op de invoering van een sectoraal pensioenstelsel wordt vanaf 1 januari 2009 een recurrente patronale bijdrage geïnd van 0,25% op de brutosalariissen⁷.
- PC 317 - Bewakingsdiensten
Ten vroegste vanaf 1 januari 2010 zal een sectoraal pensioenstelsel worden opgestart. Ter voorbereiding daarvan werd een "sectoraal reservefonds" opgericht, waarin vanaf 1 januari 2009 tot 31 december 2009 een patronale bijdrage zal worden gestort van 0,25% van de brutosalariissen⁸.

---

⁵ Voor de periode 2007-2008: CAO 6 juli 2007 betreffende de pensioenpremie voor de uitzendkrachten. Voor de periode januari 2009-juli 2009: CAO 9 december 2008 betreffende de pensioenpremie voor de arbeidskrachten. In uitvoering van deze "basis"-CAO's wordt vervolgens voor elk paritair comité waarin een sectoraal pensioenstelsel wordt ingevoerd, een bijzondere CAO gesloten waarin de toepasselijke "pensioenpremie" wordt vastgesteld.

⁶ Meer details hierover zijn te vinden in het eerste tweejaarlijks verslag over 2004-2005.

⁷ Artikel 9, §1 CAO 1 juni 2007 ter uitvoering van het inter-professioneel akkoord van 2 februari 2007.

⁸ CAO 16 december 2008, Modaliteiten van het sectoraal reservefonds bestemd voor het sectorale pensioenplan georganiseerd door het fonds voor bestaanszekerheid van de bewakingsdiensten.

- Non-profit sectoren

In de Federale en Vlaamse non-profitsectoren werd in 2005 beslist om tegen 2010 over te gaan tot de invoering van een aanvullend pensioenstelsel. Ter voorbereiding daarvan werden op het niveau van de betrokken paritaire comités of subcomités “sectorale spaarfondsen” opgericht, waaruit in een later stadium kan worden geput⁹.

1.2.4. Opzegvergoedingen, afscheidspremies en vergelijkbare voordelen

In het eerste tweejaarlijks verslag werden een aantal regelingen vermeld die voorzagen in de uitbetaling van voordelen naar aanleiding van de pensionering of het beëindiging van de beroepsloopbaan, maar waarbij er onduidelijkheid bestond over hun precieze kwalificatie. De voordelen die in dat kader werden toegekend waren doorgaans van een bescheiden omvang.

De CBFA heeft met de betrokken sectoren contact opgenomen met de vraag om hetzij deze stelsels stop te zetten, hetzij aan te tonen dat de in dat kader toegekende voordelen niet het karakter hebben van een aanvullend pensioen in de zin van de WAP, maar bijvoorbeeld van een opzegvergoeding.

Deze regelingen worden binnen het bestek van dit verslag niet hernomen. Voor een overzicht wordt verwezen naar het vorige verslag.

1.3. Onderzochte periode

De verslagperiode is in principe beperkt tot de jaren 2006 en 2007. De basisanalyse is tot deze periode beperkt. Dit is het geval voor de meeste kwantitatieve aspecten (bijdragen, prestaties, aantal aangeslotenen....)

Voor een aantal (hoofdzakelijk niet-kwantitatieve) aspecten zal ook rekening worden gehouden met de zes pensioenstelsels die in 2008 van kracht geworden zijn.

---

⁹ PC 318.02 (gezins- en bejaardenhulp van de Vlaamse gemeenschap), CAO 31 maart 2008, Oprichting van een fonds voor bestaanszekerheid genaamd "sociaal fonds 318.02 tot aanvullende financiering tweede pensioenpijler" en vaststelling van zijn statuten; PC 319.01 (opvoedings- en huisvestingsinrichtingen- en diensten van de Vlaamse gemeenschap), CAO 14 april 2008, Oprichting van een fonds voor bestaanszekerheid genaamd "sociaal fonds 319.01 tot aanvullende financiering tweede pensioenpijler" en vaststelling van zijn statuten; PC 329.01 (socioculturele sector van de Vlaamse gemeenschap), CAO 15 april 2008, Oprichting van een fonds voor bestaanszekerheid genaamd "sociaal fonds 329.01 tot aanvullende financiering tweede pensioenpijler" en de vaststelling van zijn statuten; PC 330 (gezondheidsinrichtingen en -diensten), CAO 11 december 2008, Oprichting van een fonds voor bestaanszekerheid genaamd "sectoraal spaarfonds van de federale sectoren" en vaststelling van zijn statuten; PC 331 (Vlaamse welzijns- en gezondheidssector), CAO 7 april 2008, Oprichting van een fonds voor bestaanszekerheid genaamd "sociaal fonds 331 tot aanvullende financiering tweede pensioenpijler" en vaststelling van zijn statuten.

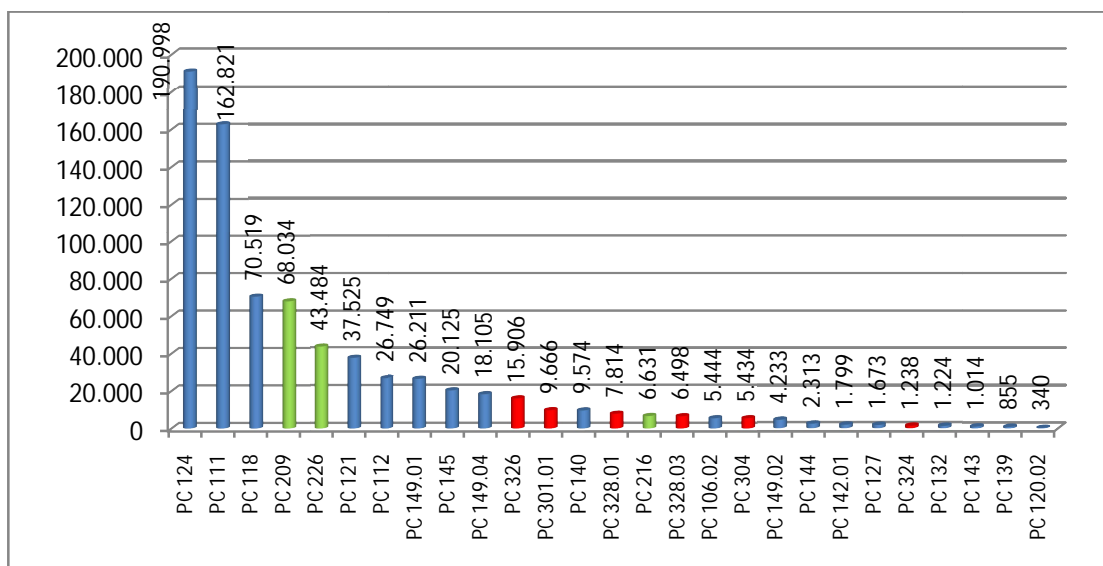
Hoofdstuk 2. Karakteristieken van de betrokken sectoren

2.1. Omvang

In de 21 paritaire comités waar op 31 december 2007 een sectoraal pensioenstelsel van kracht was, waren op dat ogenblik in totaal 674.528 werknemers actief. De 6 paritaire comités waar met ingang 2008 een pensioenstelsel van kracht werd vertegenwoordigen een tewerkstelling van 91.668 werknemers, wat het totaal in 2008 op 766.196 brengt. In het kader van dit hoofdstuk worden deze paritaire comités mee in rekening gebracht.

Zoals ook in het verslag over 2004-2005 werd vastgesteld, bestaan er tussen de betrokken paritaire comités zeer grote verschillen op het vlak van het aantal werknemers. Het grootste paritair comité telt in het laatste kwartaal van 2007 190.998 werknemers (PC 124), het kleinste telt amper 340 werknemers (PC 120.02). Het landschap wordt gedomineerd door twee zeer grote paritaire comités (PC 111 en 124) met elk meer dan 160.000 werknemers. Aan de andere kant is er een grote groep kleine tot zeer kleine paritaire comités. 16 van de betrokken paritaire comités tellen minder dan 10.000 werknemers. 9 daarvan tellen minder dan 5.000 werknemers. Bij de overige paritaire comités zijn er 3 met een tewerkstelling tussen 10.000 en de 25.000 werknemers, 4 met een tewerkstelling tussen de 25.000 en de 50.000 werknemers en 2 met een tewerkstelling tussen 50.000 en 75.000 werknemers. De mediaansector telt 7.814 werknemers. Een overzicht van het aantal werknemers per paritair comité is weergegeven in onderstaande grafiek. Een meer gedetailleerde tabel is opgenomen als bijlage (Tabel A).

Grafiek 1. Aantal werknemers per paritair comité - 4e kwartaal 2007¹⁰

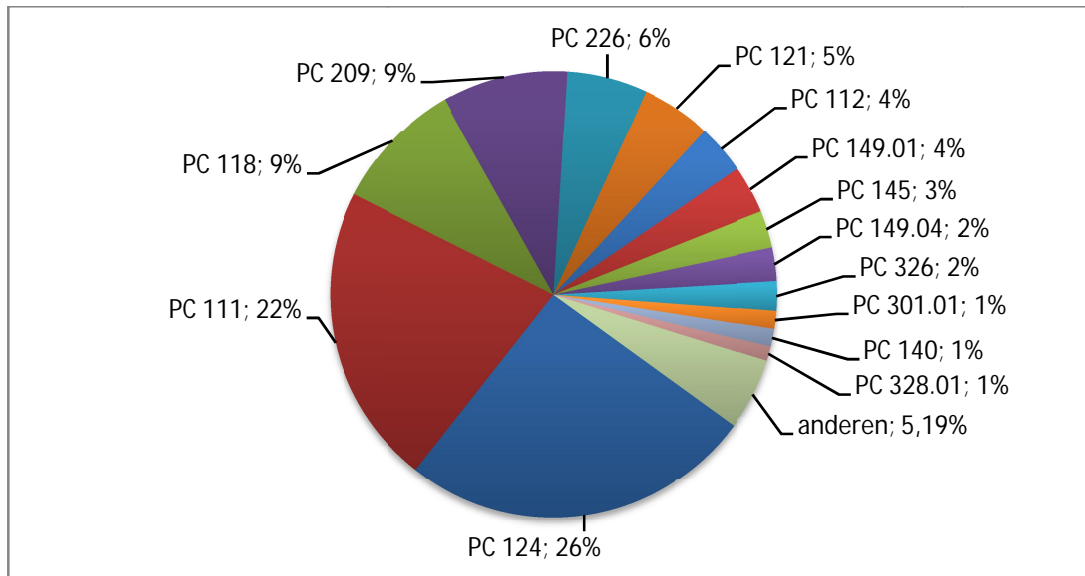

Grafiek 2 geeft de verhoudingsgewijze verdeling van de betrokken werknemers over de verschillende paritaire comités weer. Daaruit blijkt dat PC 111 en 124 samen bijna de helft

¹⁰ Voor de herkomst van de gegevens: zie tabel A in bijlage.

(48%) van het aantal werknemers tellen. De 14 grootste paritaire comités vertegenwoordigen samen bijna 95% van de betrokken werknemers.

Grafiek 2 Aantal werknemers per paritair comité - procentuele verdeling - 4e kwartaal 2007.

2.2. Arbeiders en bedienden

Het Belgisch sectoraal sociaal overleg verloopt in de meeste gevallen gescheiden voor arbeiders en bedienden. De meeste paritaire comités (met uitzondering van de gemengde comités) zijn uitsluitend bevoegd voor arbeiders of uitsluitend voor bedienden. Dit betekent dan ook dat pensioenstelsels die in die paritaire comités worden ingevoerd enkel van toepassing zijn op arbeiders of enkel op bedienden.

Bij de 21 paritaire comités waarbinnen op 31 december 2007 een sectoraal pensioenstelsel van kracht was, waren er 13 paritaire comités voor arbeiders (nummer beginnend met 1), 3 paritair comités voor bedienden (nummer beginnend met 2) en 5 gemengde paritair comités (nummer beginnend met 3). Bij de 6 paritaire comités waar in 2008 een sectoraal pensioenstelsel van kracht werd, waren er 5 paritaire comités voor arbeiders en één gemengd paritair comité. Dat brengt het totaal in 2008 op 18 paritaire comités voor arbeiders, 3 paritaire comités voor bedienden en 6 gemengde paritaire comités.

Het zwaartepunt van de sectorale pensioenstelsels situeert zich dus duidelijk binnen de paritaire comités voor arbeiders. Dit blijkt nog sterker wanneer men kijkt naar het totaal aantal arbeiders en bedienden binnen de betrokken paritaire comités. Het aantal arbeiders dat is tewerkgesteld binnen de paritaire comités waar op 31 december 2007 een sectoraal pensioenstelsel bestond, bedroeg in het laatste kwartaal van 2007 532.575, hetzij 79% van het totaal. Brengt men de sectoren waar met ingang van 2008 een pensioenstelsel werd ingevoerd mee in rekening, dan loopt het aandeel arbeiders verder op tot 81%.

2.3. Economische activiteit

De sectorale pensioenstelsels zijn lang niet in elke economische sector even sterk aanwezig. Dat blijkt duidelijk wanneer men de paritaire comités en subcomités, die een juridische creatie zijn, groepeert binnen grotere sectorgroepen in functie van de economische activiteit.

In onderstaande grafiek worden 17 sectorgroepen onderscheiden, gaande van de bouw- tot de financiële sector¹¹. De staafdiagrammen geven enerzijds het totaal aantal arbeiders binnen de sectorgroep weer en anderzijds het aantal arbeiders binnen de tot die sectorgroep behorende paritaire comités of subcomités waarbinnen op 1 januari 2008 een sectoraal pensioenstelsel van kracht is. De curve geeft de verhouding tussen het laatste en het eerste aantal weer. Aangezien sectorale pensioenstelsels bij de bedienden nog (te) weinig zijn doorgedrongen, werd de analyse beperkt tot de arbeiders. Zowel voor het aantal werknemers binnen de sectorgroep als het aantal werknemers binnen de betrokken paritaire comités werden uitsluitend de arbeiders geteld.

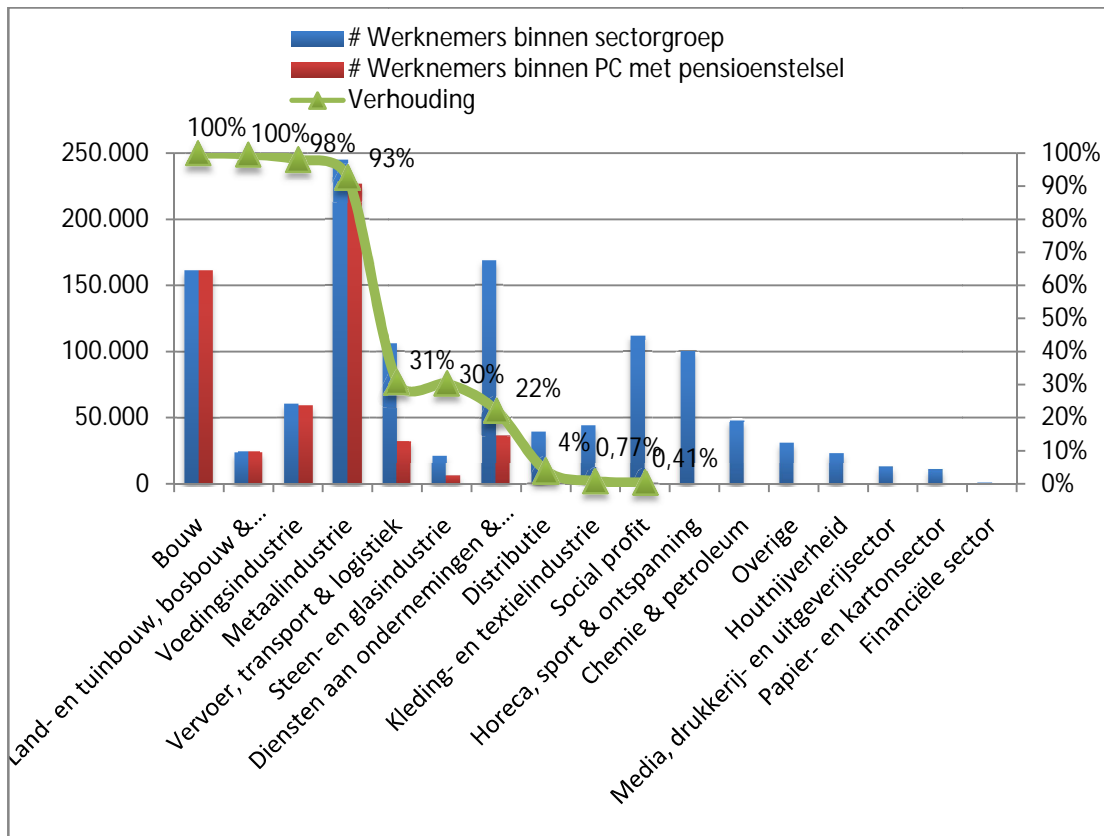
Zoals blijkt zijn sectorale pensioenstelsels in een aantal sectorgroepen sterk doorgedrongen. Dit is het geval in de bouwnijverheid (pensioenstelsel binnen PC 124), de land- en tuinbouw (pensioenstelsels binnen PC 132, 143, 144 en 145), de voedingsnijverheid (pensioenstelsel binnen PC 118) en de metaalindustrie (pensioenstelsels binnen PC 111, 112, 142.01, 149.01, 149.02 en 149.04), waar er sprake is van een volledige of bijna volledige dekking. Daarnaast zijn er een aantal sectorgroepen waar de sectorale pensioenstelsels op beperktere schaal (20 à 30 %) zijn doorgedrongen, zoals de logistieke sectoren (pensioenstelsels binnen PC 139 en 140), de steen- en glasindustrie (pensioenstelsel binnen PC 106.02) en de dienstensectoren (pensioenstelsel binnen PC 121). In een groot deel van de sectorgroepen, waaronder bijvoorbeeld de textielindustrie, de horeca en de social-profit, hebben de sectorale pensioenstelsels echter nog nauwelijks of helemaal geen ingang gevonden.

Uiteraard moeten deze vaststellingen met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. De afwezigheid van een sectoraal pensioenstelsel binnen een bepaalde sectorgroep betekent niet per definitie dat de arbeiders geen toegang hebben tot de tweede pensioenpijler. Het zou immers kunnen dat zij aangesloten zijn bij een pensioenstelsel op het niveau van de onderneming. Op basis van de vandaag beschikbare gegevens kan daarover echter geen uitsluitsel worden geboden. Ook houdt deze analyse geen rekening met de engagementen die er in een aantal sectoren bestaan om in de komende jaren een sectoraal pensioenstelsel op te starten (zie 1.2.3.).

---

¹¹ De indeling is gebaseerd op Steunpunt WSE, *boordtabellen sectoren (paritaire comités) - Methodologie*, www.steunpuntwse.be.

Grafiek 3. Aantal werknemers binnen sectorgroep - aantal werknemers binnen paritair comité met sectorpensioen - 2007¹²

2.4. Gender

De werknemers in de sectoren waar een sectoraal pensioenstelsel werd ingevoerd zijn overwegend mannen. Dit was reeds het geval bij de in 2005 bestaande WAP-conforme pensioenstelsels (82% mannen) en is nog meer het geval wanneer ook de nadien ingevoerde en aangepaste pensioenstelsels in rekening worden gebracht (86%). Houdt men rekening met de sectoren waar met ingang van 2008 een pensioenstelsel werd ingevoerd, dan bedraagt het percentage mannen opnieuw 82%, een daling die is toe te schrijven aan het vrouwelijk profiel van PC 121 (schoonmaak). Het aandeel van de mannen in de tewerkstelling in de gehele private sector bedraagt slechts 59%.

De oververtegenwoordiging van de mannen hangt samen met de vaststelling dat sectorpensioenen tot op vandaag in hoofdzaak voorkomen binnen paritaire comités voor arbeiders (zie 2.2.). Daarenboven is het zwaartepunt gelegen in activiteitssectoren met een typisch mannelijk profiel zoals de bouwsector en de metaalsector. In activiteitssectoren met een meer vrouwelijk profiel zoals distributie of social profit komen er vooralsnog nauwelijks of geen sectorale pensioenstelsels voor (zie 2.3.).

¹² Bron: Steunpunt WSE, *boordtabel sectoren (paritaire comités) - Werknemers per sectorgroep, paritair comité en statuut in België, 2003-2007*, www.steunpuntwse.be; waar nodig aangevuld op basis van de vragenlijsten.

Tabel 3. Sectoren met een sectoraal pensioenstelsel: tewerkstelling opgesplitst M/V - 4e kwartaal 2007¹³

	# Mannen	# Vrouwen	# Totaal	% Mannen	% Vrouwen
Totaal sectoren 2007	581.414	93.114	674.528	86%	14%
Totaal sectoren 2008	629.523	136.673	766.196	82%	18%
Privé-sector Totaal	1.500.638	1.113.043	2.613.681	57%	43%

---

¹³ Bron: zie tabel A in bijlage.

Hoofdstuk 3. De pensioentoezegging

3.1. Invoering en aanpassing aan de WAP

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de in 2008 bestaande sectorale pensioenstelsels, met telkens de datum van invoering en, in voorkomend geval, het jaar waarin het pensioenstelsel werd aangepast aan de WAP.

Daaruit blijkt dat de sectorale pensioenstelsels voor een groot deel een recent fenomeen zijn. Op 7 stelsels na dateren alle stelsels van 2000 of later. Deze stelsels werden ingevoerd in de aanloop naar of na de invoering van de WAP. Zoals verderop zal blijken, vertonen deze stelsels onderling sterke overeenkomsten.

Bij de stelsels die voorheen bestonden, kunnen twee categorieën onderscheiden worden:

- gesloten FBZ-stelsels (PC 124, 139 en 301.01). Deze stelsels werden beheerd binnen een sectoraal fonds voor bestaanszekerheid. Na de invoering van de WAP dienden deze stelsels te worden aangepast aan de WAP, wat gebeurde in 2005 (PC 301.01) en 2007 (PC 124 en 139) . De rechten met betrekking tot de verleden diensttijd worden echter verder beheerd onder de oude voorwaarden.
- mature sectorale pensioenstelsels (PC 216 b; 326 b; 328.01 en 328.03 b). Deze pensioenstelsels betreffen alle pensioenstelsels van het type vaste prestaties en bestaan al geruime tijd. Zoals verderop zal blijken vertonen ook deze stelsels onderling belangrijke overeenkomsten en wijken zij zowel naar plankenmerken als naar omvang van bijdragen, reserves en prestaties sterk af van de "nieuwe" sectorale pensioenstelsels. Merk op dat drie van deze stelsels tot stand kwamen in paritaire comités die bestaan uit één (publieke) onderneming (328.01 (De Lijn); 328.03 (MIVB)), of die voorheen bestonden uit één zo'n onderneming (326 (Electrabel)). Het hoeft dan ook niet te verbazen dat de karakteristieken van deze stelsels vaak veeleer doen denken aan een ondernemingspensioenstelsel dan aan een sectoraal pensioenstelsel¹⁴.

In drie van de vier paritaire comités werd inmiddels geheel of gedeeltelijk (zie 1.1.2.) overgestapt naar een pensioentoezegging van het type vaste bijdragen (PC 216 a; 326 a en 328.03 a).

---

¹⁴ Zie: Y. STEVENS en B. VAN BUGGENHOUT, "Sectorpensioenen in België: een uitdaging voor de toekomst", in Y. STEVENS en B. VAN BUGGENHOUT (eds.), *Sectorpensioenen*, Brugge, Die Keure, 2000, 32-33.

Tabel 4. Sectorale pensioenstelsels - jaar van invoering en/of omvorming

Jaar	Paritaire comités	Omvorming WAP
2008	PC 121, 132, 140, 144, 145, 324	
2007	PC 143 a en 226	PC 111, 124, 139, 209
2006	PC 106.02, 142.01, 143 b, 304 en 328.03 a	PC 328.03 b
2005		PC 301.01, 326 a en 326 b
2004	PC 118 en 120.02	PC 328.01
2003	PC 127	
2002	PC 112, 149.01, 149.02, 149.04, 209, 326 a	
2001		
2000	PC 111	
vóór 2000	PC 124 (gesloten FBZ-stelsel), 139 (gesloten FBZ-stelsel), 216, 326 b, 301.01 (gesloten FBZ-stelsel), 328.01, 328.03	

3.2. De inrichter

De WAP legt op dat de sectorale CAO de inrichter van het sectoraal pensioenstelsel aanduidt. Het dient hierbij te gaan om een paritair samengestelde rechtspersoon.

Bij de overgrote meerderheid van de op 31 december 2007 actieve sectorale pensioenstelsels werd de rol van inrichter toebedeeld aan een fonds voor bestaanszekerheid. In de meeste gevallen ging het daarbij om een fonds voor bestaanszekerheid dat reeds werkzaam was binnen de sector. Dergelijke fondsen vervullen de rol van inrichter bijgevolg naast de overige taken die zij binnen de sector uitoefenen binnen het kader van de wet van 7 januari 1958¹⁵. In twee gevallen (PC 118 en 124) werd een nieuw fonds voor bestaanszekerheid opgericht specifiek met het oog op het vervullen van de rol van inrichter.

Bij de overige twee stelsels is de inrichter:

- een vereniging zonder winstoogmerk (PC 209, 216 en 326 b);
- een publiekrechtelijke rechtspersoon (PC 328.01 en 328.03). Niet toevallig betreft het in dit laatste geval paritaire comités waarbinnen slechts één (publieke) onderneming actief is;

De pensioenstelsels die in 2008 van kracht werden, hebben allemaal een fonds voor bestaanszekerheid als inrichter aangeduid.

¹⁵ Wet 7 januari 1958 betreffende de fondsen voor bestaanszekerheid, B.S. 7 februari 1958.

3.3. Afbakening van het toepassingsgebied en opting-out

Sectorale pensioenstelsels zijn niet noodzakelijk van toepassing op alle werkgevers die behoren tot het ressort van het paritair comité. De sectorale CAO bepaalt autonoom het toepassingsgebied van het pensioenstelsel en kan het beperken tot een deel van de werkgevers, of met andere woorden werkgevers uitsluiten van deelname.

Artikel 9 van de WAP laat daarenboven toe dat de sectorale CAO werkgevers (die onder het toepassingsgebied vallen van de CAO) vrijstelt van deelname aan het sectorale pensioenstelsel, op voorwaarde dat zij op het niveau van de onderneming een pensioenstelsel invoeren dat minstens gelijkwaardige voordelen toekent (opting-out).

Uit het verslag over de periode 2004-2005 bleek dat de meerderheid van de sectorale stelsels weliswaar voorzag in een beperking van het toepassingsgebied of een mogelijkheid tot opting-out, maar dat deze clausules doorgaans erg beperkend omschreven werden, waardoor het aantal betrokken werknemers beperkt bleef. Deze tendens zet zich verder tijdens de periode 2006-2007.

In 14 van de 24 op 31 december 2007 open actieve pensioenstelsels (zie 1.1.2) was voorzien in een mogelijkheid tot uitsluiting uit het toepassingsgebied en/of een opting-outclausule. Een schematisch overzicht is weergegeven in onderstaande tabel.

In 11 van de 24 pensioenstelsels worden bepaalde werkgevers buiten het toepassingsgebied gelaten. In twee gevallen heeft men veeleer te maken met een specifieke omschrijving van het toepassingsgebied dan met een uitsluiting uit het toepassingsgebied. In het geval van PC 304 wordt het toepassingsgebied geografisch omschreven, bij PC 326 b wordt het toepassingsgebied beperkt tot de ondernemingen die op een bepaald ogenblik in de sector actief waren. In de 9 andere gevallen (PC 111, 112, 118, 127, 139, 149.04, 209, 216 en 226) geldt er een uitsluiting uit het toepassingsgebied voor die ondernemingen die op een bepaald referentietijdstip reeds beschikten over een pensioenstelsel op ondernemingsniveau dat aan bepaalde in de CAO omschreven voorwaarden voldoet. Deze uitsluitingen leiden er dus niet toe dat werknemers worden uitgesloten uit de tweede pensioenpijler. Bovendien bepalen al deze CAO's dat de betrokken werkgevers toch door de CAO gebonden worden indien het ondernemingspensioen zou worden stopgezet.

Bij 8 van de 24 onderzochte stelsels (PC 112, 118, 142.01, 149.02, 149.04, 209, 304 en 326 a) werd voorzien in een opting-outclausule. Het gebruik van de opting-out wordt meestal echter aan restrictieve voorwaarden verbonden. Zo is opting-out vaak uitsluitend toegelaten voor de ondernemingen die op het ogenblik dat het sectorale pensioenstelsel van kracht werd, niet behoorden tot het ressort van het betrokken paritaire comité. Drie sectorale stelsels (PC 118, 304 en 326 a) kennen een open omschrijving van de mogelijkheid tot opting-out. Daar kunnen alle ondernemingen, ook degene die reeds bij het sluiten van de CAO behoorden tot het ressort van het paritair comité, beroep doen op de opting-outclausule en ervoor opteren om de uitvoering van het pensioenstelsel zelf te organiseren.

Tien sectorale pensioenstelsels (PC 106.02, 120.02, 124, 143 a, 143 b, 149.01 en 301.01, 328.01, 328.03 a en 328.03 b) kennen noch een inperking van het toepassingsgebied van de CAO, noch een mogelijkheid tot opting-out.

Tabel 5. Voorwaarden voor uitsluiting uit het toepassingsgebied en opting-out

Nr. PC	Buiten toepassingsgebied	Opting-out
106.02	Neen	Neen
111	Evenwaardig ondernemingspensioen vóór 1/01/2000.	Neen
112	Evenwaardig ondernemingspensioen vóór 1/01/2001	Uitsluitend voor nieuwe ondernemingen (in sector vanaf 1/01/2002) met evenwaardig ondernemingspensioen vóór 1/01/2001.
118	Evenwaardig ondernemingspensioen vóór 01/01/2003	Mogelijk voor alle ondernemingen.
120.02	Neen	Neen
124	Neen	Neen
127	Evenwaardig ondernemingspensioen vóór 16/06/2003	Neen
139	Evenwaardig ondernemingspensioen vóór 22/08/2006	Neen
142.01	Neen	Uitsluitend voor nieuwe ondernemingen (in sector vanaf 1/01/2006) met evenwaardig ondernemingspensioen vóór 31/12/2004.
143 a	Neen	Neen
143 b	Neen	Neen
149.01	Neen	Neen
149.02	Neen	Uitsluitend voor nieuwe ondernemingen (in sector vanaf 1/01/2002) met evenwaardig ondernemingspensioen vóór 1/01/2001.
149.04	Evenwaardig ondernemingspensioen vóór 1/01/2001.	Uitsluitend voor nieuwe ondernemingen (in sector vanaf 1/01/2002) met evenwaardig ondernemingspensioen vóór 1/01/2001.
209	Evenwaardig ondernemingspensioen vóór 11/06/2001	Uitsluitend mogelijk voor bestaande ondernemingen tot 30/06/2002 en voor nieuwe ondernemingen (in sector na 1/04/2002) met evenwaardig ondernemingspensioen.
216	Evenwaardig ondernemingspensioen vóór 1/01/1986	Neen
226	Evenwaardig ondernemingspensioen vóór 31/12/2006	Neen
301.01	Neen	Neen
304	Specifiek toepassingsgebied	Mogelijk voor alle ondernemingen
326 a	Neen	Mogelijk voor alle ondernemingen
326 b	Specifiek toepassingsgebied	Neen
328.01	Neen	Neen
328.03 a	Neen	Neen
328.03 b	Neen	Neen

In termen van aantal werknemers is de impact van de beperking van het toepassingsgebied en van opting-out veeleer beperkt. Van de 674.528 werknemers die tewerkgesteld waren binnen de 21 betrokken paritaire comités, waren er 103.624 tewerkgesteld binnen een onderneming die buiten het toepassingsgebied van het sectorpensioen viel of gebruik maakte van een

mogelijkheid tot opting-out. Dit komt overeen met 15,4% van het totale aantal betrokken werknemers.

Op 31 december 2005 bedroeg dit percentage bij de op dat ogenblik actieve WAP-conforme pensioenstelsels nog 20%. Deze daling is niet het gevolg van een afname van het gebruik van buiten-toepassingsgebied- of opting-outclausules bij de in 2005 al actieve sectoren - het percentage bij die sectoren bleef stabiel op 20,6% -, maar van de kleinere impact van dergelijke clausules bij de nadien van kracht geworden pensioenstelsels. In het bijzonder de inwerkingtreding van het stelsel van PC 124, waar geen van beide mogelijkheden is voorzien, was daarbij bepalend.

Doordat één paritair comité dat een groot deel van de betrokken werknemers telt geen onderscheid kan maken naargelang de werknemer is tewerkgesteld door een onderneming die buiten het toepassingsgebied valt dan wel door een onderneming die gebruik maakt van een opting-outclausule, is het niet mogelijk om een inschatting te maken van het relatieve gewicht van beide mechanismen.

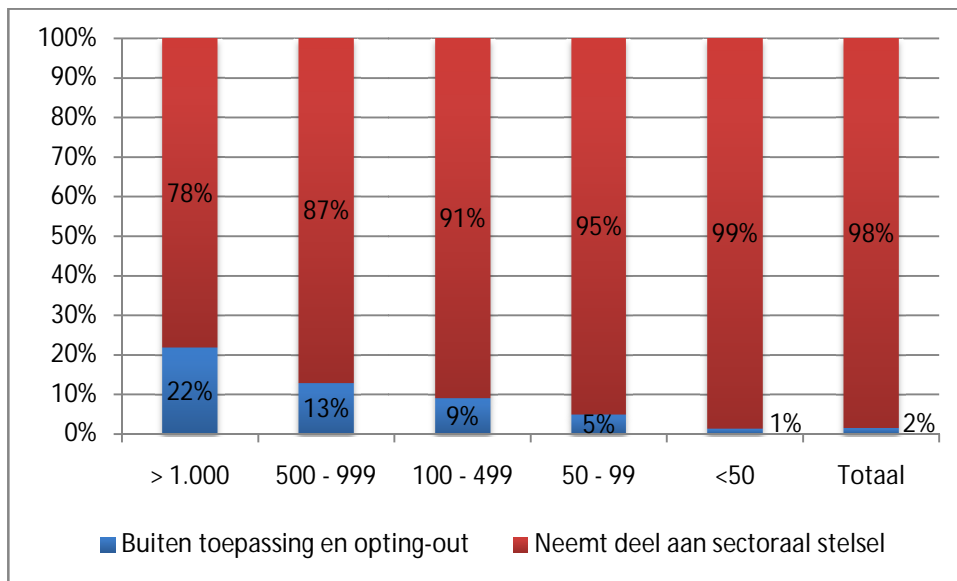
De verschillen tussen arbeiders en bedienden die tijdens de vorige verslagperiode werden vastgesteld, handhaven zich in periode 2006-2007. Bij de arbeiders hebben de uitsluiting uit het toepassingsgebied of opting-out maar een beperkte impact. Minder dan 5% van de arbeiders die zijn tewerkgesteld binnen een paritair comité met een sectoraal pensioen wordt erdoor gevat. Bij de bedienden bedraagt dit percentage 54%.

Ten opzichte van de vorige verslagperiode neemt het belang van deze mechanismen voor beide categorieën af. In 2005 bedroegen deze percentages nog 9% voor de arbeiders en 62% voor de bedienden. Opnieuw is dit niet zozeer te wijten aan een evolutie bij de al bestaande stelsels, maar veeleer aan de invoering van nieuwe sectorale pensioenstelsels.

Het verschil tussen de situatie bij de arbeiders en de bedienden hangt uiteraard samen met het feit dat bedienden tot op vandaag veel vaker worden aangesloten bij een pensioentoezegging op ondernemingsniveau dan arbeiders.

Uit de analyses blijkt dat de uitsluiting uit het toepassingsgebied of opting-out verhoudingsgewijs meer wordt gebruikt door grotere ondernemingen. Gemiddeld maakt 2% van de ondernemingen gebruik van dergelijke clausules. Bij de ondernemingen met minder dan 50 werknemers gaat het om minder 1%. Naarmate het grotere ondernemingen betreft, loopt dit percentage stelselmatig op tot 22% bij de ondernemingen met meer dan 1.000 werknemers. Dit wordt geïllustreerd in onderstaande grafiek. Deze vaststelling hoeft uiteraard niet te verbazen. Deze clausules strekken er immers toe om rekening te houden met het bestaan van (minstens gelijkwaardige) pensioenstelsels op ondernemingsniveau, waarvan geweten is dat deze zich vooral in grotere ondernemingen - en veel minder in KMO's - situeren.

Grafiek 4. Uitsluiting uit het toepassingsgebied en opting-out naar ondernemingsdimensie - 4e kwartaal 2007

Aangezien opting-out slechts in een beperkt aantal sectoren is toegelaten en aangezien de voorwaarden voor opting-out in de meeste gevallen restrictief zijn opgevat, kan worden verwacht dat het aantal werknemers dat bij een opting-out betrokken is, ook in de toekomst beperkt zal blijven. In dat verband kan tevens worden opgemerkt dat geen enkel van de in 2008 van kracht geworden sectorale pensioenstelsels in een mogelijkheid tot uitsluiting uit het toepassingsgebied of in een opting-outclausule voorziet.

3.4. Personeel toepassingsgebied - aansluitingsvoorwaarden

Het personele toepassingsgebied van de pensioenstelsels is ruim omschreven. De meeste stelsels zijn van toepassing op alle werknemers die tewerkgesteld zijn bij een werkgever die behoort tot het ressort van het betrokken paritair comité (en voor zover die niet zelf buiten het toepassingsgebied van de CAO werd gesloten). In een aantal gevallen worden uitdrukkelijk uitzendkrachten en studenten uitgesloten. In één geval is een minimumleeftijd van 18 jaar vereist, in een ander geval worden werknemers die al een wettelijk pensioen genieten van aansluiting uitgesloten. Een beperking van het toepassingsgebied tot bepaalde personeelscategorieën werd nergens vastgesteld. In twee paritaire comités (PC 143 en 326) bestaan wel verschillende pensioenstelsels naargelang de personeelscategorie (zie hoger 1.1.2)

3.5. Aard en kenmerken van de pensioentoezegging

3.5.1. Types pensioentoezeggingen

De WAP en het KB-WAP maken een onderscheid tussen pensioenstelsels van het type vaste bijdragen, stelsels van het type vaste prestaties en stelsels van het type cash-balance.

Van de 24 op 31 december 2007 bestaande open pensioenstelsels (zie 1.1.2), zijn er 19 van het type vaste bijdragen, twee stelsels zijn van het type cash-balance (PC 124 en 301.01 a) en drie zijn van het type vaste prestaties (PC 326, 328.01 en 328.03 b). In twee sectoren (PC 216 en 301.01) bestaat nog wel een vasteprestatiestelsel, maar uitsluitend met betrekking tot

dienstjaren uit het verleden (vóór 1988 resp. vóór 2005). Voor de toekomstige dienstjaren werd telkens overgestapt naar een vastebijdragestelsel.

De sectoren waar nog een vasteprestatietoezegging bestaat voor toekomstige dienstjaren (PC 326, 328.01 en 328.03) zijn allemaal sectoren die van oudsher over een vasteprestatietoezegging beschikken (zie 3.1)

De gesloten FBZ-stelsels (zie 1.1.3) voorzien allemaal in een vorm van vaste prestatie. Zoals gezegd werden deze stelsels stopgezet en voor de toekomstige dienstjaren vervangen door een nieuw pensioenstelsel, binnen de krijtlijnen van de WAP. Het stelsel van PC 139 werd omgevormd tot een pensioenstelsel van het type vaste bijdragen. De stelsels van PC 124 en 301.01 werden omgevormd tot een cash-balancetoezegging.

De zes met ingang van 2008 ingevoerde pensioenstelsels zijn allemaal van het type vaste bijdragen. Bekijken we de globale situatie in 2008, dan kunnen we bijgevolg vaststellen dat slechts 5 van de 30 open sectorale pensioenstelsels geen vastebijdragestelsels zijn, namelijk 2 cash-balancestelsels en 3 vasteprestatiestelsels.

Een schematisch overzicht van de sectorale pensioenstelsels en het type van pensioentoezegging is weergegeven in Tabel B in bijlage.

3.5.2. Karakteristieken van de vastebijdrage- en cash-balancestelsels

a) Bijdragen en toegewezen bedragen

Bij de meeste vastebijdrage- en cash-balancestelsels wordt de bijdrage (of het toegewezen bedrag¹⁶) vastgesteld als een percentage van het loon. In twee sectoren (PC 106.02 en 143 b) wordt gewerkt met forfaitaire bijdragen. In het stelsel van PC 106.02 wordt de hoogte van het forfait bepaald op grond van de anciënniteit binnen de sector. Ook bij het in 2008 in PC 140 ingevoerde pensioenstelsel wordt gewerkt met een (vlakke) forfaitaire bijdrage.

Bij de loongerelateerde vastebijdrage- en cashbalancestelsels heeft men doorgaans te maken met een lineaire bijdrage (of een lineair toewezen bedrag). Enkel in PC 124 maakt men gebruik van een trappensysteem waarbij het toegepaste percentage per anciënniteitsschijf toeneemt. Op deze manier wordt getracht om de getrouwheid aan de sector via het aanvullende pensioen te belonen.

Zoals in de vorige verslagperiode al werd vastgesteld, zijn de niveaus van de bijdragen (of toegewezen bedragen) in vergelijking tot wat gangbaar is binnen aanvullende ondernemingspensioenen veeleer bescheiden. Bij de in 2008 actieve sectorale pensioenstelsels met lineaire loongerelateerde bijdragen (of toegewezen bedragen), hanteren 10 van de 21 stelsels¹⁷ een percentage tussen 1% en 1,5% van het loon. In vijf sectoren situeert dit percentage zich in de buurt van 0,5%. Twee sectoren hanteren percentages die significant hoger liggen, namelijk 3% (PC 127) en 5,7% (PC 216). Niet toevallig bestaat het

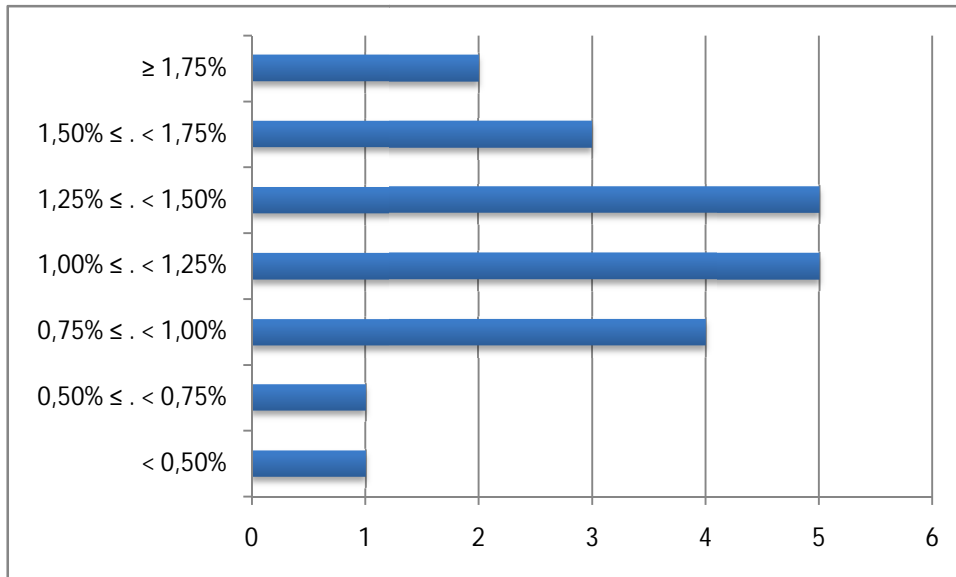
---

¹⁶ Voor het onderscheid tussen bijdragen en toegewezen bedragen, zie lexicon in bijlage.

¹⁷ Er werd geen rekening gehouden met het stelsel 328.03 a. De vaste bijdrage (1,253%) waarin dit stelsel voorziet, komt (met betrekking tot hetzelfde dienstjaar) bovenop de voordelen uit het vaste prestatiestelsel (328.03 b). Om een juiste inschatting te maken van de pensioenvoordelen die in dit paritair comité worden geboden, gaat het bijgevolg niet op om de vastebijdragecomponent afzonderlijk te beschouwen.

pensioenstelsel binnen deze laatste sector al lange tijd. Deze stelsels zijn tevens de enige twee stelsels die voorzien in een persoonlijke bijdrage, telkens van 1%, inbegrepen in de totale bijdrage.

Grafiek 5: pensioenstelsels met lineaire vaste bijdrage (of lineair toegewezen bedrag): aantal stelsels per bijdrageniveau - 1 januari 2008

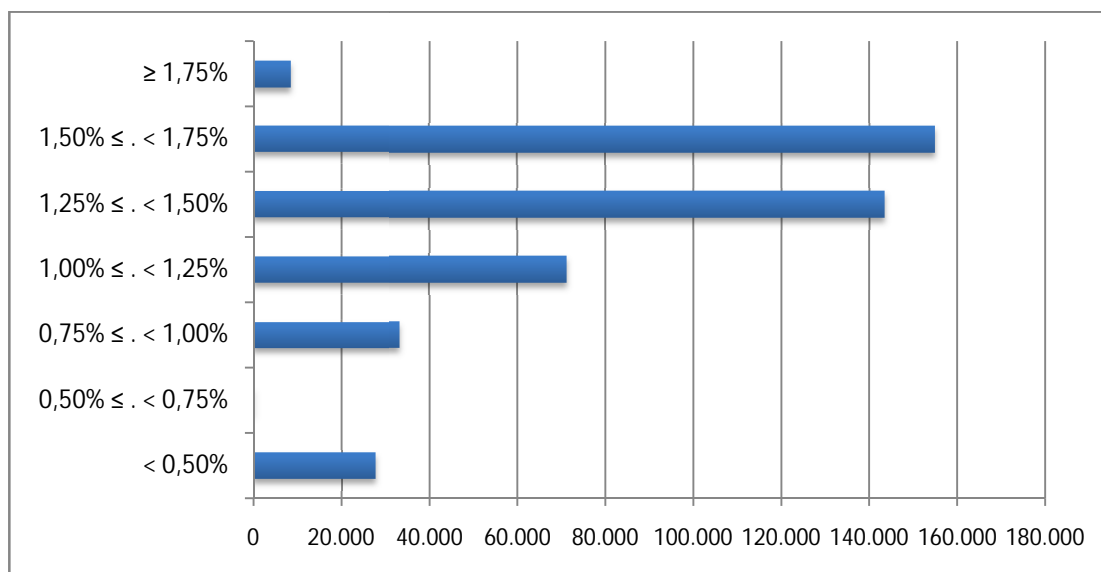

De bijdragebasis waarop het bijdragepercentage wordt toegepast is niet in elk stelsel dezelfde. In de meeste paritaire comités voor arbeiders wordt het brutoloon aan 108% als basis genomen. In sommige paritaire comités voor arbeiders en in de paritaire comités voor bedienden alsook de gemengde paritaire comités wordt gewerkt met het brutoloon aan 100%. In de meeste gevallen is de bijdrage een nettobijdrage die integraal op de individuele rekening van de aangeslotene wordt gestort. In een aantal sectoren dient het bij CAO bepaalde percentage eveneens ter financiering van de premietaks (4,4%, indien van toepassing¹⁸) en soms ook voor de financiering van de RSZ-bijdrage op de werkgeversbijdragen voor aanvullende pensioenen (8,86%). In die gevallen wordt enkel het saldo, na aftrek van taksen en bijdrage, voor de pensioenopbouw gebruikt. De analyses binnen dit hoofdstuk houden rekening met dit (netto)saldo en niet met de brutobijdrage.

Er kon geen correlatie (-0.05) worden vastgesteld tussen het aantal actieve aangeslotenen binnen een stelsel en de hoogte van het toegepaste bijdragepercentage. Grote stelsels zijn dus niet systematisch genereuzer dan kleine. Doordat een aantal stelsels met zeer veel actieve aangeslotenen een bijdragepercentage hanteren tussen 1,25% en 1,5% (bijvoorbeeld PC 121) of tussen 1,5% en 1,75% (bijvoorbeeld PC 111) bevinden de meeste aangeslotenen zich echter in één van deze categorieën. Beide categorieën vertegenwoordigen samen 68% van het aantal actieve aangeslotenen bij de betrokken pensioenstelsels. 86% van de actieve aangeslotenen bij deze stelsels geniet van een bijdragevoet van 1% of hoger.

¹⁸ De premietaks is niet verschuldigd in geval van een sociaal pensioenstelsel (zie hoofdstuk 9).

Grafiek 6: pensioenstelsels met een lineaire vaste bijdrage (of lineair toegewezen bedrag): aantal actieve aangeslotenen per bijdrageniveau - 1 januari 2008

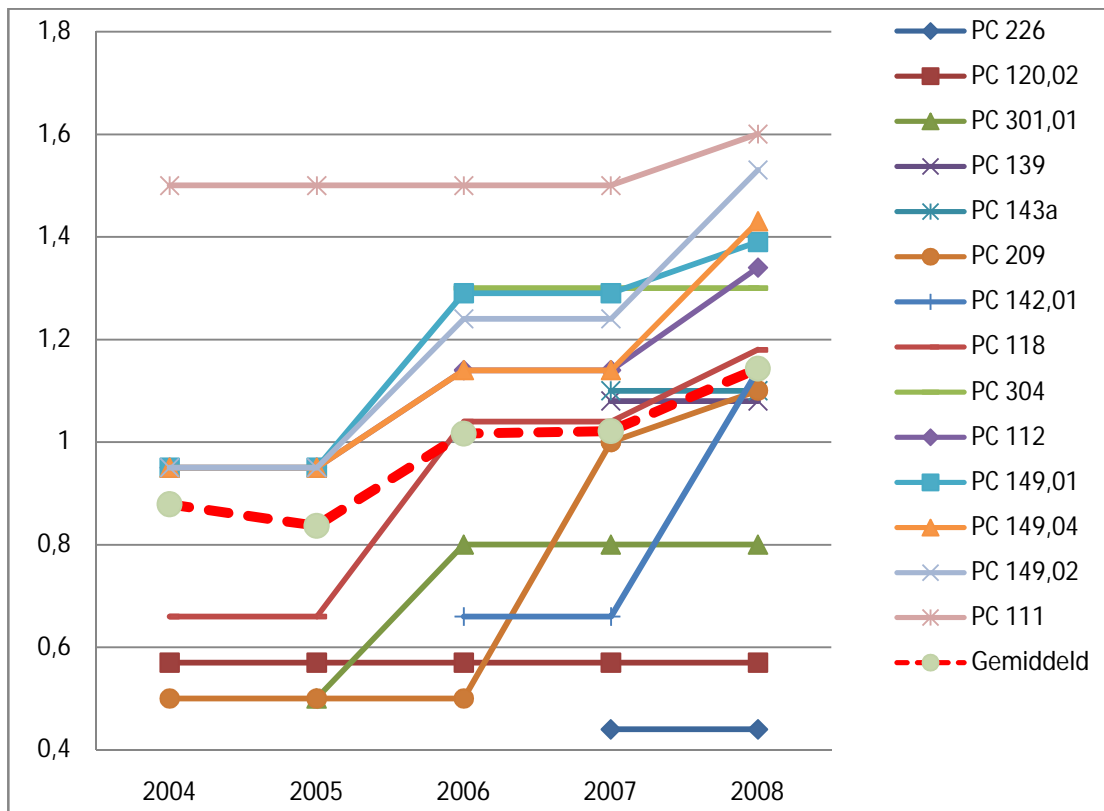
Het beperkte niveau van de percentages kan uiteraard niet losgekoppeld worden van het feit dat de meeste sectorale pensioenstelsels nog maar recent werden ingevoerd. De invoering van een sectoraal pensioenstelsel kadert binnen het sociaal overleg op het niveau van de paritaire comités. Het spreekt dan ook voor zich dat deze stelsels zich maar kunnen ontwikkelen op het ritme (in principe tweejaarlijks) en binnen de financiële marges van dat overleg.

Hoewel deze marges de afgelopen jaren in de meeste sectoren beperkt waren, kan overigens een duidelijke tendens worden vastgesteld om de initieel overeengekomen percentages tijdens latere overlegondes te verhogen.

Dit wordt geïllustreerd door volgende grafiek die de evolutie weergeeft van het bijdrageniveau (of het niveau van de toegewezen bedragen) tussen 2004 en 2008, bij de stelsels met een lineaire loongerelateerde bijdrage (of toegewezen bedrag) van minder dan 2%¹⁹. De stippellijn geeft het (ongewogen) gemiddelde weer van de bijdragen (en toegewezen bedragen) binnen de betrokken sectoren. Van de 14 daarin opgenomen stelsels zijn er 9 die in 2008 een hoger bijdragepercentage toepassen dan bij de opstart van het stelsel. Bij de 5 stelsels waar het bijdragepercentage constant bleef, zijn er overigens 3 die pas in 2007 van start gegaan zijn. Het (ongewogen) gemiddelde bijdragepercentage steeg van 0,88% in 2004 tot 1,14% in 2008. De mediaanbijdrage steeg over dezelfde periode van 0,95% naar 1,16%.

¹⁹ De stelsels van PC 127 en 216, waar de vaste bijdrage meer bedraagt dan 2%, werden niet opgenomen in deze grafiek. Ook werd geen rekening gehouden met de vastbijdragecomponent van het pensioenstelsel binnen PC 328.03 (328.03 a): zie voetnoot 17.

Grafiek 7: pensioenstelsels met lineaire vaste bijdrage of toegewezen bedrag < 2% -evolutie van de vaste bijdrage (of toegewezen bedrag) - 2004 - 2008

b) (minimale) gewaarborgde rendementen

De meeste vastbijdragestelsels voorzien in een gegarandeerd rendement op de bijdragen. Enkel de stelsels van PC 127 en PC 326 a kennen geen rendementswaarborg. In die stelsels is het rendement dat aan de rekeningen wordt toegekend afhankelijk van het (beleggings)rendement van de IBP.

Bij de pensioenstelsels die worden beheerd door een verzekeringsonderneming wordt er steeds een rendement gewaarborgd door de verzekeringsonderneming. De verzekeringsovereenkomsten in het kader waarvan de sectorale pensioenstelsels worden beheerd, behoren zonder uitzondering tot tak 21 (zie verder: hoofdstuk 5). De sectoren hebben daarbij in hoofdzaak geopteerd voor de combinatie “uitgesteld kapitaal met terugbetaling van de reserve” (UKMR) en voor een individuele kapitalisatie van de premies. De technische rentevoet is in de meeste gevallen 3,25%. In twee gevallen bedraagt de technische rentevoet 3,75%. Verschillende sectoren geven aan dat naast de verzekeringsonderneming ook de inrichter zelf zich verbindt tot het behalen van een minimaal rendement. Het niveau van deze waarborg werd daarbij telkens zo vastgesteld dat het overeenstemt met de tariefwaarborg van de verzekeraar.

Bij het pensioenstelsel van PC 111, dat wordt beheerd door een IBP, garandeert de inrichter zelf een rendement op de bijdragen, namelijk 3,25%.

Pensioentoezeggingen van het type cash-balance houden per definitie een tariefwaarborg vanwege de inrichter in. In de twee cash-balanceplannen (PC 124 en 301.01 a) is de in de toezegging vervatte waarborg eveneens 3,25%.

3.5.3. Karakteristieken van de vasteprestatiestelsels

In drie paritaire comités (PC 326 b, 328.01 en 328.03 b) wordt nog voorzien in een vaste prestatie voor de toekomstige dienstjaren. De toezegging streeft naar de opbouw van een aanvullende pensioenrente over een loopbaan van 35 jaar en is loongerelateerd. De gebruikte formule is van het type *step rate*²⁰.

Daarnaast zijn er twee sectoren die enkel nog voor dienstjaren uit het verleden in een vaste prestatie voorzien. Het gaat daarbij om gesloten regimes, waarbij geen nieuwe werknemers meer worden aangesloten. Binnen PC 216 geldt er nog een toezegging van het type vaste prestaties voor de dienstjaren vóór 1988. Het betreft de toezegging van een aanvullende pensioenrente, die volledig is opgebouwd bij een loopbaan van 35 jaar. Het pensioen is eveneens loongerelateerd, maar de formule is van het type *offset*²¹.

Binnen PC 301.01 b geldt er een toezegging van het type vaste prestaties met betrekking tot de dienstjaren voorafgaand aan 1 januari 2005. Het betreft de toezegging van een forfaitair kapitaal per gepresteerd dienstjaar. Deze toezegging komt gradueel in de plaats van het gesloten FBZ-stelsel binnen PC 301.01 (zie hierna).

3.5.4. Karakteristieken van de gesloten FBZ-stelsels

De gesloten FBZ-stelsels (binnen PC 124, 139 en 301.01) zijn van een totaal andere aard en niet te vergelijken met de vasteprestatietoezeggingen zoals ze worden geregeld door de WAP. Ze voorzien in forfaitaire (d.w.z. niet loongerelateerde) prestaties onder de vorm van een levenslange rente waarbij de uitbetaling afhankelijk wordt gesteld van een minimaal aantal dienstjaren in de betrokken sector en/of van de voorwaarde om vanuit de sector met pensioen te gaan. De omvang van de voordelen hangt af van het aantal dienstjaren gepresteerd binnen de sector maar dit verband is niet steeds lineair. In het stelsel van PC 124 wordt een aanvullend pensioen toegekend vanaf 10 rechtgevende dienstjaren. Het maximale pensioen wordt bereikt wanneer minstens 15 rechtgevende dienstjaren worden bewezen. In het stelsel van PC 301.01 ontstaat het recht op een pensioenrente op grond van 15 rechtgevende dienstjaren. Bijkomende dienstjaren geven daarbij slechts aanleiding tot een geringe verhoging van het basisbedrag.

3.5.5. Toezegging van een kapitaal of van een rente

Bij de sectorale pensioenstelsels die het voorwerp uitmaken van de analyse is er slechts 1 (PC 216 b) dat enkel in een rente voorziet. Bovendien gaat het om een gesloten stelsel (van het

---

²⁰ Bij dergelijke toezeggingen wordt het wettelijk pensioen onrechtstreeks in de pensioenformule geïntegreerd door toepassing van verschillende percentages op het loon beneden en boven de loongrens voor de berekening van het wettelijk pensioen.

²¹ Bij dergelijke pensioenstelsels wordt het (geschat) wettelijk pensioen rechtstreeks in de pensioenformule geïntegreerd.

type vaste prestaties) dat enkel betrekking heeft op de dienstjaren voorafgaand aan 1988. Voor de dienstjaren nadien werd overgestapt naar een pensioenstelsel van het type vaste bijdragen, dat in de uitbetaling van een kapitaal voorziet.

Twee stelsels (PC 328.01 en 328.03 b) voorzien standaard in een rente-uitkering maar laten de omzetting naar kapitaal toe. Ook deze stelsels zijn van het type vaste prestaties.

In de drie gevallen gaat het om rentes die in geval van overlijden na de pensioenleeftijd (gedeeltelijk) worden overgedragen op de overlevende partner.

De overige stelsels, waaronder alle "nieuwe" sectorale pensioenstelsels (zie 3.1.) voorzien allemaal in de uitbetaling van een pensioenkapitaal met de (wettelijke) mogelijkheid tot omzetting van het kapitaal in rente. In veel gevallen kan de aangeslotenen opteren voor een overdraagbare rente. De overdraagbaarheidspercentages schommelen tussen 60 % en 80 %. In een aantal gevallen kan de aangeslotene vrij het percentage vaststellen.

De gesloten FBZ-stelsels (zie 1.1.3.) voorzien allemaal uitsluitend in de uitbetaling van een rente. Vermits het gaat om uitdovende regelingen zullen deze rente-uitkeringen geleidelijk aan verdwijnen.

3.5.6. Pensioenleeftijd

In de meeste gevallen wordt de normale pensioenleeftijd vastgesteld op 65 jaar, behalve bij de pensioenstelsels 143 b, 216 a en 216 b. Daar bedraagt de normale pensioenleeftijd 60 jaar. In de meeste gevallen wordt voorzien in de mogelijkheid om vervroegd met pensioen te gaan, doorgaans vanaf 60 jaar. In vier gevallen is nog een opname vóór de leeftijd van 60 jaar mogelijk, vanaf de leeftijd van 58 jaar (PC 216 a) of bij conventioneel brugpensioen (PC 111, 112, 149.02 en 149.04)²².

3.5.7. Verworven reserves

In het kader van een toezegging van het type vaste bijdragen of van het type cash-balance is de verworven reserve volgens de WAP gelijk aan de kapitalisatie van de bijdragen (of de toegewezen bedragen).

Bij toezeggingen van het type vaste prestaties worden de verworven reserves berekend op grond van een actualisatie van de prestaties op pensioenleeftijd. De sectoren hanteren daartoe de grondslagen die de wetgeving voorschrijft voor de berekening van de minimale verworven reserve (MR/FR-tafels aan een rentevoet van 6%).

De WAP voorziet maar in de verplichte toekenning van verworven reserves voor de dienstjaren na haar inwerkingtreding. Voor de dienstjaren vóór de inwerkingtreding van de WAP kunnen geen verworven reserves worden geëist op grond van de WAP. Deze regel is in

---

²² Artikel 27 van de WAP heeft een afkoopverbod ingesteld vóór de leeftijd van 60 jaar (of vóór het bereiken van de wettelijke pensioenleeftijd). Artikel 61, §1 voorziet echter in een overgangsregeling voor de op 1 januari 2004 al bestaande pensioenstelsels en die voorzagen in de mogelijkheid om vóór de leeftijd van 60 jaar (of vóór de wettelijke pensioenleeftijd) af te kopen. Binnen die stelsels blijft de vroegtijdige afkoop mogelijk tot en met 31 december 2009.

hoofdzaak van belang voor de gesloten FBZ-stelsels die verder op basis van repartitie worden gefinancierd. Deze vasteprestatieregelingen kunnen verder blijven functioneren volgens de voorwaarden die van kracht waren vóór de inwerkingtreding van de WAP, d.w.z. zonder toekenning van verworven reserves en met vaak belangrijke anciënniteitsvoorwaarden. Binnen PC 301.01 werd er, niettegenstaande deze vrijstelling, voor geopteerd om ook geleidelijk aan verworven rechten toe te kennen met betrekking tot de pensioenverplichtingen die verband houden met dienstjaren gelegen vóór de inwerkingtreding van de WAP (PC 301.01 b). Dit is niet het geval binnen PC 124 en PC 139.

3.5.8. Onthaalstructuur

De WAP verleent aan aangeslotenen het recht om bij hun uittreding hun verworven reserve achter te laten bij de pensioeninstelling zonder wijziging van de pensioentoezegging of om de verworven reserve over te dragen aan de pensioeninstelling van de nieuwe werkgever of een andere daartoe gemachtigde instelling. De wet laat echter ook toe dat inrichters binnen hun pensioenstelsel een “onthaalstructuur” creëren.

17 pensioenstelsels voorzien in een onthaalstructuur. Bij 6 van die stelsels beheren de onthaalstructuren de reserves voor zowel de werknemers die de sector verlaten, als de werknemers die in dienst treden en hun tegoeden afkomstig van een andere pensioeninstelling overdragen. Bij 9 pensioenstelsels beheert de onthaalstructuur alleen de overgedragen reserves van de nieuwe aangeslotenen. In 2 gevallen geldt de onthaalstructuur enkel voor aangeslotenen die uittreden.

3.6. Kenmerken van de dekking bij overlijden vóór de pensioenleeftijd

Alle onderzochte sectorale pensioenstelsels voorzien in voordelen bij overlijden vóór de pensioenleeftijd. In één geval (PC 301.01 a) is de overlijdensdekking optioneel. Daar kan de aangeslotene afzien van de overlijdenswaarborg, in welk geval een hoger bedrag voor de waarborg leven wordt gebruikt.

Bij de meeste pensioenstelsels van het type vaste bijdragen en cash balance wordt bij overlijden de opgebouwde reserve uitgekeerd aan de begunstigden en wordt er niet voorzien in een bijkomende overlijdensdekking. Bij de verzekerde stelsels stemmen de verschuldigde prestaties overeen met de reserve die is opgebouwd op basis van een combinatie van het type “uitgesteld kapitaal met terugbetaling van de reserve” (UKMR). Verschillende van deze stelsels voorzien wel nog in een bijkomende overlijdensdekking in het kader van de solidariteitstoezegging (zie hoofdstuk 9).

Slechts een aantal pensioenstelsels voorziet in een autonome overlijdensdekking, los van de opgebouwde pensioenreserve. Dit is vooreerst het geval bij twee vastebijdragestelsels (PC 216 a en 326 a), waarbij in het geval van overlijden het maximum wordt uitbetaald van enerzijds de pensioenreserve en anderzijds een vaste, aan het loon gekoppelde, overlijdenswaarborg. Daarnaast voorzien ook alle pensioenstelsels van het type vaste prestaties (PC 216 b, 326 b, 328.01 en 328.03 b) in een autonome overlijdensdekking. Het voordeel bij overlijden wordt daarbij meestal gedefinieerd als een fractie (60% of 2/3) van het aanvullend pensioen dat krachtens het reglement bij pensionering aan de aangeslotene zou worden toegekend. In het geval van PC 326 b betreft het een kapitaal dat wordt uitgedrukt als

een factor van het jaarloon. Merk op dat het hier telkens sectoren betreft met mature sectorrale pensioenstelsels (zie 3.1.). De nieuwe sectorale pensioenstelsels beperken zich telkens tot de terugbetaling van de reserve.

De begunstigden van de voordelen bij overlijden vóór de pensioenleeftijd worden, zoals klassiek het geval is, aangeduid op basis van een cascadesysteem.

In een aantal gevallen betreft het een vaste volgorde waar de aangeslotene niet kan van afwijken. Bij de meerderheid van de stelsels beschikt de aangeslotene over de vrijheid om zelf een begunstigde aan te wijzen. In sommige gevallen heeft de aangewezen begunstigde daarbij een vaste plaats in de cascade, na de overlevende partner en soms ook na de kinderen. In andere gevallen kan de aangeslotene volledig afwijken van de cascaderегeling, die enkel als default-regelгing geldt indien de aangeslotene niet zelf een begunstigde heeft aangeduid.

Bij de meerderheid van de stelsels wordt de wettelijk samenwonende partner gelijkgesteld met de gehuwde partner of komt deze in de cascade onmiddellijk na de huwelijkspartner, wat op hetzelfde neerkomt. Slechts in vier gevallen wordt enkel de echtgeno(o)t(e) vermeld.

In het algemeen worden geen toekenningsvoorwaarden gedefinieerd. In één geval wordt de uitbetaling van het aanvullend overlevingspensioen gekoppeld aan de voorwaarde dat de begunstigde ook aanspraak moet kunnen maken op het wettelijk overlevingspensioen.

In een aantal mature pensioenstelsels (326 a, 326 b en 328.01), wordt naast de hierboven beschreven overlijdensdekking tevens voorzien in een tijdelijke wezenrente.

3.7. Premievrijstelling bij invaliditeit

Bij drie mature pensioenstelsels (216 a, 326 a en 326 b) is voorzien in een premievrijstelling bij invaliditeit. Een groot deel van de stelsels neemt de (gedeeltelijke) verdere financiering van het aanvullend pensioen tijdens periodes van arbeidsongeschiktheid wel als prestatie op in het kader van de solidariteitstoezegging (zie verder: hoofdstuk 9).

Hoofdstuk 4. De aangeslotenen bij een sectoraal pensioenstelsel

4.1. Aantal aangeslotenen

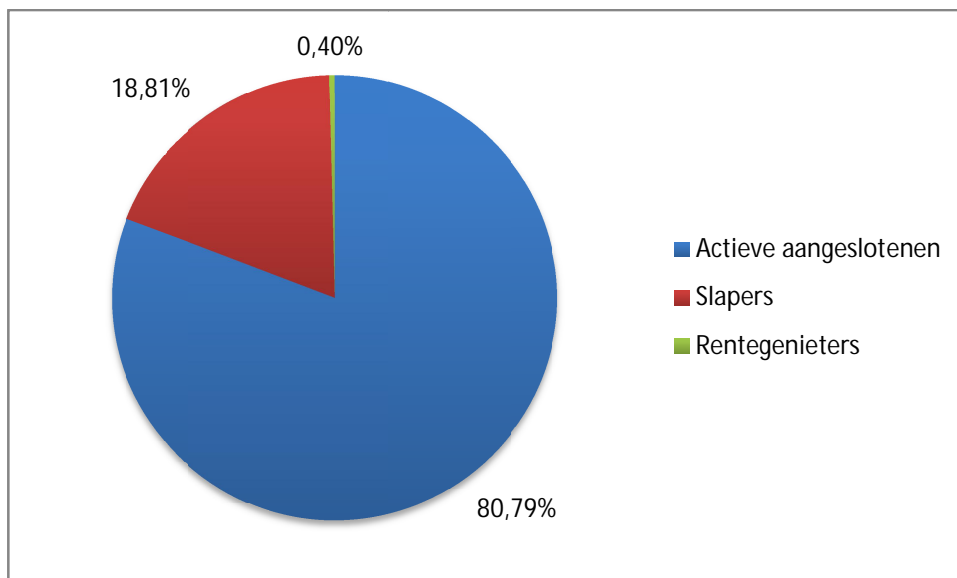
In dit hoofdstuk wordt gepeild naar het aantal aangeslotenen bij een sectoraal pensioenstelsel. Daarbij wordt een onderscheid gemaakt tussen drie categorieën van aangeslotenen:

- 1) de actieve aangeslotenen: dit zijn de aangeslotenen die in dienst zijn bij een werkgever uit de sector en op grond daarvan pensioenrechten opbouwen;
- 2) aangeslotenen met uitgestelde rechten (ook slapers genoemd): dit zijn aangeslotenen die niet langer in dienst zijn bij een werkgever uit de sector, maar die bij hun uittreding gekozen hebben om hun pensioenreserve achter te laten bij de pensioeninstelling;
- 3) de rentegenieters²³.

De cijfers betreffen het laatste kwartaal van 2007. In die periode waren er 579.760 werknemers actief aangesloten bij een sectoraal pensioenstelsel, hetzij 80,8% van het totaal aantal aangeslotenen. De betrokken stelsels telden voorts 135.015 aangeslotenen met uitgestelde rechten (18,8%) en 2.848 rentegenieters (0,4%)²⁴.

Slechts 4 pensioenstelsels (PC 216 b, 301.01, 328.01 en 328.03 b) tellen rentegenieters onder de aangeslotenen (zie ook Hoofdstuk 6).

Grafiek 8. Sectorale pensioenstelsels: verdeling aangeslotenen per categorie - 4^e kwartaal 2007

²³ Het betreft zowel de rustrentes als de overlevingsrentes.

²⁴ In dit cijfers zijn enkel de rentegenieters van een *rustpensioen* begrepen, en niet de begunstigen van een rente bij overlijden.

Voor de gesloten FBZ-stelsels bestaan er geen cijfers over het aantal actieve aangeslotenen en slapers, vermits bij deze stelsels het concept van “aansluiting” als zodanig niet bestaat²⁵. Cijfers over het aantal rentegenieters zijn wel beschikbaar²⁶. Hun aantal bedroeg in 2007 77.550.

Worden de cijfers voor de sectorale pensioenstelsels en de gesloten FBZ-stelsels geglobaliseerd, dan bekomt men een totaal van 795.438 aangesloten. Daarvan zijn 72,9% actieve aangeslotenen, 17,0% zijn slapers en 10,1% zijn rentegenieters. Ten opzichte van de resultaten voor 2005 is het aandeel van de rentegenieters en van de slapers in het totaal aantal aangeslotenen afgenomen. Beide evoluties zijn toe te schrijven aan de inwerkingtreding van nieuwe sectorale pensioenstelsels in de loop van 2006 en 2007. Daardoor daalde vooreerst het relatief gewicht van de gesloten FBZ-stelsels en bijgevolg van het aandeel rentegenieters²⁷. Gezien er binnen de nieuwe pensioenstelsels nog nauwelijks uitredingen zijn geweest, daalde daarnaast ook het relatieve gewicht van de slapers.

De verhouding actieve aangeslotenen/slapers verschilt sterk van stelsel tot stelsel, gaande van 100/0 tot 58/42. Deze verhouding wordt in de eerste plaats bepaald door de "ouderdom" van een pensioenstelsel. Naarmate een stelsel langer bestaat komen er meer uitredingen waardoor het gewicht van de slapers (bij een gelijkblijvend aantal actieve aangeslotenen) toeneemt. Daarnaast speelt ook de (sectoroverschrijdende) arbeidsmobiliteit, die sterk verschilt van sector tot sector, een belangrijke rol.

Tabel 6. Aantal aangeslotenen per categorie - 4^e kwartaal 2007

	Aantal aangeslotenen			
	Actieve aangeslotenen	Slapers	Rentegenieters	Totaal
Pensioenstelsels	579.760	135.015	2.848	717.623
%	80,8%	18,8%	0,4%	100%
Gesloten FBZ stelsels	0	0	77.550	77.550
Totaal	579.760	135.015	80.398	795.173
%	72,9%	17,0%	10,1%	100%
% 2005	67,7%	21,0%	11,3%	100%

²⁵ De gesloten FBZ-stelsels voorzien niet in een graduele opbouw van pensioenrechten. Het is slechts op de pensioenleeftijd dat wordt nagegaan of een werknemer aan de voorwaarden voor de betaling van een pensioenvoordeel voldoet.

²⁶ Geen cijfers beschikbaar voor PC 139.

²⁷ In het verslag met betrekking tot 2004-2005 werd bij de gesloten FBZ-stelsels enkel rekening gehouden met de rustrentes.

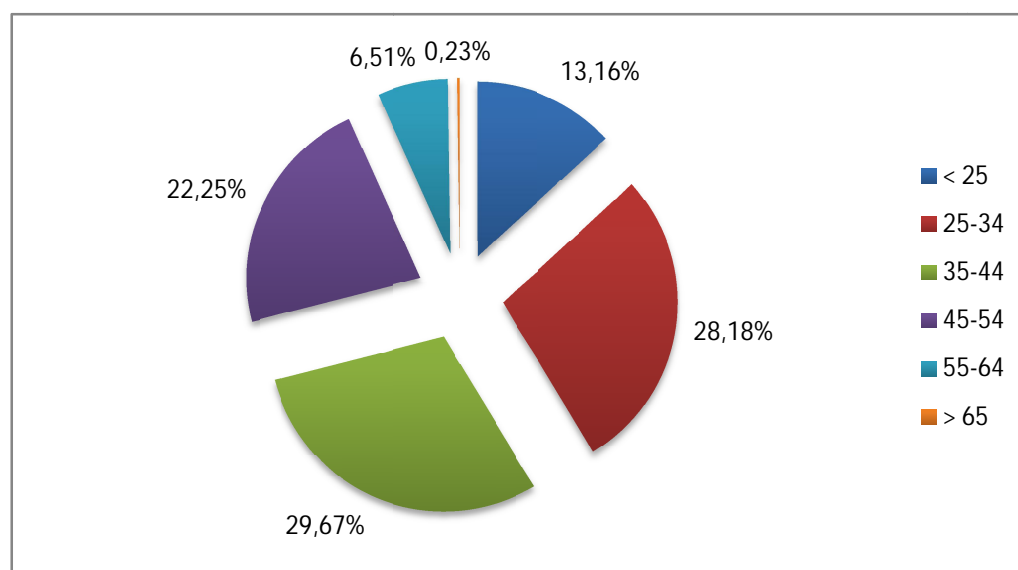
4.2. Aangeslotenen volgens leeftijd

Onderstaande tabel geeft de leeftijdsverdeling van de actieve aangeslotenen weer. Het grootste deel van de actieve aangeslotenen bevindt zich in de leeftijdscategorieën 25-34 en 34-44 met resp. 28% en 30%. Van de actieve aangeslotenen is 70% jonger dan 45 jaar. 80 % is terug te vinden in de leeftijdscategorie tussen 25 en 54 jaar. Ten opzichte van 2005 kan een zeer lichte verjonging van de populatie worden vastgesteld, met een iets hoger aandeel voor de leeftijdscategorie < 25 en 25-34 en een iets kleiner aandeel voor de leeftijdscategorieën 34-44 en 45-55.

Tabel 7. Aantal actieve aangeslotenen per leeftijdscategorie – 4^e kwartaal 2007

Leeftijd	Aantal actieve aangeslotenen						Totaal
	< 25	25-34	35-44	45-54	55-64	> 65	
Totaal 2007	76.291	163.359	172.024	128.991	37.737	1.358	579.760
% 2007	13,16%	28,18%	29,67%	22,25%	6,51%	0,23%	100%
% 2005	12,31%	27,19%	30,63%	23,10%	6,54%	0,23%	100%

Grafiek 9. Actieve aangeslotenen per leeftijdscategorie - 4^e kwartaal 2007

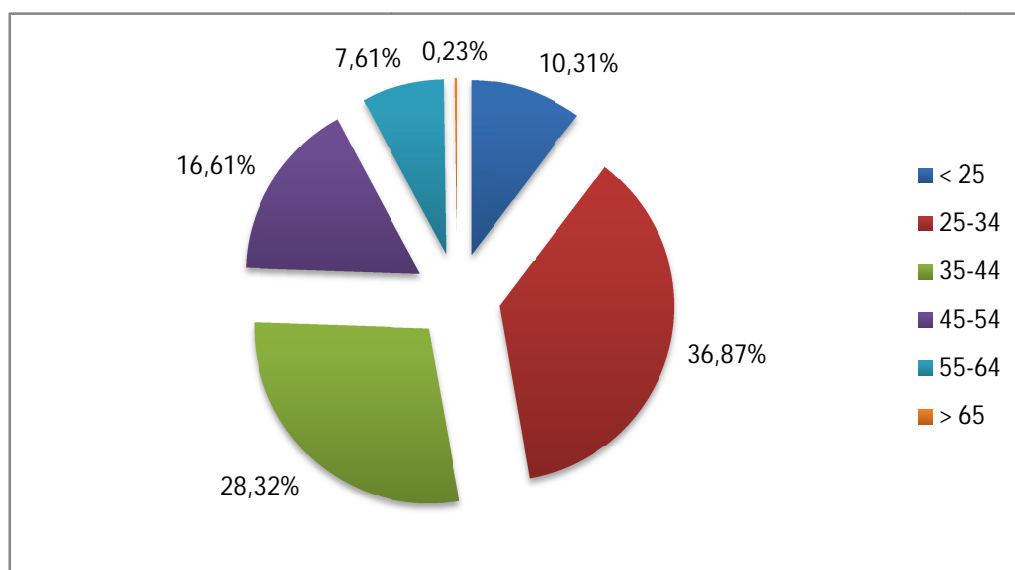

Bij de slapers verloopt de verdeling over de leeftijdsklassen iets anders dan bij de actieven. De grootste groep slapers - 37 % - bevindt zich in de leeftijdscategorie 25-34, gevolgd door de leeftijdscategorie tussen 35-44 met 28%. 75% van de slapers is jonger dan 45 jaar. 82% is tussen 25 en 54 jaar oud. Ten opzichte van 2005 kan een lichte veroudering van de populatie slapers worden vastgesteld. Het aandeel van de categorieën <25 en 25-34 nam iets af, terwijl het aandeel van de overige categorieën licht toenam.

Tabel 8. Slapers per leeftijdscategorie - 4^e kwartaal 2007.

Leeftijd	Aantal slapers						Totaal
	< 25	25-34	35-44	45-54	55-64	> 65	
Totaal 2007	13.923	49.781	38.843	22.426	10.275	368	135.015
% 2007	10,31%	36,87%	28,32%	16,61%	7,61%	0,23%	100%
% 2005	12,74%	37,09%	26,96%	15,54%	7,31%	0,36%	100%

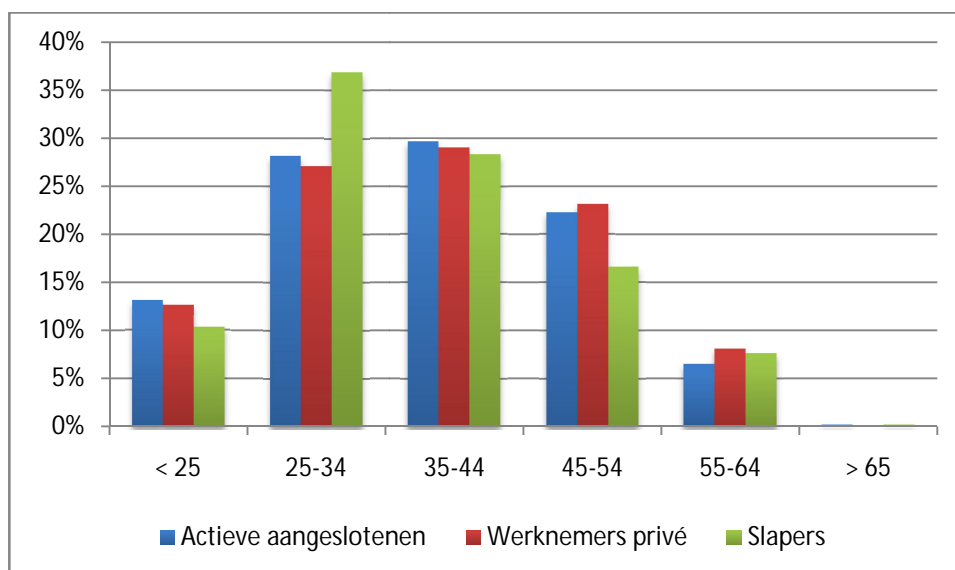
Grafiek 10. Slapers per leeftijdscategorie - 4e kwartaal 2007

Vergelijkt men de leeftijdsverdeling van de actieve aangeslotenen en de slapers met die van de gehele werknemerspopulatie in de privé-sector (zie onderstaande grafiek), dan kan men vaststellen dat de verdeling van de actieve aangesloten tamelijk nauw aanleunt bij de verdeling voor de gehele werknemerspopulatie in de privésector. De slapers vallen op door hun oververtegenwoordiging in de categorie 25-35 en hun ondervertegenwoordiging in de categorie 45-55 en bijgevolg door hun algemeen jonger profiel. Deze vaststelling kan vermoedelijk verklaard worden door enerzijds het feit dat arbeidsmobiliteit veel meer voorkomt bij jongere werknemers dan bij ouderen en anderzijds door het nog jonge bestaan van de meeste sectorale pensioenstelsels, waardoor de slapers nog niet zijn doorgeschoven naar de hogere leeftijdscategorieën.

Grafiek 11. Aandeel per leeftijdscategorie - actieve aangeslotenen, totaal werknemers privé-sector en slapers - 4e kwartaal 2007

4.3. Aangeslotenen volgens geslacht

Vermits het tewerkstellingsprofiel in de betrokken paritaire comités zeer sterk mannelijk gekleurd is, kan hetzelfde worden verwacht wat de aangeslotenen betreft. Dat is ook het geval. In 2007 was 88% van de actieve aangeslotenen bij een sectoraal pensioenstelsel een man.

Dit percentage ligt nog hoger dan het percentage van mannelijke tewerkstelling binnen de betrokken paritaire comités (86%; zie 2.4.). Dit verschil is vermoedelijk te verklaren door het feit dat de sectoren waar vrouwen in termen van tewerkstelling relatief meer vertegenwoordigd zijn - de bediendesectoren - ook meer opting-out- en buiten-toepassingsgebiedclausules kennen (zie 3.3.). De vrouwelijke werknemers die door zo'n clausule gevat worden, komen wel voor in de cijfers over de tewerkstelling, maar niet in de cijfers over het aantal aangeslotenen.

Hoofdstuk 5. De uitvoering van de pensioentoezegging

5.1. Type pensioeninstelling

De sectorale inrichters moeten een beroep doen op een pensioeninstelling voor het beheer van hun pensioenstelsels. Zij kunnen daarbij opteren voor een verzekeringsonderneming (groepsverzekering) of een IBP.

De fondsen voor bestaanszekerheid die in het verleden soms als beheerder van een sectorale pensioenregeling werden aangesteld, komen daarvoor niet meer in aanmerking. De sectorale pensioenstelsels die in het verleden werden beheerd door een fonds voor bestaanszekerheid, beschikten over een termijn van één jaar vanaf de datum waarop het pensioenstelsel werd aangepast aan de WAP, om het beheer van dat stelsel toe te vertrouwen aan een toegelaten pensioeninstelling. De sectoren die hun pensioenstelsel aan de WAP hebben aangepast met ingang van 1 januari 2007, dienden bijgevolg uiterlijk met ingang van 1 januari 2008 het beheer van dat stelsel toe te vertrouwen aan een verzekeringsonderneming of een IBP. De fondsen voor bestaanszekerheid mogen wel verder het beheer blijven waarnemen van de pensioenrechten die verband houden met dienstjaren voorafgaand aan de inwerkingtreding van de WAP (zie 1.1.3).

In tabel C (opgenomen als bijlage) wordt een overzicht gegeven van de verschillende types pensioeninstellingen die werden belast met het beheer van sectorale pensioenstelsels.

In lijn met de vaststellingen in het vorige rapport blijkt daaruit dat de ruime meerderheid van de sectorale pensioenstelsels wordt beheerd door een verzekeringsonderneming.

Binnen 8 pensioenstelsels wordt het beheer geheel of gedeeltelijk toevertrouwd aan een IBP. Het beheer van het pensioenstelsel werd volledig aan een IBP toevertrouwd bij de stelsels van PC 111, 124 en 127 en 301.01.

Bij de stelsels van PC 216, 326 (a en b) en 328.01 werden zowel een IBP als één of meerdere verzekeringsondernemingen als pensioeninstelling aangeduid:

- binnen PC 216 worden de pensioenrechten op basis van het pensioenstelsel zoals het bestond tot 1988 (216 b) beheerd door een IBP. De pensioenrechten op grond van de pensioentoezegging met betrekking tot de dienstjaren nadien (216 a) worden beheerd door een verzekeringsonderneming;
- bij de pensioenstelsels van PC 326 (a en b) wordt het beheer grotendeels waargenomen door een IBP, maar wordt een deel van de verplichtingen, waaronder diegene met betrekking tot de werknemersbijdragen, ondergebracht bij een verzekeringsonderneming. Daarnaast wordt voor één uitdrukkelijk in de CAO genoemde werkgever het beheer van de pensioenstelsels in hun totaliteit toevertrouwd aan nog een andere verzekeraar. Hetzelfde geldt voor nieuwe werkgevers die tot de sector zouden toetreden;
- binnen het stelsel van PC 328.01 wordt het beheer van de overlijdensdekking toevertrouwd aan een verzekeringsonderneming.

De pensioenstelsels die werden ingevoerd met ingang van 1 januari 2008 hebben allemaal een verzekeringsonderneming als pensioeninstelling aangeduid.

Bekijkt men de globale situatie op dat moment, dan blijkt dat van de 30 (open) pensioenstelsels:

- 23 een verzekeringsonderneming²⁸ en
- 7 een IBP²⁹

als pensioeninstelling hebben aangeduid voor het beheer van de pensioenrechten met betrekking tot de toekomstige dienstjaren.

Wanneer evenwel het gewicht van de sectorale stelsels, in termen van aantal actieve aangeslotenen, in rekening wordt gebracht, dan kan men vaststellen dat het zwaartepunt zich net als in de vorige verslagperiode situeert bij de IBP's. De IBP's beheren de rechten van 64% van de actieve aangeslotenen. 36% is aangesloten bij een groepsverzekering³⁰. Houdt men rekening met alle aangeslotenen in plaats van enkel de actieven, dan valt deze verhouding terug op 60/40. Het overwicht van de IBP's wordt verklaard door het feit dat de twee belangrijkste sectoren in termen van aantal aangeslotenen (PC 111 en 124) een beroep doen op een IBP. Bij de rest van de sectoren is er zelfs een negatieve correlatie tussen het aantal actieve aangeslotenen en de keuze voor een IBP. Het verband tussen de grootte van de sector en de keuze van de pensioeninstelling wordt weergegeven in onderstaande grafiek.

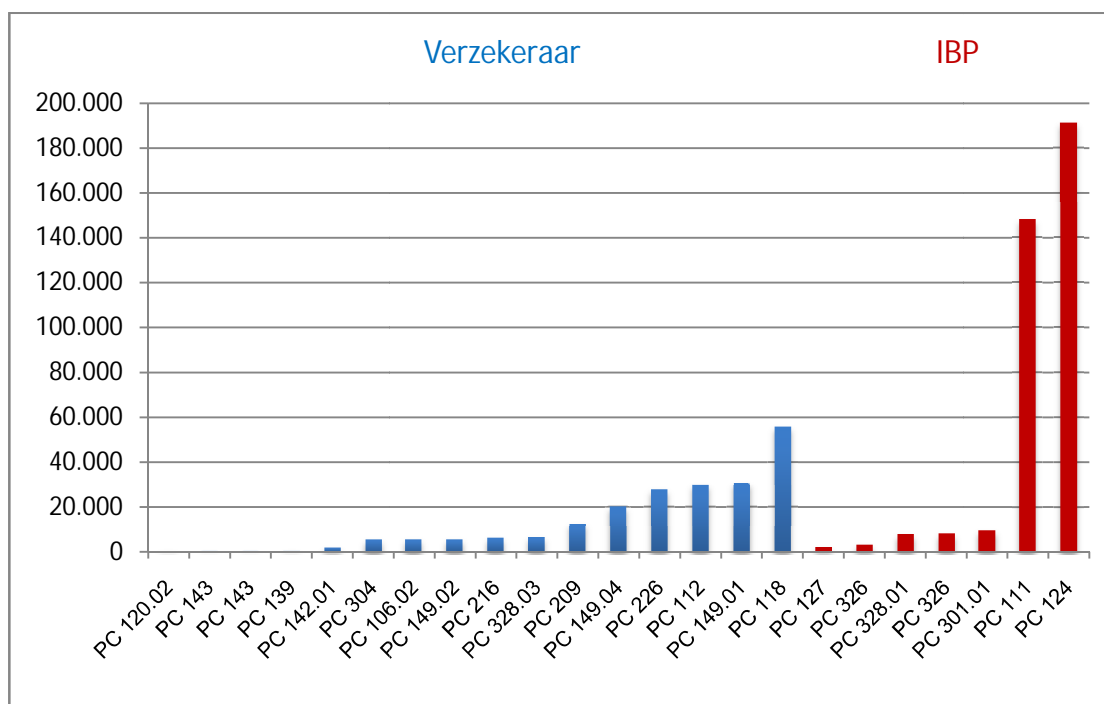
---

²⁸ Daaronder begrepen PC 216, waar de tussenkomst van de IBP enkel betrekking heeft op dienstjaren uit het verleden.

²⁹ Daaronder begrepen PC 326 (a en b) en PC 328.01, waar de rol van de verzekeringsonderneming veeleer van ondergeschikte orde is (bv. persoonlijke bijdragen, overlijdensdekking).

³⁰ Voor een aantal van de aangeslotenen bij een IBP komt ook een verzekeringsonderneming tussen in het beheer van hun rechten. Dit is het geval voor de aangeslotenen in PC 326a, 326b en 328.01 (in dit laatste geval enkel wat de overlijdensdekking betreft). Deze aangeslotenen werden voor de berekening van dit percentage uitsluitend bij de aangeslotenen van een IBP geteld. De actieve aangeslotenen binnen PC 216 werden daarentegen allemaal bij de aangeslotenen van een groepsverzekering geteld, niettegenstaande een deel van de rechten van een aantal onder hen wordt beheerd door een IBP.

Grafiek 12. Aantal actieve aangeslotenen en keuze pensioeninstelling - 4e kwartaal 2007

De gesloten FBZ-stelsels worden in twee gevallen (PC 124 en 139) verder beheerd door het fonds voor bestaanszekerheid. Bij PC 301.01 werd ook het beheer van dit deel van de verplichtingen aan de IBP overgedragen (zie 1.1.3.).

5.2. Type verzekeringsovereenkomst

De sectoren die zich hebben gewend tot een verzekeringsonderneming, hebben allemaal geopteerd voor overeenkomsten van tak 21, d.w.z. overeenkomsten met een tariefgarantie. Geen enkele sector heeft geopteerd voor een overeenkomst van tak 23.

De technische rentevoet bedraagt in de meeste gevallen 3,25%. In slechts twee gevallen werd nog een rentevoet van 3,75% gewaarborgd op de tijdens de verslagperiode gestorte bijdragen. In een aantal gevallen wordt wel nog een hogere rentevoet (3,75% of 4,75%) met betrekking tot de in het verleden gestorte bijdragen toegepast.

In de meeste gevallen werd gekozen voor een verzekeringsovereenkomst met opeenvolgende koopsommen, wat betekent dat bij een wijziging van de tarieven van de verzekeraar de nieuwe tarificatie wordt toegepast op de toekomstige bijdragen (koopsommen) en de oude tarieven enkel van kracht blijven op de in het verleden gestorte bijdragen.

De meeste stelsels worden beheerd in het kader van een (groeps)verzekeringsovereenkomst waarbij de verzekeringsonderneming jaarlijks vrij beslist over het al dan niet toekennen van een winstdeelneming bovenop het gewaarborgd rendement en over de omvang daarvan.

Bij 5 pensioenstelsels (PC 112, 118, 142.01, 149.02 en 149.04) betreft het een verzekeringsovereenkomst die is verbonden met een afgezonderd fonds³¹. Bij dergelijke contracten verbindt de verzekeraar er zich toe om bovenop het gewaarborgde rendement een deel van de gerealiseerde beleggingswinst afkomstig van dat afgezonderd fonds toe te kennen. De keuze voor een afgezonderd fonds is positief gecorreleerd (0,42) met de grootte van het pensioenstelsel in termen van aantal actieve aangeslotenen.

Drie stelsels (PC 118, 149.01 en 209) worden beheerd in het kader van het KB69. Het betreft een specifieke verzekeringsactiviteit waarvoor verzekeringsondernemingen over een bijzondere erkenning dienen te beschikken en in het kader waarvan de verzekeringsonderneming verplicht is om de totale winst die is verbonden met die activiteit onder de aangeslotenen te verdelen. In het geval van PC 118 maken de activa ter dekking van de KB69 activiteit tevens het voorwerp uit van een afgezonderd fonds. Ook de keuze voor het beheer in het kader van het KB69 is positief gecorreleerd (0,63) met het aantal actieve aangeslotenen.

Ook de pensioenstelsels die met ingang van 2008 van kracht geworden zijn, worden allemaal beheerd in het kader van een tak-21 verzekering, vier daarvan (PC 133, 140, 144 en 145) in het kader van het KB69.

---

³¹ Deze overeenkomsten werden gesloten bij één en dezelfde verzekeringsonderneming, die als hoofdactiviteit het beheer van deze sectorale pensioenstelsels heeft.

Hoofdstuk 6. Pensioenuitkeringen

In dit hoofdstuk wordt nagegaan hoeveel aanvullende pensioenen er in de verslagperiode werden uitgekeerd, welk bedrag deze uitkeringen vertegenwoordigden en in welke vorm – kapitaal of rente – de uitkeringen plaatsvonden³². Daarbij wordt een onderscheid gemaakt tussen de uitkeringen bij pensionering en de uitkeringen bij overlijden. Meer gedetailleerde cijfers zijn weergegeven in de tabellen E tot J in bijlage.

Hierbij worden naast de uitkeringen op grond van de eigenlijke sectorale pensioenstelsels ook de uitkeringen op basis van de gesloten FBZ-stelsels in rekening gebracht (zie 1.1.3.). Het gaat om de pensioenuitkeringen verricht door het FBZ van PC 124 en 139 alsook de op 1 januari 2005 al lopende rentes binnen PC 301.01

6.1. Rustpensioen

6.1.1. Nieuw ingaande rustpensioenen

In 2006 waren er 4.174 personen die voor het eerst een rustpensioen ontvingen op grond van een sectoraal pensioenstelsel, hetzij onder de vorm van een kapitaal, hetzij onder de vorm van een rente. In 2007 nam het aantal nieuwe begunstigden licht toe tot 4.369. In 2005 bedroeg dit cijfer nog 3.362. Deze stijging is exclusief te wijten aan het feit dat in 2006 voor het eerst gegevens in rekening konden worden gebracht voor PC 326 en 328.03. De stelsels die tijdens de verslagperiode 2006-2007 werden opgestart, hebben nog geen of zeer weinig uitkeringen verricht. Bij de stelsels waarvoor in 2005 al gegevens beschikbaar waren, bleef het aantal nieuwe begunstigden nagenoeg constant.

Bij de gesloten FBZ-stelsels zijn er enkel nog nieuwe begunstigden binnen PC 124 en 139³³. Hun aantal nam af van 2.773 in 2005 over 2.318 in 2006 tot 2.190 in 2007.

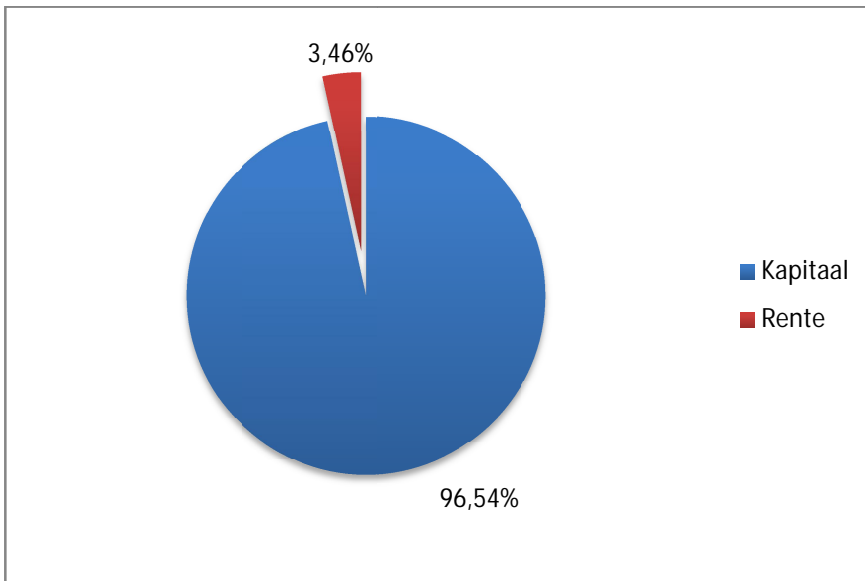
Zowel in 2006 als 2007 werd de overgrote meerderheid (97%) van de nieuw ingaande aanvullende pensioenen uitgekeerd onder de vorm van een eenmalig kapitaal. De gesloten FBZ-stelsels daarentegen voorzien exclusief in rente-uitkeringen. Voegt men de pensioenstelsels en de gesloten FBZ-stelsels samen dan kan een daling van het aandeel rentes bij de nieuw ingaande pensioenen worden vastgesteld van 38% in 2006 tot 36% in 2007.

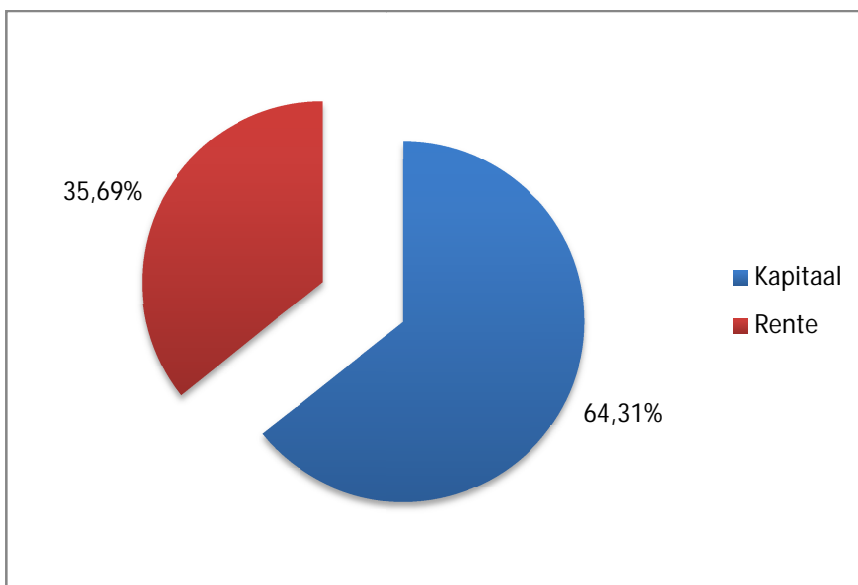
³² Voor de pensioenstelsels 326 a en 326 b konden enkel gegevens worden meegedeeld met betrekking tot 2007. Met het oog op de analyses werden per hypothese dezelfde cijfers genomen voor het jaar 2006.

³³ Voor PC 139 zijn echter geen cijfers beschikbaar. Binnen PC 301.01 worden enkel de lopende renten verder uitgekeerd. Alle uitkeringen na 1 januari 2005 (ook met betrekking tot dienstjaren gelegen vóór 1 januari 2005) gebeuren - behoudens omzetting in rente op initiatief van de aangeslotene - onder de vorm van een kapitaal.

Grafiek 13. Nieuw ingaande pensioenen: verdeling tussen kapitaal en rente: sectorale pensioenstelsels (2007)

Grafiek 14. Nieuw ingaande pensioenen: verdeling tussen kapitaal en rente: sectorale pensioenstelsels en gesloten FBZ-stelsels

De overgrote meerderheid van de nieuw ingaande rentes werd uitgekeerd in het kader van een pensioenstelsel dat enkel in rentes voorziet (PC 216 b) of standaard in de uitbetaling van een rente voorziet, met mogelijkheid om om te zetten in kapitaal (PC 328.01 en 328.03 b). Het betreft telkens mature sectorale pensioenstelsels van het type vaste prestaties (zie 3.1.). Alle "nieuwe" sectorale pensioenstelsels voorzien zoals gezegd exclusief in kapitaalsuitkeringen

(zie 3.5.5). Men kan bijgevolg verwachten dat het aandeel rentes in het totaal aantal nieuw ingaande pensioenen in de toekomst verder zal afnemen³⁴.

De rentes die voortkomen uit de omzetting van een kapitaal, vormen een marginale minderheid. Slechts in één stelsel (PC 301.01) werd door een aantal aangeslotenen de omzetting gevraagd (telkens 3 in 2006 en 2007).

Dit beperkte succes wordt vermoedelijk mee verklaard door het feit dat de opgebouwde reserves wegens de relatief korte opbouwperiode (de pensioenstelsels die standaard in een kapitaaluitkering voorzien bestaan doorgaans nog maar sinds enkele jaren) een te klein kapitaal voorstellen waardoor de omvorming in rente weinig nut heeft. Het is overigens zo dat de WAP toelaat om geen omzetting van kapitaal naar rente door te voeren indien het jaarlijks bedrag van de rente minder bedraagt dan €500³⁵. Op basis van de gemiddelde kapitalen die werden uitgekeerd (zie verder), kan men inderdaad veronderstellen dat een groot deel van de rentes ruimschoots onder deze grens liggen.

6.1.2. Kapitaaluitkering

In 2007 werd voor een totaalbedrag van €134,77 miljoen aan kapitalen uitgekeerd tegenover €127,07 miljoen in 2006. Het gemiddelde kapitaal per begunstigde steeg van €31.753 in 2006 naar €31.949 in 2007. Zowel wat het totaalbedrag als het gemiddelde bedrag betreft, gaat het om een enorme toename ten opzicht van de cijfers voor 2004 en 2005, toen resp. voor €4,88 miljoen en €6,59 miljoen aan kapitalen werd uitgekeerd, met een gemiddeld bedrag per begunstigde van resp. €1.977 en €2.052.

Deze toename is voor het overgrote deel te wijten aan het feit dat in 2006 voor het eerst gegevens in rekening werden gebracht voor de pensioenstelsels binnen PC 326 (a en b) en PC 328.03 (a en b). Zoals blijkt uit onderstaande grafiek vertegenwoordigen deze 2 sectoren in 2007 meer dan 90% van het totaalbedrag aan kapitaalsuitkeringen. Hoewel deze stelsels maar 18% van het totaal aantal begunstigten vertegenwoordigen, hoeft deze vaststelling niet te verbazen. Beide stelsels behoren tot de kleine groep van "mature" sectorale pensioenstelsels (van het type vaste prestaties) (zie 3.1.). Deze stelsels kennen naar de normen van sectorale pensioenstelsels zeer hoge pensioenvoordelen toe die bovendien - gezien het mature pensioenstelsels betreft -, vaak ook effectief volledig werden opgebouwd. Ook de stelsels van PC 216 en 328.01 behoren tot deze "atypische" categorie die in totaal 95% van de totaal uitgekeerde bedragen aan pensioenkapitalen vertegenwoordigt³⁶.

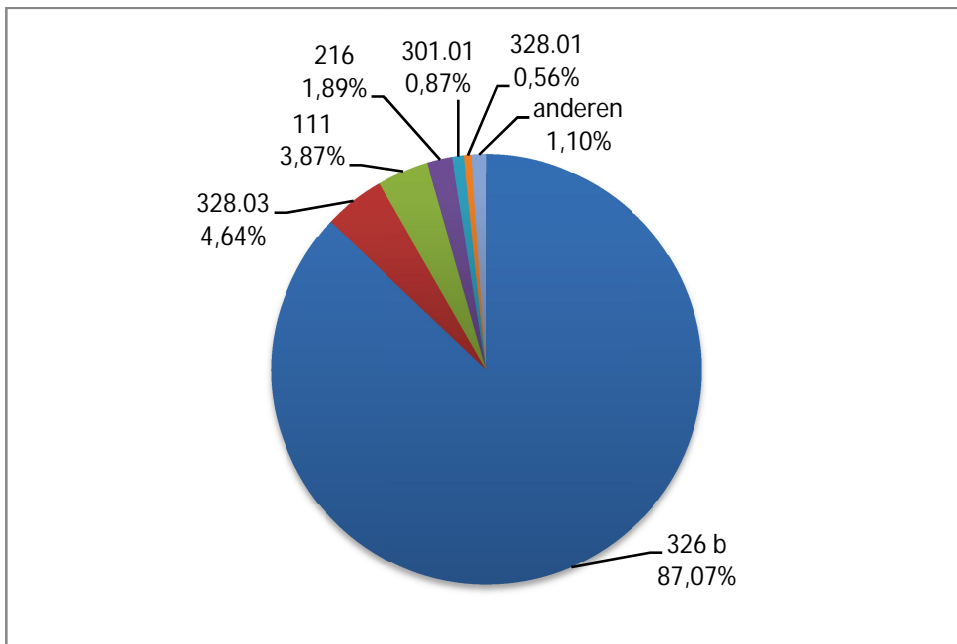
³⁴ Er zullen in de toekomst nog nieuwe rentes ingaan, maar die zullen enkel worden berekend op basis van de dienstjaren vóór de wijziging van het pensioenstelsel.

³⁵ Art. 28 §2 WAP.

³⁶ De vastbijdragenstelsels die nadien in deze sectoren werden ingevoerd (216 a, 326 a en 328.03 a) zitten eveneens in dit cijfer vervat. De cijfers voor deze sectoren werden dus voor hun totaliteit in rekening genomen.

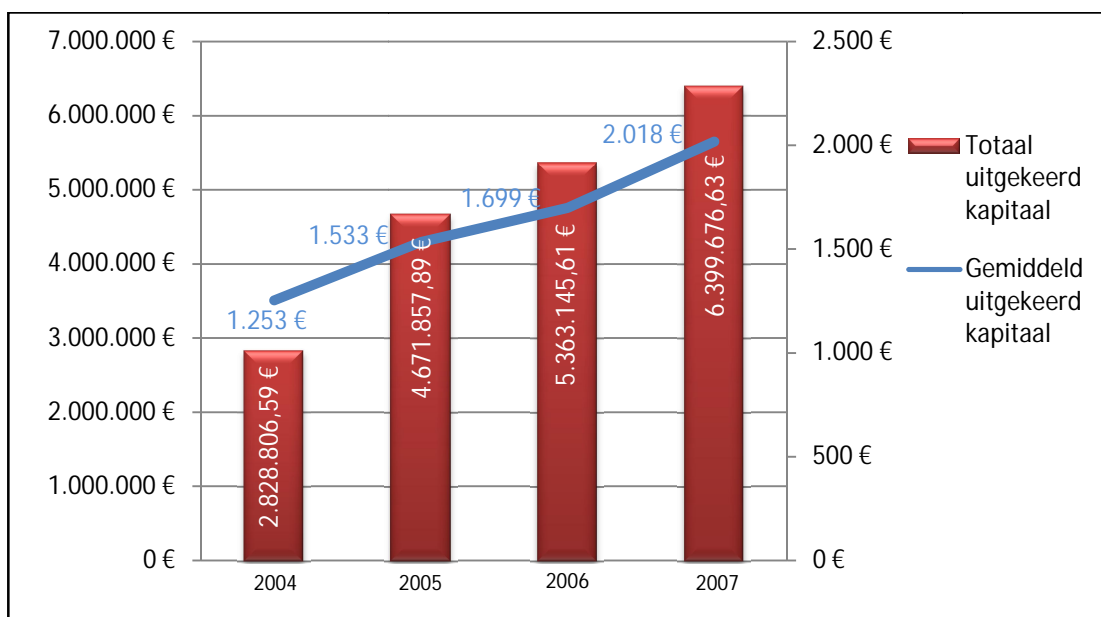

Grafiek 15. kapitaaluitkeringen 2007: aandeel per stelsel

Laat men deze "atypische" sectoren buiten beschouwing en bekijkt men bijgevolg enkel de situatie bij de "nieuwe" sectoren dan kan worden vastgesteld dat daar het totaal uitgekeerde bedrag aan pensioenkapitalen tussen 2004 en 2007 is toegenomen van € 2,83 miljoen tot € 6,40 miljoen. De stijging in 2005, 2006 en 2007 bedroeg resp. 65%, 15% en 19%. Het aantal begunstigen steeg sterk in 2005, maar steeg maar in zeer beperkte mate in 2006 en 2007. In 2007 bedroeg het aantal begunstigen binnen deze stelsels 3.171. Het gemiddelde uitgekeerde kapitaal nam jaar na jaar toe van €1.253 in 2004 over €1.533 en €1.699 in 2005 en 2006 tot €2.018 in 2007, een stijging met resp. 22%, 11% en 19%. De evolutie van het totaalbedrag en het gemiddelde bedrag wordt geïllustreerd door onderstaande grafiek.

Grafiek 16. Totaalbedrag en gemiddeld bedrage aan uitgekeerde pensioenkapitalen – 2004 - 2007 (excl. PC 216, 326, 328.01 en 328.03)

Het gemiddelde kapitaal binnen deze groep pensioenstelsels wordt sterk opwaarts beïnvloed door het stelsel van PC 111 dat 57% van de begunstigden telt en bovendien al sedert 2000 van kracht is. Van alle stelsels binnen deze groep die in 2007 (al) kapitalen uitkeerden (13) zijn er slechts twee waarbij het gemiddelde uitgekeerde kapitaal zich boven €2.000 situeert. In twee gevallen ligt het gemiddelde kapitaal tussen €1.000 en €2.000. In overige gevallen (9) ligt het gemiddelde kapitaal beneden 1.000 €. Deze lage kapitalen hoeven uiteraard geen verwondering te wekken, gezien het feit dat de betrokken stelsels nog maar één of enkele jaren operationeel zijn en gezien de veeleer bescheiden bijdrageniveaus.

Het contrast met de pensioenstelsels binnen PC 216, 326, 328.01 en 328.03 is erg groot. Deze stelsels keerden in 2007 voor een totaalbedrag van €128,3 miljoen aan pensioenkapitalen uit, verdeeld over 922 begunstigden, goed voor een gemiddeld pensioenkapitaal van €139.181.

6.1.3. Rente-uitkering

In 2006 werd door de sectorale pensioenstelsels voor een totaalbedrag van €6,58 miljoen aan rentes uitgekeerd. Dit bedrag nam in 2007 met 6% toe tot €6,95 miljoen.

Het totaal aantal uitbetaalde rentes bij de sectorale pensioenstelsels bedroeg in 2006 2.349 en nam in 2007 toe tot 2.435. Het gemiddeld jaarbedrag steeg daardoor licht van €2.804 in 2006 tot €2.856 in 2007. De relatief hoge bedragen, in vergelijking met de kapitalen, kunnen worden verklaard door het feit dat de weinige stelsels die rentes uitkeren telkens mature regimes zijn (PC 216b, 328.01 en 328.03 b; zie 3.1.), wat aanleiding geeft tot gemiddeld meer rechtgevendende loopbaanjaren en dus hogere rentes.

Het aantal renteniers binnen de gesloten FBZ-stelsels daalde zeer licht van 50.427 in 2004 tot 49.711 in 2007³⁷. De gemiddelde rente bleef nagenoeg constant (€1.358 in 2007) waardoor het totaal uitgekeerde bedrag licht terugliep van €68,45 miljoen in 2004 tot €67,50 miljoen in 2007.

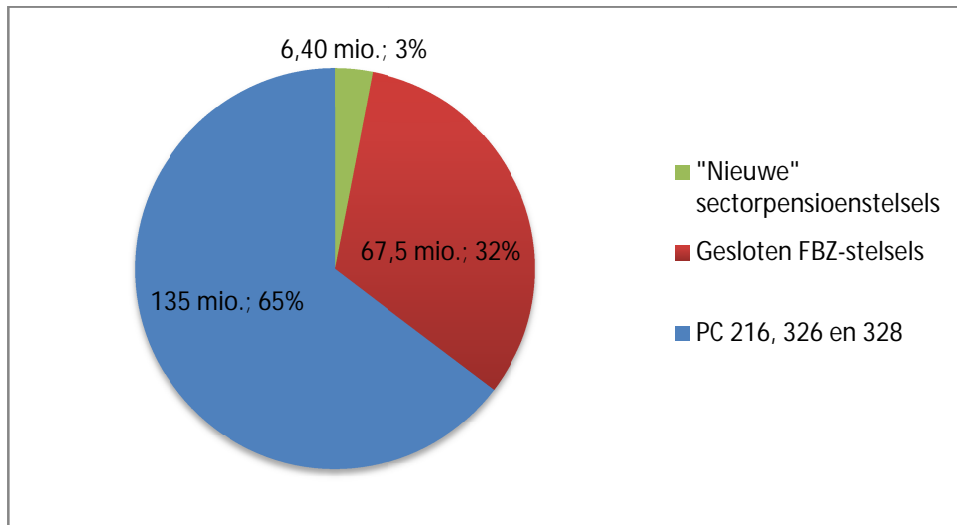
6.1.4. Gewicht "nieuwe" sectorale pensioenstelsels - "mature" sectorale pensioenstelsels - gesloten FBZ-stelsels

Onderstaande grafiek herneemt en globaliseert een aantal van de hierboven besproken resultaten. Zij geeft een verdeling weer van het totaal in de loop van 2007 uitgekeerde bedrag aan aanvullende rustpensioenen, tussen de "nieuwe" sectorale pensioenstelsels, de mature sectorale pensioenstelsels (PC 216 (a en b), 326 (a en b), 328.01 en 328.03 (a en b)) en de gesloten FBZ-stelsels. Daaruit blijkt dat deze laatste twee categorieën nog steeds verantwoordelijk zijn voor het leeuwendeel van de uitgekeerde bedragen. De uitkeringen in het kader van de nieuwe pensioenstelsels vertegenwoordigen met €6,40 miljoen nauwelijks 3% van het totaal van €209 miljoen.

---

³⁷ Geen cijfers beschikbaar voor PC 139.

Grafiek 17. Uitgekeerde prestaties: "nieuwe" stelsels, "mature" stelsels en gesloten FBZ-stelsels - 2007

6.2. Overlevingspensioen

6.2.1. Nieuw ingaande overlevingspensioenen

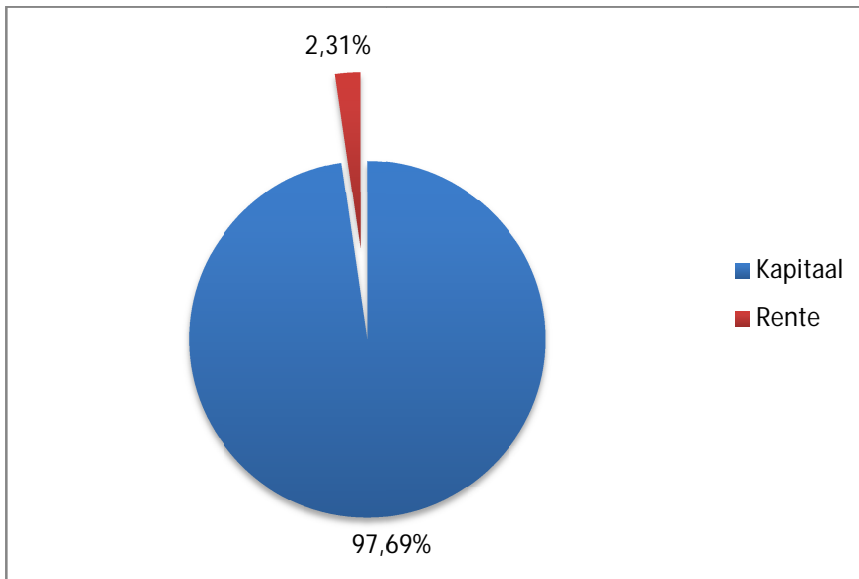
In 2006 waren er 877 nieuwe begunstigen van een overlevingspensioen op grond van een sectoraal pensioenstelsel. In 2007 nam het aantal nieuwe begunstigen met 19% toe tot 1.015, in hoofdzaak door het van kracht worden van het pensioenstelsel binnen PC 124. In 2005 bedroeg hun aantal nog 555. De stijging in 2006 is zowel te wijten aan de stijging van het aantal begunstigen binnen de bestaande stelsels als aan het feit dat voor 2006 voor het eerst gegevens voor de stelsels van PC 326 en 328.03 in rekening werden gebracht.

Bij de gesloten FBZ-stelsels voorziet alleen het stelsel van PC 124 in een overlijdensdekking. Dat stelsel kende in 2006 1.635 nieuwe begunstigen van een overlevingspensioen en in 2007 1.551. Het aantal nieuwe begunstigen binnen dit stelsel evolueert sedert 2005 in dalende lijn en zal vermoedelijk verder afnemen, gezien het een gesloten stelsel betreft³⁸.

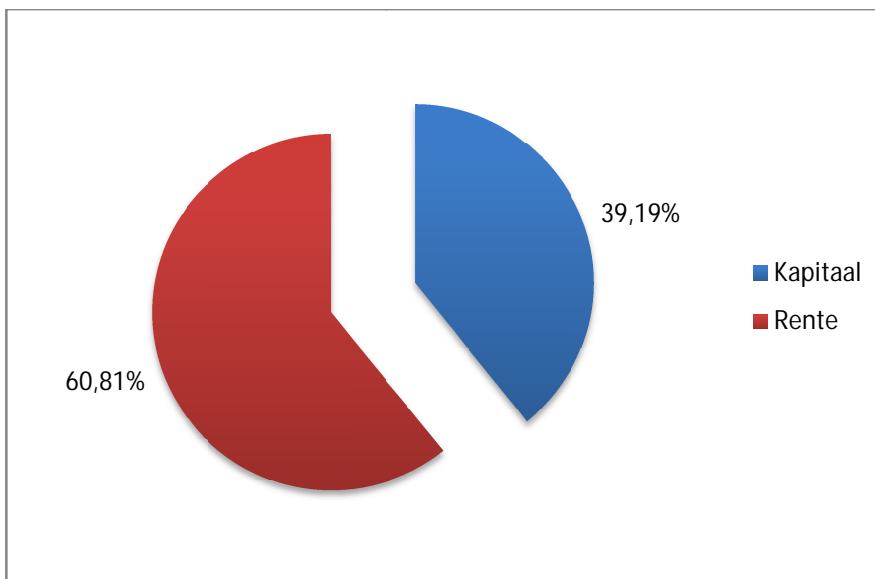
Zowel in 2006 als 2007 werd de overgrote meerderheid (98%) van de nieuw ingaande overlevingspensioenen in het kader van een sectoraal pensioenstelsel uitgekeerd onder de vorm van een eenmalig kapitaal. De gesloten FBZ-stelsels daarentegen voorzien net als bij de rustpensioenen exclusief in rente-uitkeringen. Voegt men de pensioenstelsels en de gesloten FBZ-stelsels samen dan kan een daling van het aandeel rentes bij de nieuw ingaande pensioenen worden vastgesteld van 66% in 2006 tot 61% in 2007.

³⁸ Beperkt tot diensttijd vóór 2007.

Grafiek 18. Nieuw ingaande overlevingspensioenen: verdeling tussen kapitaal en rente: sectorale pensioenstelsels - 2007

Grafiek 19. Nieuw ingaande overlevingspensioenen: verdeling tussen kapitaal en rente: sectorale pensioenstelsels en gesloten FBZ-stelsels - 2007

Net als voor wat de rustpensioenen betreft, worden de rentes uitgekeerd door een beperkt aantal stelsels: 216 b, 326 a, 326 b en 328.03 b. Bij de stelsels van PC 326 (a en b) zijn de uitgekeerde rentes (11 nieuw ingaande rentes in 2007), rentes die voortvloeien uit de omzetting van kapitaal in rente.

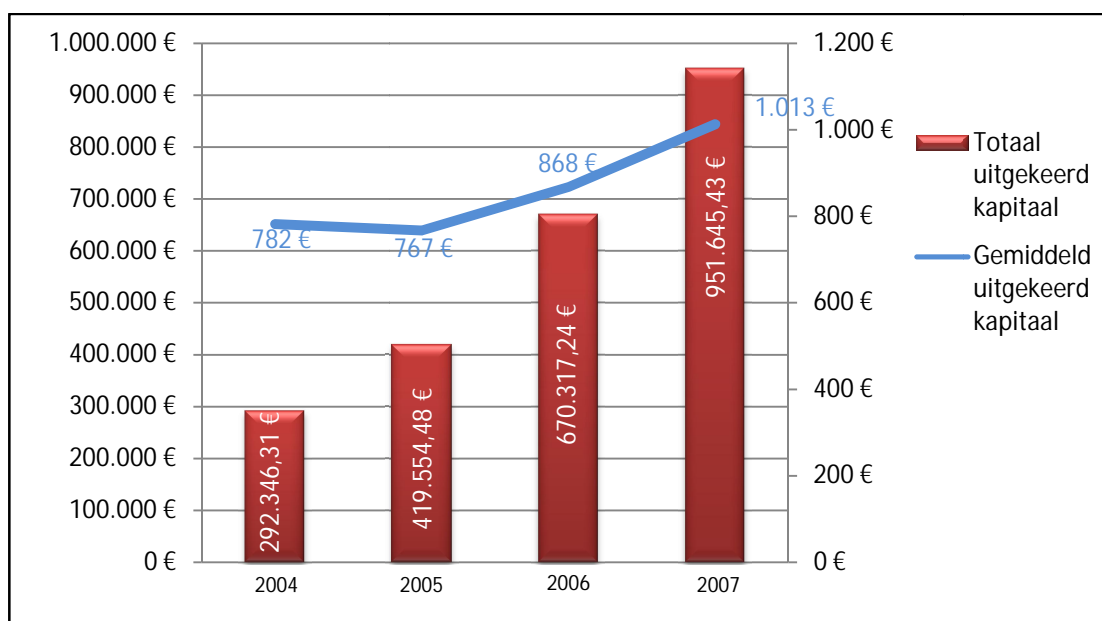
6.2.2. Kapitaaluitkering

In 2006 werd voor een totaalbedrag van €5,11 miljoen aan overlijdenskapitalen uitgekeerd door de sectorale pensioenstelsels. In 2007 nam dit bedrag af tot € 4,71 miljoen. Het gemiddelde bedrag daalde van €5.982 in 2006 tot €4.637 in 2007.

Niettegenstaande de daling tussen 2006 en 2007 gaat het, net als voor de rustpensioenen, zowel wat het totaalbedrag als de gemiddelde bedragen betreft, om een enorme toename ten opzichte van 2005. In dat jaar werd voor een totaalbedrag van € 543.738 aan pensioenkapitalen met een gemiddeld bedrag van €980 uitgekeerd. Opnieuw is deze toename voor het grootste deel te wijten aan het voor het eerst in rekening brengen van de gegevens voor de stelsels van PC 326 en PC 328.03.

Laat men de sectoren met mature pensioenstelsels (PC 216, 326, 328.01 en 328.03; zie 3.1.) buiten beschouwing, dan kan een stijging van het totaalbedrag aan uitgekeerde overlijdenskapitalen worden vastgesteld van €292.346 in 2004 tot €951.645 in 2007. Het gemiddelde overlijdenskapitaal nam over dezelfde periode toe van €782 tot €1.013. De evolutie van het totaalbedrag en het gemiddelde bedrag wordt geïllustreerd door onderstaande grafiek.

Grafiek 20. Totaalbedrag en gemiddeld bedrage aan uitgekeerde overlijdenskapitalen – 2004 - 2007 (excl. PC 216, 326, 328.01 en 328.03)

De beperkte omvang van deze bedragen wordt verklaard door het feit dat de pensioenstelsels van deze groep in geval van overlijden uitsluitend voorzien in de terugbetaling van de reserves³⁹. Aangezien de meeste pensioenstelsels pas recent werden ingevoerd is het bedrag van deze reserves nog erg gering.

³⁹ Zie 3.6.

Ook de lichte daling van het gemiddeld bedrag tussen 2004 en 2005 kan worden toegeschreven aan de inwerkingtreding van nieuwe pensioenstelsels, die in geval van overlijden de nog erg beperkte reserve uitkeren.

6.2.3. Rente-uitkering

In 2006 werd in het kader van de sectorale pensioenstelsels voor een totaalbedrag van € 793.696 aan overlevingsrentes uitgekeerd. In totaal waren er gedurende dat jaar 424 begunstigden van een overlevingspensioen, wat het gemiddelde (jaar)bedrag op € 1.872 brengt. Het totaalbedrag daalde licht in 2007 tot €775.526. Doordat het aantal begunstigden afnam tot 413, steeg het gemiddelde bedrag zeer licht tot €1.878. Van de in 2007 lopende overlevingsrentes zijn 91 het resultaat van de omzetting van een kapitaal in rente. Al deze omzettingen gebeurden binnen de pensioenstelsels van PC 326.

Bij de gesloten FBZ-stelsels (PC 124) worden de voordelen uitsluitend uitgekeerd onder de vorm van een rente. Niettegenstaande het aantal nieuwe begunstigden sedert 2005 afneemt, bleef het totaal aantal begunstigden, het totaal uitgekeerd bedrag evenals de gemiddelde rente bij dit stelsel nagenoeg onveranderd over de periode 2004-2007. In 2007 werd voor een totaalbedrag van € 16,99 miljoen (€16,90 miljoen in 2004) aan rentes uitgekeerd, verdeeld over 27.829 (27.895 in 2004) begunstigden, wat resulteert in een gemiddelde (jaarlijkse) rente van €611 (€606 in 2004).

Hoofdstuk 7. Financiering

7.1. Kapitalisatie/Repartitie.

De WAP legt op dat het beheer van een pensioenstelsel wordt toevertrouwd aan een pensioeninstelling, hetzij een verzekeringsonderneming, hetzij een IBP. Beide types instellingen opereren verplicht op basis van kapitalisatie⁴⁰.

De pensioenregelingen die op 1 januari 2004 werden beheerd in de schoot van een fonds voor bestaanszekerheid dienden voor wat de toekomstige dienstjaren betreft te worden omgevormd in een WAP-conform pensioenstelsel (vóór 1 januari 2007), en het beheer daarvan moest worden toevertrouwd aan een pensioeninstelling (uiterlijk op 31 december 2007).

De WAP legt aan deze sectorale pensioenstelsels evenwel enkel verplichtingen op voor de toekomstige dienstjaren. De pensioenrechten die verband houden met dienstjaren voorafgaand aan de inwerkingtreding van de WAP, zijn niet aan de bepalingen van de WAP inzake verworven reserves en prestaties onderworpen. Het beheer van deze rechten dient evenmin te worden toevertrouwd aan een pensioeninstelling waardoor de financiering verder kan gebeuren op basis van repartitie.

Conform deze bepalingen werd in PC 124 en PC 139 een nieuw sectoraal pensioenstelsel opgestart met ingang van 1 januari 2007 waarvan het beheer werd toevertrouwd aan een pensioeninstelling. De rechten met betrekking tot de dienstjaren voorafgaand aan de inwerkingtreding van de WAP (1 januari 2007) worden verder beheerd door het fonds voor bestaanszekerheid van de sector. Ook binnen PC 301.01 werd een nieuw sectoraal pensioenstelsel ingevoerd (met ingang van 1 januari 2005), beheerd door een pensioeninstelling. In tegenstelling tot PC 124 en PC 139 werd er in deze sector voor geopteerd om ook de rechten met betrekking tot de dienstjaren voorafgaand aan de inwerkingtreding van de WAP (met inbegrip van de lopende renten) aan de pensioeninstelling over te dragen. Dit heeft als gevolg dat ook deze rechten op basis van kapitalisatie dienen te worden gefinancierd.

---

⁴⁰ De verplichting om te financieren op basis van kapitalisatie geldt voor IBP's slechts sinds 1986. Voordien werkten veel pensioenfondsen in repartitie. Voor de pensioenfondsen die op 1 januari 1986 actief waren, werden een aantal vrijstellingen van financiering in de wetgeving ingeschreven. Deze vrijstellingen houden in dat voor een deel van de pensioenverplichtingen (naargelang het geval de pensioenverplichtingen die verband houden met dienstjaren gelegen vóór 1/1/1988 of met werknemers die reeds in dienst waren getreden vóór 1/1/1988) geen provisies moeten worden aangelegd en dat dat deel van de verplichtingen bijgevolg nog steeds op repartiebasis wordt gefinancierd. Het pensioenstelsel van PC 216 maakt gebruik van een dergelijke vrijstelling. Voor de dienstjaren vanaf 1988 is het beheer toevertrouwd aan een verzekeringsonderneming. De verplichtingen met betrekking tot de dienstjaren vóór 1988 worden echter beheerd door een IBP, dewelke is vrijgesteld van de aanleg van provisies voor een belangrijk deel van die verplichtingen.

7.2. Werkgeversbijdragen / persoonlijke bijdragen

De ruime meerderheid van de sectorale pensioenstelsels voorziet in een louter patronale financiering. In 6 stelsels is er ook een persoonlijke bijdrage. In PC 326 b en PC 328.01 wordt het vasteprestatieplan mee gefinancierd via persoonlijke bijdragen. In PC 127, 216, 326 a en 328.3 a valt het vastebijdrageplan uiteen in een werkgeversbijdrage en een persoonlijke bijdrage.

7.3. Omvang en evolutie van de bijdragemassa

Onderstaande tabel geeft de evolutie weer van de bijdragen voor sectorale pensioenstelsels tussen 2004 en 2007⁴¹. Deze worden opgesplitst in werkgeversbijdragen en werknemersbijdragen. Tevens wordt de evolutie weergegeven van de bijdragen voor de gesloten FBZ-stelsels.

Tabel 9. Werkgeversbijdragen en werknemersbijdragen - 2004 - 2007

	2004	2005	2006	2007
Werkgeversbijdragen	€ 82.805.900	€ 100.734.043	€ 259.970.588	€ 327.031.905
Werknemersbijdragen	€ 2.552.987	€ 2.584.341	€ 9.559.967	€ 10.542.185
Totaal	€ 85.358.887	€ 103.318.384	€ 269.530.555	€ 337.574.090
Totaal zonder PC 216, 326, 328.01 en 328.03	€ 66.792.805	€ 85.908.856	€ 91.061.601	€ 140.265.843
Gesloten FBZ-stelsels	€ 82.459.357	€ 81.843.877	€ 80.838.365	€ 81.613.54
Totaal (incl. FBZ)	€ 167.818.244	€ 185.612.258	€ 350.368.920	€ 419.187.632

De bijdragen aan sectorale pensioenstelsels beliepen in 2006 in totaal ongeveer €269 miljoen, waarvan 97% bestaat uit werkgeversbijdragen. Het gaat om een stijging van meer dan €166 miljoen of 160% ten opzichte van het cijfer voor 2005.

Deze stijging wordt in overwegende mate verklaard door het feit dat in 2006 voor het eerst cijfers over de pensioenstelsels van PC 326 en PC 328.03 in rekeningen konden worden gebracht. Zoals bleek uit hoofdstukken 3 en 6 betreft het pensioenstelsels die naar de normen van sectorale pensioenstelsels zeer hoge pensioenrechten opbouwen en op zichzelf al een zeer belangrijk deel van het totaal uitgekeerde bedrag aan aanvullende pensioenen vertegenwoordigen. De financiering is dan ook navenant. Met een globale bijdrage voor 2006 van resp. €133 miljoen en €16 miljoen zijn deze sectoren goed voor 90% van de toename tussen 2005 en 2006. Daarnaast werden er 4 nieuwe pensioenstelsels van kracht in de loop van 2006 (PC 106.02, 142.01, 143 b en 304) met een globale bijdrage van bijna €2 miljoen. De in 2005 al actieve sectorale pensioenstelsels ten slotte lieten een bijdragetoename optekenen van 14%, hetzij bijna €15 miljoen. Op de stelsels van PC 111 en PC 120.02 na,

⁴¹ Voor de pensioenstelsels 326 a en 326 b konden enkel gegevens worden meegedeeld met betrekking tot 2007. Met het oog op de analyses werden per hypothese dezelfde cijfers genomen voor het jaar 2006.

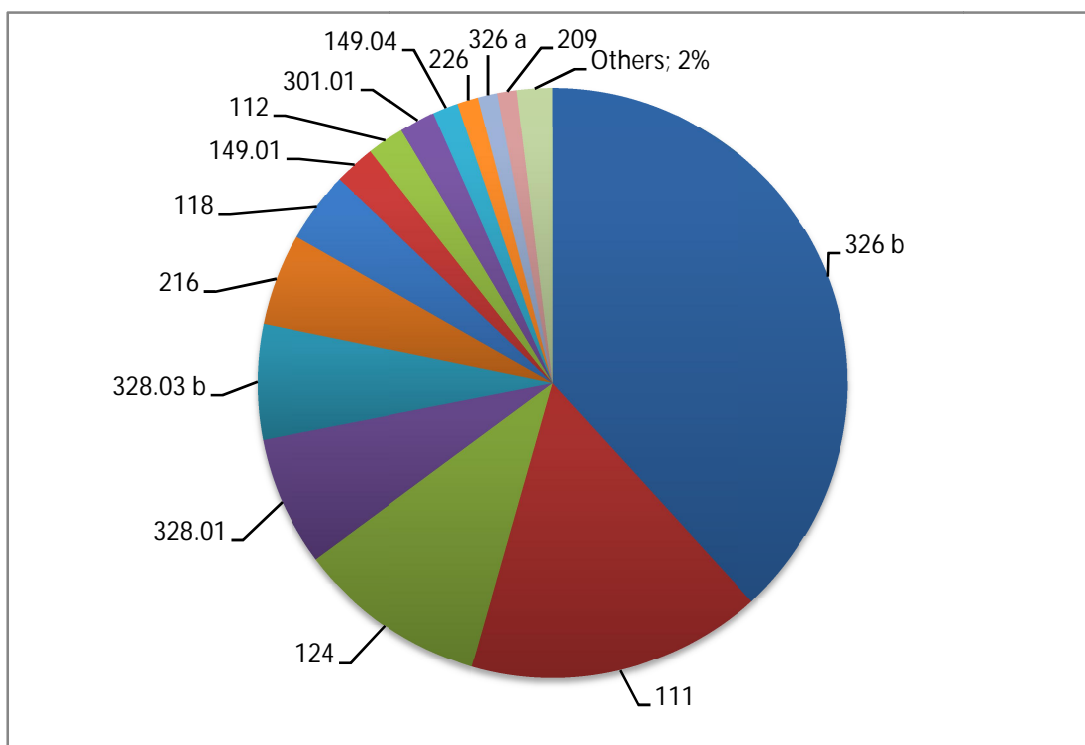

stegen de bijdragen tussen 2005 en 2006 in alle sectoren. De meest uitgesproken stijging (+ 157 %) was er in PC 328.01.

In 2007 was de globale bijdragemassa (werkgevers- en werknemersbijdragen) gestegen tot bijna €338 miljoen, een stijging met €68 miljoen of 25% ten opzichte 2006. Deze stijging is voor meer dan de helft (€39 miljoen) toe te schrijven aan de inwerkingtreding van een aantal nieuwe stelsels (PC 124, 139, 143 a en 226) en in hoofdzaak aan de inwerkingtreding van het stelsel van PC 124 (€35 miljoen). De bijdragen bij de in 2006 reeds actieve sectoren stegen in 2007 met 11%. De stijging was het sterkst bij de stelsels van PC 328.01 (75%), 209 (65%), 328.03 a (53%), 328.03 b (43%) en 118 (43%).

Onderstaande grafiek geeft het aandeel weer van de verschillende stelsels in het totaalbedrag aan gestorte bijdragen voor het jaar 2007. Net als bij de uitkeringen, zij het in mindere mate, valt daarbij het enorme gewicht op van de sectoren met "mature" pensioenstelsels (PC 216, 326, 328.01 en 328.03) en in het bijzonder van het stelsel PC 326 b, dat alleen al 38% van de globale bijdragemassa vertegenwoordigt. De mature sectorale pensioenstelsels vertegenwoordigen samen 58% van de bijdragemassa.

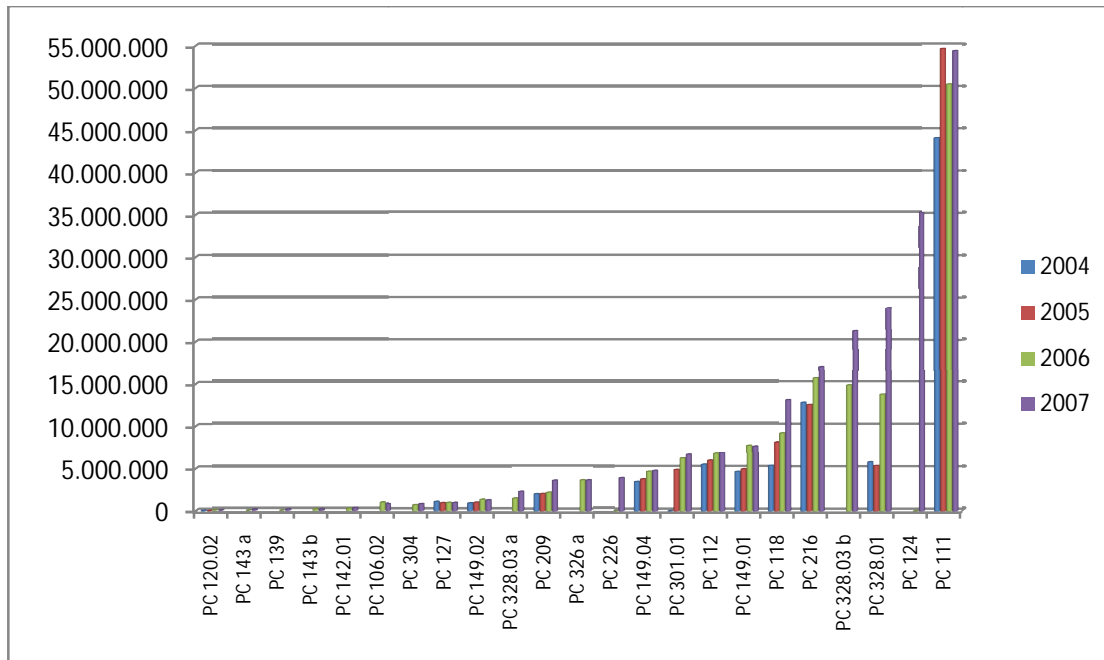
Grafiek 21. Aandeel van de verschillende sectorale pensioenstelsels in de totale bijdrage - 2007

Bij de overige stelsels die allemaal van het type vaste bijdragen of cash balance zijn (zie hoofdstuk 3), wordt de globale bijdragemassa bepaald door het aantal actieve aangeslotenen en het toegepaste bijdragepercentage. Het verbaast dan ook niet dat het grootste gewicht ligt bij de grote sectoren. Zo vertegenwoordigt PC 111 16% van de globale bijdragemassa, PC 124 10% en PC 118 4%. De elf kleinste pensioenstelsels in termen van bijdragen vertegenwoordigen samen minder dan 2% van de globale gestorte bijdragen.

Onderstaande grafiek geeft een overzicht van de gestorte bijdragen per sectoraal pensioenstelsel voor de jaren 2004 tot 2007. Ten behoeve van de leesbaarheid van de grafiek werden de resultaten voor PC 326 b daarin niet opgenomen.

Grafiek 22. Bijdragen per stelsel - 2004 - 2007

Wat de gesloten FBZ-stelsels betreft (niet in bovenstaande grafiek hernomen), zijn enkel gegevens beschikbaar voor PC 124. Het bedrag van de bijdragen bleef over 2006 en 2007 nagenoeg constant rond €81 miljoen, hetgeen tevens volledig in de lijn ligt met de bedragen voor 2004 en 2005. Worden deze bijdragen mee in rekening gebracht dan komt de totale bijdrage (inclusief gesloten FBZ-stelsels) uit op €350 miljoen voor 2006 en €419 miljoen voor 2007.

Hoofdstuk 8. Het beheer van de sectorale pensioenstelsels

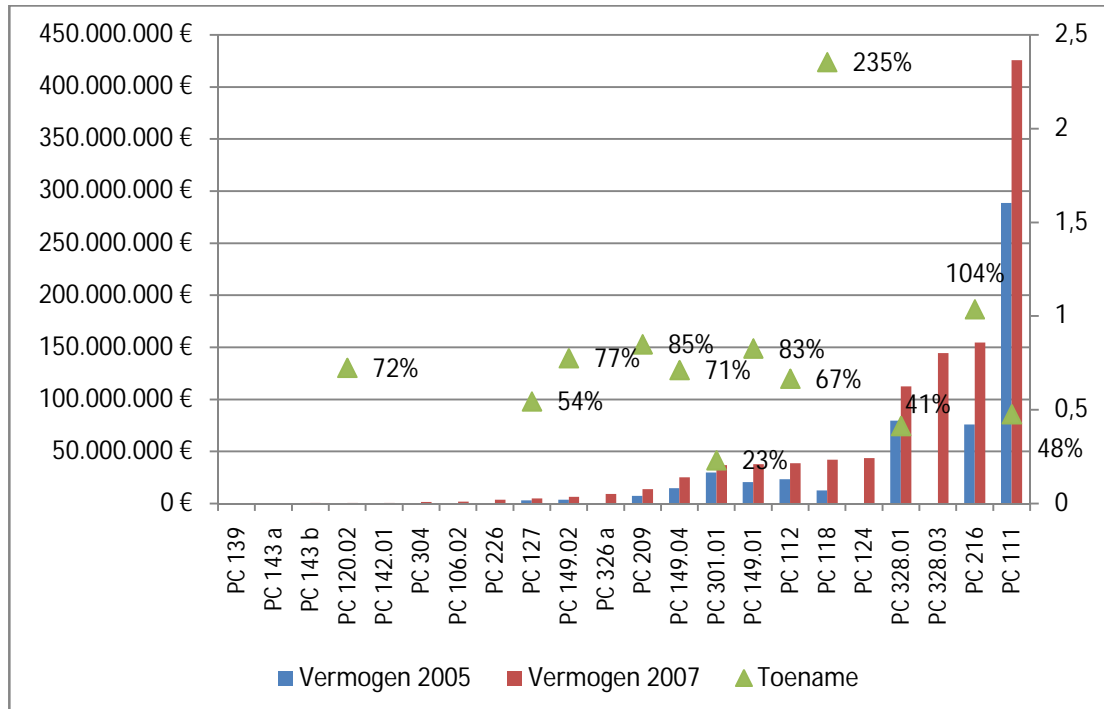
8.1. De reserves

Het totale vermogen opgebouwd in het kader van sectorale pensioenstelsels bedroeg eind 2007 €2.095 miljoen. Eind 2005 bedroeg de totale reserve slechts €559 miljoen. Deze grote toename heeft een drievoudige verklaring:

- drie kwart van de toename is te wijten aan het voor het eerst in rekening brengen van de pensioenstelsels binnen PC 326 en PC 328.03; Deze stelsels vertegenwoordigen samen een reserve van €1.146 miljoen;
- 22% van de toename (€339 miljoen) komt voort uit een stijging van de reserves bij de in 2005 al bestaande pensioenstelsels. De reserves van deze pensioenstelsels namen in twee jaar tijd toe met 61%;
- 3% van de toename wordt ten slotte veroorzaakt door de inwerkingtreding van nieuwe sectorale pensioenstelsels in de loop van 2006 en 2007.

Onderstaande grafiek geeft een overzicht weer van de reserves per sectoraal pensioenstelsel eind 2005 en eind 2007. Voor de stelsels die al actief waren in 2005 wordt tevens de procentuele toename tussen beide tijdstippen weergegeven. Ten behoeve van de leesbaarheid van de grafiek werd het stelsel PC 326 b niet opgenomen.

Grafiek 23. Reserve per pensioenstelsel en procentuele toename 2005-2007

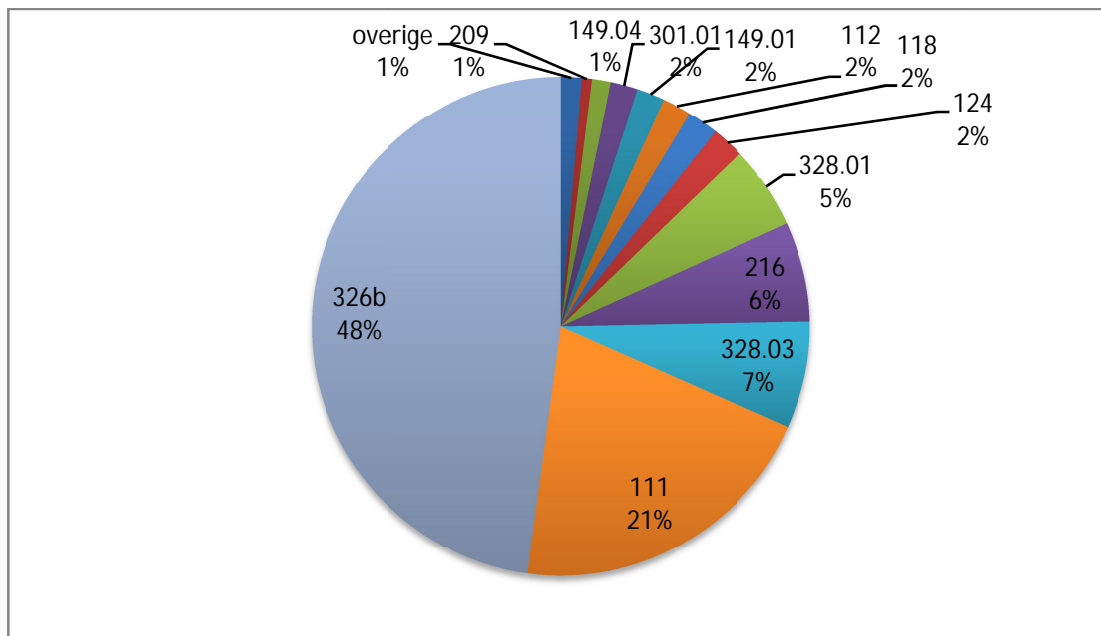
Net zoals in de vorige verslagperiode bestaat er een positieve correlatie (0,18) tussen de omvang van de opgebouwde reserves en het aantal deelnemers. Dit verband is echter veel minder uitgesproken (0,88 in 2005), doordat de stelsels van PC 326 en PC 328.03, die nu voor

het eerst in rekening worden gebracht, verhoudingsgewijs zeer hoge reserves kennen voor een beperkt aantal aangeslotenen.

Het grootste deel van de reserves (68%) wordt beheerd door IBP's. Dit heeft in de eerste plaats te maken met het feit dat de IBP's het grootste deel (60%; zie hoofdstuk 5) van de aangeslotenen vertegenwoordigen. Daarnaast is ook het vermogen per aangeslotene hoger bij de IBP's (€3.264) dan bij de verzekeringsondernemingen (€2.266), al is het verschil kleiner dan op het einde van de vorige verslagperiode, toen het gemiddeld vermogen per aangeslotene bij de IBP's bijna €4.000 bedroeg en bij de verzekeringsondernemingen slechts €1.500.

De zeer sterke concentratie die men kon vaststellen op het niveau van de uitkeringen en, in iets mindere mate, op het niveau van de bijdragen kan ook worden waargenomen voor wat de reserves betreft. Onderstaande grafiek schetst de verdeling van het totale vermogen opgebouwd in het kader van de sectorale pensioenstelsels over de verschillende stelsels. Opnieuw valt het zeer grote gewicht op van het stelsel PC 326 b, dat op zichzelf bijna de helft (48%) van het totale vermogen vertegenwoordigt. De reserves opgebouwd door de sectoren met mature vastprestatiestelsels (PC 216, 326, 328.01 en 328.03) (zie 3.1.) belopen ruim twee derden (67%) van het totale vermogen. Bij de overige stelsels valt vooral PC 111 op met iets meer dan 1/5 van het totaal. Alle andere stelsels vertegenwoordigen elk 2% of minder van het globale vermogen. De 12 kleinste stelsels (d.w.z. de helft van het totaal aantal stelsels) in termen van opgebouwde reserves, vertegenwoordigen samen minder dan 2% van dat globale vermogen.

Grafiek 24. Aandeel van de verschillende sectorale pensioenstelsels in de totale opgebouwde reserve

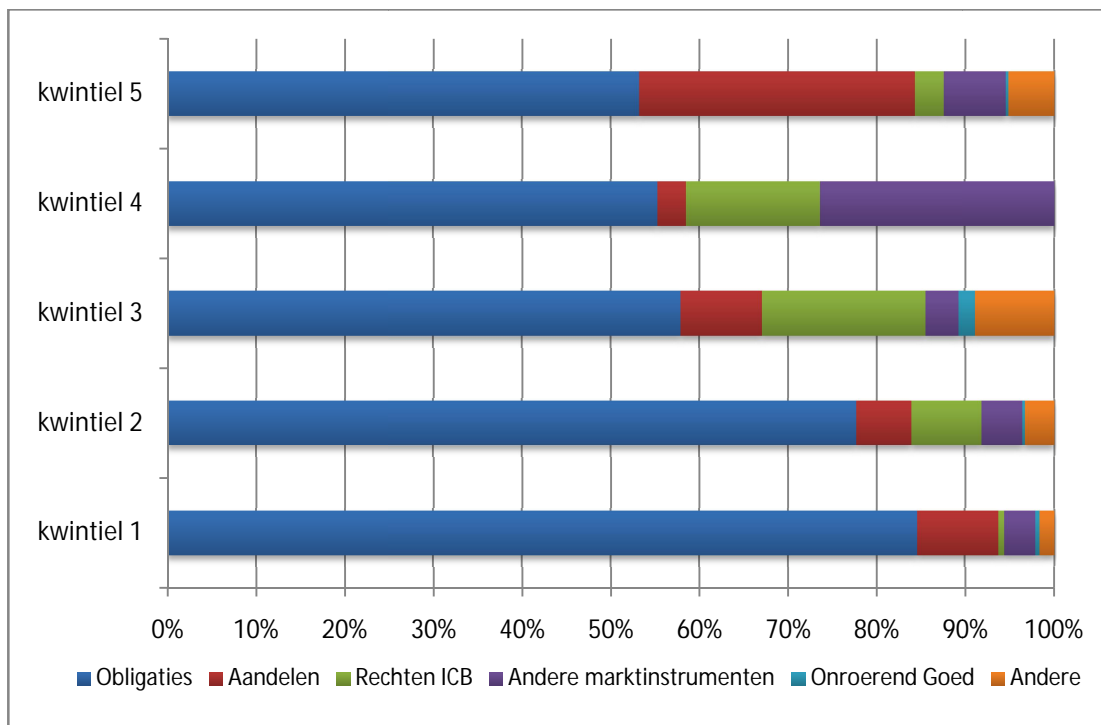
8.2. De beleggingsstrategie

Het grootste deel van de reserves van de sectorale pensioenstelsels wordt op rechtstreekse wijze belegd in aandelen- en obligatiemarkten. Globaal genomen (m.a.w. gewogen gemiddelde) was ongeveer 54 % van de totale reserve eind 2007 belegd in obligaties. Als we hierbij de beleggingen in andere geld- en kapitaalmarktinstrumenten, met inbegrip van de tegoeden op zicht- en termijnrekeningen bijtellen (9%), bekomen we een totaal van 63% aan vastrentende instrumenten. Aandelen telden voor ongeveer 27%. De rest zit verspreid over ICB's (5%), vastgoed (0,3%) en overige beleggingscategorieën (4,7%).

Als de respectievelijke gewichten van de reserves buiten beschouwing worden gelaten (m.a.w. ongewogen gemiddelde), blijkt dat het gemiddelde sectorstelsel eind 2007 65% van zijn reserves in obligaties belegde, 12% in aandelen, 8% in ICB's en 7,5% in andere geld- en kapitaalmarktinstrumenten, waaronder 6,4 % tegoeden op zicht- en termijnrekeningen. Het verschil tussen de gewogen en de ongewogen gemiddelden is te wijten aan het effect van de beleggingsstrategie van de grote sectorstelsels op het totaal. Het zijn deze sectoren die meer dan gemiddeld in aandelen beleggen en vaak ook minder dan gemiddeld in obligaties.

Onderstaande grafiek illustreert het verband tussen de grootte van het sectorstelsel (in functie van de reserves) en de beleggingsstrategie. Daartoe werden de pensioenstelsels opgedeeld in kwintielen op basis van het beheerd vermogen eind 2007. Voor deze analyse werd bij de pensioenstelsels die worden beheerd door meerdere pensioeninstellingen, het deel van elke pensioeninstelling als een afzonderlijk stelsel aangemerkt.

Grafiek 25. Gemiddelde asset allocatie per kwintiel - eind 2007

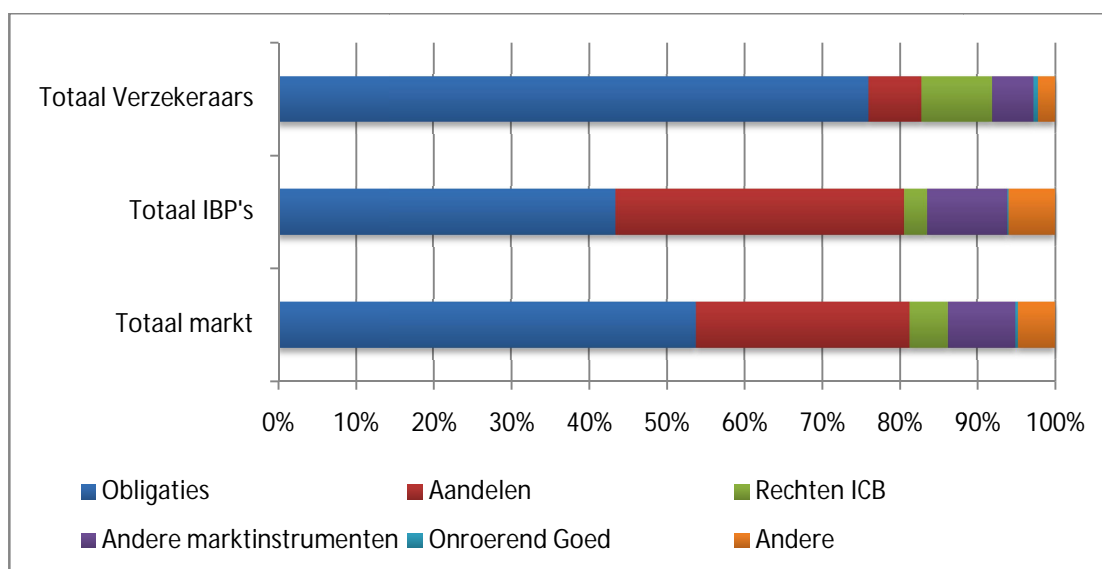

Uit deze analyse, en in lijn met de vaststellingen tijdens de vorige verslagperiode, blijkt een negatief verband tussen de grootte van het sectorstelsel en de mate waarin wordt belegd in obligaties. Waar in het eerste kwintiel (kleinste stelsels) gemiddeld 85% wordt belegd in

obligaties, loopt dit aandeel terug tot 53% in het hoogste kwintiel. Voor wat betreft het vierde kwintiel zien we een uitschieter voor de categorie "Andere geld- en kapitaalmarktinstrumenten". Dit is te wijten aan een nieuw sectorstelsel dat gedurende de opstartfase de totaliteit van de reserves op zicht- en termijnrekeningen had geplaatst.

Opvallende verschillen kunnen ook worden waargenomen tussen de pensioenstelsels die worden beheerd door een IBP en deze die worden beheerd door een verzekeringsonderneming. Waar bij de verzekeringsondernemingen gemiddeld 76% van de reserves wordt belegd in obligaties is dit slechts 43% bij de IBP's. Omgekeerd beleggen IBP's gemiddeld 37% van hun activa in aandelen, terwijl dit bij de verzekeringsondernemingen slechts 7% bedraagt. Het grote aandeel obligaties bij de verzekeringsondernemingen hangt uiteraard samen met het feit dat het telkens verzekeringsovereenkomsten in het kader van tak 21 (met gewaarborgd rendement) betreft (zie hoofdstuk 5).

Grafiek 26. Gemiddelde asset allocatie - Verzekeringsovereenkomsten - IBP's - eind 2007

In vergelijking met de vorige verslagperiode blijkt dat zowel bij de verzekeringsondernemingen als bij de IBP's het aandeel obligaties is afgenomen ten voordele van de categorieën ICB's, andere geld- en kapitaalmarktinstrumenten (met inbegrip van de tegoeden op zicht- en termijnrekeningen) en andere beleggingsproducten. Deze verschuiving is niet zozeer te wijten aan een verschuiving in de spreiding van de beleggingen bij de bestaande stelsels, maar aan een afwijkende spreiding bij de stelsels die in deze verslagperiode voor het eerst in rekening werden gebracht.

8.3. Beleggingsrendementen

De sectorale pensioenstelsels werden bevraagd over het brutorendement en het nettorendement - d.w.z. na aftrek van de beleggingskosten - van hun beleggingsportefeuille in de jaren 2006 en 2007.

Net zoals bij de beleggingsstrategie werden deze elementen bevraagd per stelsel en per pensioeninstelling. Waar één pensioenstelsel wordt beheerd door meerdere

pensioeninstellingen, wordt het deel van elke pensioeninstelling in het kader van de analyses als een afzonderlijke eenheid aangemerkt.

De resultaten van deze analyses dienen met de nodige voorzichtigheid te worden benaderd. De respons op deze vragen was onvolledig en in een aantal gevallen vermoedelijk ook onnauwkeurig:

- voor een aantal stelsels werden geen rendementen meegedeeld. Dit is in hoofdzaak het geval voor verschillende stelsels die door een verzekeringsonderneming worden beheerd in het kader van het algemeen fonds. Een aantal verzekeringsondernemingen weigert of is niet in staat om het rendement van dit algemeen fonds tak 21 mee te delen;
- in een aantal gevallen - eveneens stelsels beheerd in het algemeen fonds tak 21 - wordt eenzelfde bedrag meegedeeld bij het beleggingsrendement als bij het aan de rekeningen toegekende rendement;
- in verschillende gevallen worden voor de bruto beleggingsopbrengsten en de netto beleggingsopbrengsten dezelfde percentages vermeld. Dat zou betekenen dat er geen beleggingskosten waren, hetgeen onwaarschijnlijk is.

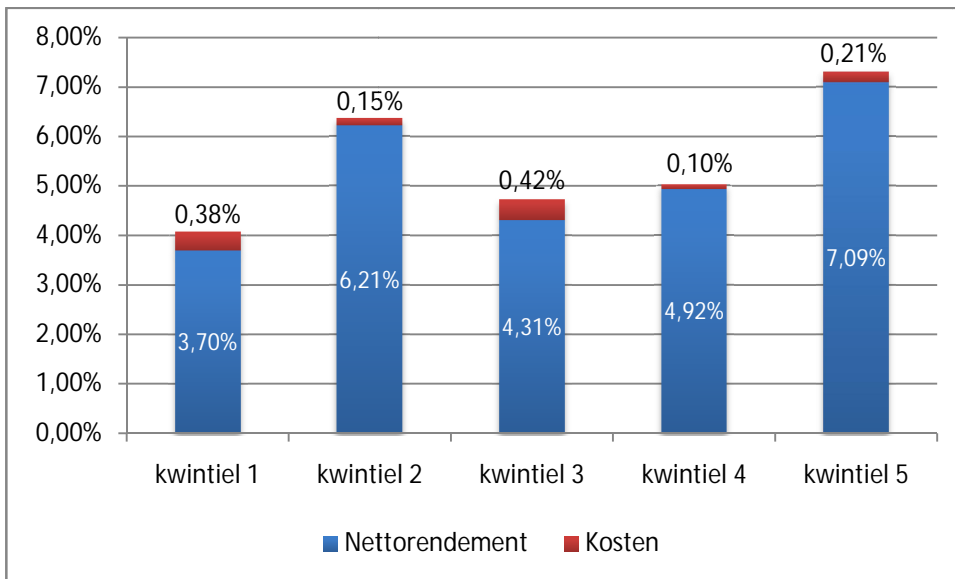
De reserves van de pensioenstelsels waarover gegevens beschikbaar zijn, hebben in 2006 gemiddeld (ongewogen) 5,18% bruto opgebracht, hetgeen 4,95% netto geeft na beleggingskosten. Als we rekening houden met de verscheidenheid aan beheerde volumes (grote versus kleine stelsels) dan komen we op een gewogen gemiddelde van 6,75% bruto (6,55% netto).

Het rendement voor het jaar 2007 viel terug op 3,44% (3,23% netto). Rekening houdend met de volumes geeft dit een gewogen gemiddelde van 2,28% (2,20% netto).

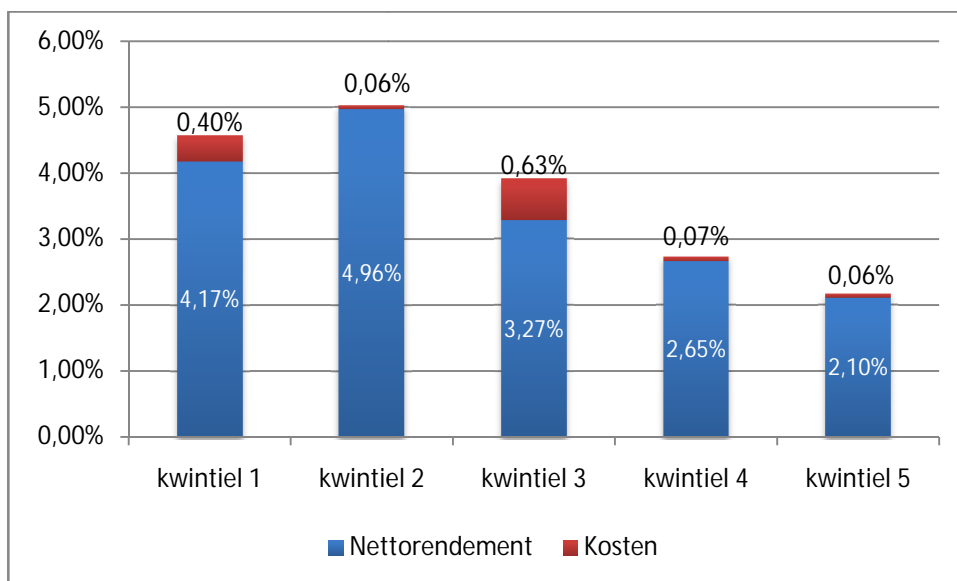
Het verband tussen het beheerd vermogen en de beleggingsrendementen wordt geïllustreerd aan de hand van onderstaande grafieken. Waar er in 2006 een positief verband (0,50) bestond tussen het beheerd vermogen en het beleggingsrendement, was dit verband in 2007 licht negatief (-0,26). Het hoogste kwintiel dat in 2006 nog het best presteerde met een (gewogen) gemiddeld nettorendement van 7,09%, presteerde in 2007 het slechtst met een gemiddeld nettorendement van 2,10%. De verschillen tussen 2006 en 2007 hangen uiteraard samen met de beleggingsstrategie. Door de positieve evolutie op de aandelenmarkten in 2006 zijn het de pensioenstelsels die meer dan andere in aandelen geïnvesteerd hadden die in dat jaar de beste beleggingsrendementen konden realiseren. Zoals bleek zijn het vooral de grotere pensioenstelsels die meer voor aandelen opteren. De stagnatie en beginnende achteruitgang van de aandelenmarkten in 2007 zorgde ervoor dat deze stelsels in dat jaar onder het gemiddelde presteerden. Het beleggingsrendement van de kleinere pensioenstelsels, die meer in vastrentende waarden zijn belegd, bleef veel stabiel over de beschouwde periode.

Om diezelfde reden hoeft het ook niet te verbazen dat de IBP's in 2006 (netto 7,82%) een veel beter beleggingsrendement lieten optekenen dan in 2007 (netto 1,26%). Bij de verzekeringsondernemingen daarentegen trad er geen daling op en bedroeg het gemiddeld rendement over 2006 en 2007 resp. 4,17% en 4,63%.

Grafiek 27. Gemiddeld rendement en kosten per kwintiel - 2006

Grafiek 28. Gemiddeld rendement en kosten per kwintiel - 2007

De beleggingskosten, die gemiddeld worden afgehouden, bedragen 0,23% in 2006 en 0,21% in 2007. Een verband tussen de beleggingskosten en het beheerd vermogen kon net als in de vorige verslagperiode niet worden vastgesteld.

8.4. Aan de individuele rekeningen toegekende rendementen

Zoals bleek (zie hoofdstuk 5) is de grote meerderheid van de sectorale pensioenstelsels van het type vaste bijdragen of van het type cash-balance. Bij die pensioenstelsels wordt periodiek de individuele rekening van de aangeslotene verhoogd met een vaste bijdrage of een vast toegewezen bedrag. In de meeste gevallen worden de bedragen op de individuele rekeningen verhoogd met een gewaarborgd rendement ten laste van de verzekeringsonderneming of ten laste van de inrichter (bij de stelsels die beroep doen op een IBP). Daarbovenop komt soms

nog een deelname in de winst (in het geval van een verzekeringsonderneming) of een toewijzing van een deel van de vrije reserves (in het geval van een IBP).

Voor het jaar 2006 zijn voor 17 pensioenstelsels (of onderdelen daarvan, indien het beheer wordt waargenomen door meerdere pensioeninstellingen) gegevens beschikbaar over de toegekende rendementen, voor het jaar 2007 over 23 pensioenstelsels.

Het gemiddeld rendement dat in 2006 aan de individuele rekeningen werd toegewezen bedroeg 3,99%. In 2007 steeg het gemiddeld toegekend rendement licht tot 4,15%. Deze percentages liggen in de lijn met hetgeen werd vastgesteld tijdens de vorige verslagperiode. De gemiddelde toegekende rendementen voor 2004 en 2005 bedroegen resp. 3,98% en 4,28%.

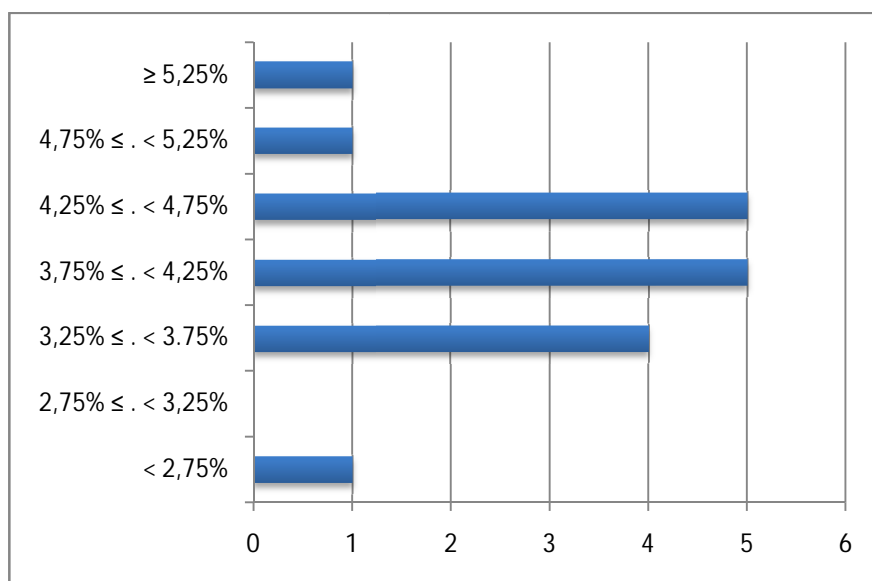
Net als tijdens de vorige verslagperiode en in tegenstelling tot wat intuïtief verwacht zou kunnen worden kan geen positief verband worden vastgesteld tussen het toegekende rendement en grootte van het stelsel, noch in termen van aantal aangeslotenen, noch in termen van beheerd vermogen. In tegendeel: de correlaties tussen het beheerd vermogen en het toegekende rendement bedroegen voor 2006 en 2007 resp. -0,26 en -0,34. Die tussen het aantal aangeslotenen en het toegekende rendement bedroegen voor dezelfde jaren -0,18 en -0,40. Voor beide jaren slagen de kleinere stelsels er dus in om hogere rendementen toe te kennen dan de grote stelsels.

Overigens blijkt de wijziging in het beleggingsrendement tussen 2006 en 2007 geen aanleiding te geven tot een wijziging in de toegekende rendementen over deze jaren. De toegekende rendementen in 2006 en 2007 zijn sterk positief gecorreleerd (0,88).

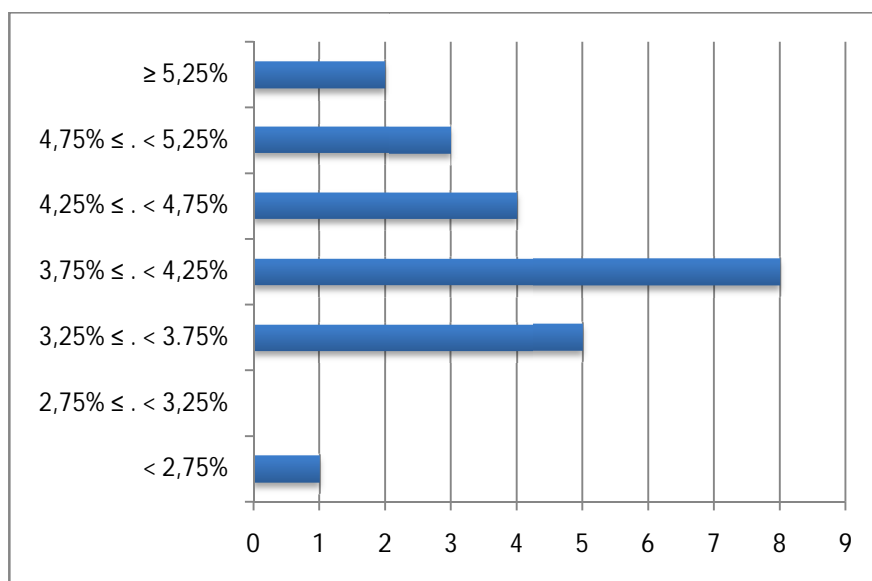
Onderstaande grafieken geven voor de jaren 2006 en 2007 een verdeling van de pensioenstelsels weer in functie van het toegekende rendement. Daaruit blijkt dat op één na alle pensioenstelsels erin slagen een rendement toe te kennen hoger of gelijk aan 3,25%, zijnde het niveau van de wettelijke rendementswaarborg op werkgeversbijdragen ten laste van de inrichter (artikel 24, §2 WAP). In 2006 zijn er telkens 5 stelsels die een rendement toekennen tussen 3,75% en 4,25% en tussen 4,25% en 4,75%. 4 stelsels kennen een rendement toe tussen 3,25% en 3,75%. Slechts 2 stelsels kennen een rendement toe hoger of gelijk aan 4,75%. Het mediaan rendement voor 2006 bedraagt 4,00%.

In 2007 is de rendementscategorie tussen 3,75% en 4,25% de belangrijkste, met 8 stelsels. 9 stelsels kenden een hoger rendement toe, 5 stelsels een rendement dat lager lag dan 3,75%. Het mediaanrendement voor 2007 bedraagt 4,17%.

Grafiek 29. Pensioenstelsels volgens toegekend rendement - 2006

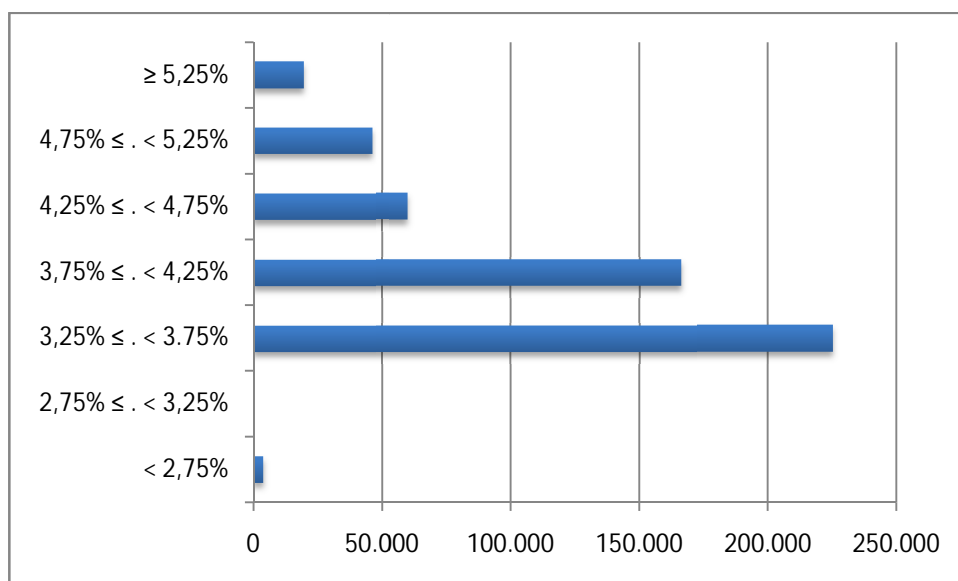

Grafiek 30. Pensioenstelsels volgens toegekend rendement - 2007

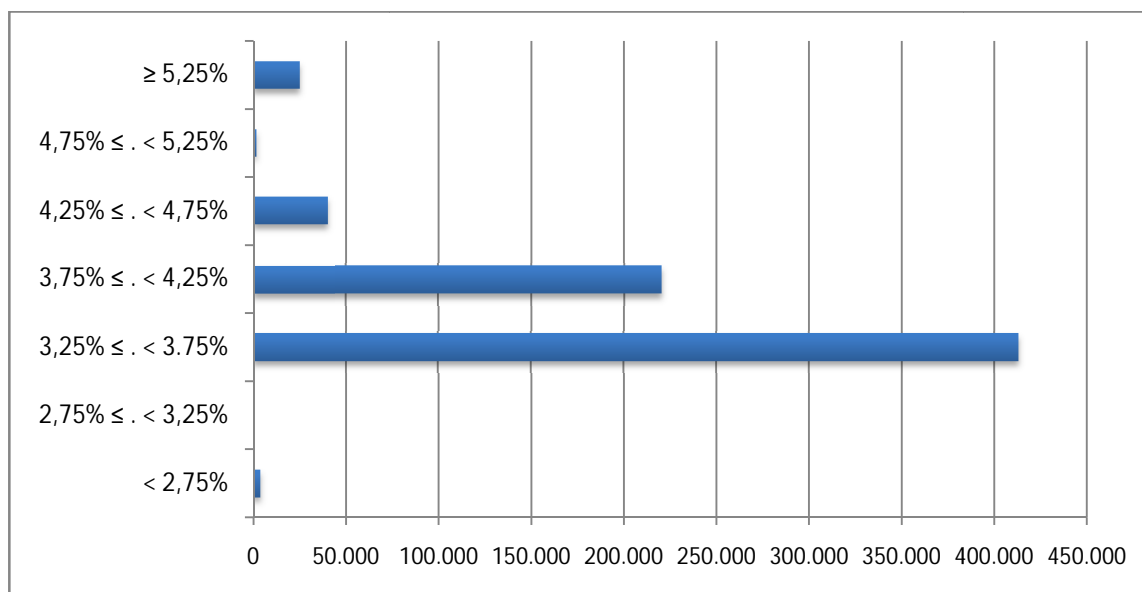

Brengt men het aantal aangeslotenen in rekening, dan stelt men vast dat de hogere rendementen betrekking hebben op een beperkt aantal aangeslotenen. Zowel in 2006 als in 2007 telt de rendementscategorie tussen 3,25% en 3,75% het grootste aantal aangeslotenen, gevolgd door de rendementscategorie tussen 3,75% en 4,25%. In 2006 ontving 43% van de betrokken aangeslotenen een rendement tussen 3,25% en 3,75%. 75% van de aangeslotenen ontving een rendement tussen 3,25% en 4,25%. In 2007 liepen deze percentages verder op. In dat jaar ontving 90% van de aangeslotenen een rendement tussen 3,25% en 4,25%. Bij 59% situeerde het toegekende rendement zich tussen 3,25% en 3,75%.

Grafiek 31. Aantal aangeslotenen volgens toegekend rendement - 2006

Grafiek 32. Aantal aangeslotenen volgens toegekend rendement - 2007

Onderverdeeld naar type pensioeninstelling blijkt dat de pensioenstelsels die werden beheerd door een verzekeringsonderneming in 2006 gemiddeld 4,21% rendement toekenden, terwijl de IBP's gemiddeld⁴² 2,95% toekenden. Voor 2007 nam het gemiddeld toegekend rendement zowel bij de verzekeringsondernemingen als de IBP's toe tot resp. 4,43% en 3,17%. Het mediaan toegekend rendement bij de verzekeringsondernemingen blijft nagenoeg constant: 4,20% in 2006 en 4,25% in 2007. Bij de IBP's blijft het mediaan toegekend rendement over 2006 en 2007 onveranderd op 3,25%

De door de verzekeringsondernemingen toegekende rendementen zijn het resultaat van een tarifair gewaarborgd rendement en een (facultatieve) winstdeelname. Zoals bleek (zie

⁴² Het betreft een rekenkundig gemiddelde. Er werd met andere woorden geen rekening gehouden met het aantal aangeslotenen of het beheerd vermogen.

hoofdstuk 5) is de gewaarborgde rentevoet in de meeste gevallen 3,25%. Bij enkele stelsels bedroeg deze 3,75%. Voor 2006 bedroeg de gemiddelde gewaarborgde rentevoet 3,36%, voor 2007 3,31%. Een gemiddelde winstdeelname van 0,86% in 2006 en 1,12% in 2007 leidde tot de gemiddelde toegekende rendementen van 4,21% en 4,43%. De gemiddelde winstdeelname bij de stelsels met een gewaarborgde rentevoet van 3,25% lag iets hoger dan die bij de stelsels met een gewaarborgde rentevoet van 3,75%, 0,87% tegenover 0,81% in 2006 en 1,14% tegenover 1,03% in 2007, maar was niet van aard om het verschil in gewaarborgde rentevoet te compenseren.

De IBP's waarbij de inrichter een bepaald rendement belooft, beperkten zich zowel in 2006 als in 2007 tot de toekenning van dit beloofde rendement, telkens 3,25%.

8.5. Kostenstructuur

Verzekeringsondernemingen maken in hun tarificatie gebruik van toeslagen. Deze toeslagen moeten de verzekeringsonderneming in staat stellen om de kosten voor het beheer van de verzekering te dekken. Voor de aangeslotenen zijn de toeslagen vooral van belang bij toezeggingen van het type vaste bijdragen. De toepassing van de toeslag leidt er immers toe dat een deel van de bijdragen of van het rendement (zie hierna) niet op zijn individuele rekening terecht komt, maar door de verzekeringsonderneming wordt gebruikt om beheerskosten te dekken.

Het K.B.-Leven maakt in het kader van tak 21 verzekeringen een onderscheid tussen drie types van toeslagen: de inningstoelagen, de inventaristoelagen en de acquisitietoelagen. De inningstoelagen nemen in principe de vorm aan van een percentage van de premie. De toeslag wordt ingehouden op de premie en komt dus niet op de individuele rekening terecht. Inventaristoelagen worden niet ingehouden op de premie, maar op de reserve en zijn dus recurrent. Zij worden doorgaans berekend als een promille van de reserves of van de verzekerde kapitalen bij overlijden. Acquisitietoelagen ten slotte hebben tot doel de kosten te dekken verbonden met de verzekeringstussenpersonen (bv. makelaarscommissies).

Bij één sectoraal pensioenstelsel rekent de verzekeraar één globale beheerskost aan die ten laste wordt gelegd van de inrichter en worden er verder geen toeslagen aangerekend. Alle andere stelsels⁴³ maken gebruik van één of meer van de hierboven genoemde toeslagen.

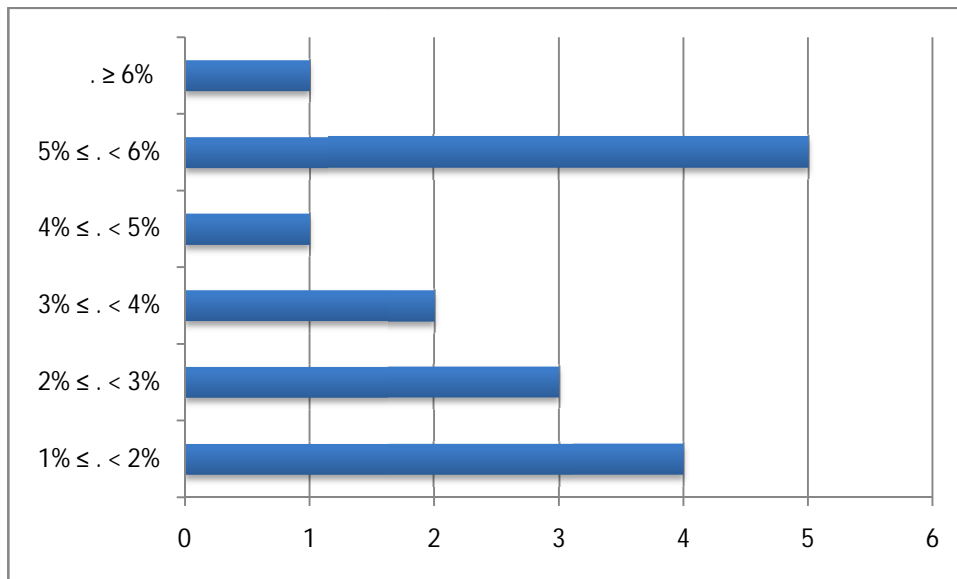
Inningstoelagen worden door al deze stelsels aangerekend. Het niveau van de inningstoelagen loopt sterkt uiteen, van 1% tot 6% van de premie. De meest voorkomende niveaus van toeslagen zijn 1% en 5%. Bij sommige pensioenstelsels verschilt het niveau van de toeslag naargelang het een werkgeversbijdrage of een werknemersbijdrage betreft en/of naargelang het een premie voor de financiering van het rustpensioen dan wel een premie voor de overlijdensdekking betreft. Onderstaande grafiek illustreert de frequentie van de verschillende toelagenniveaus⁴⁴.

---

⁴³ Voor PC 139 zijn geen gegevens beschikbaar; 326 b werd niet opgenomen, vermits het een vasteprestatietoezegging betreft.

⁴⁴ Indien het beheer van een pensioenstelsel door verschillende pensioeninstellingen wordt waargenomen, wordt het deel van elke pensioeninstelling in het kader van deze analyse als een afzonderlijk pensioenstelsel aangemerkt. Wanneer in het kader van één verzekeringsovereenkomst verschillende inningstoelagen worden aangerekend naargelang de aard van de premie, wordt uitgegaan van de toeslagen die wordt aangerekend op de persoonlijke bijdrage voor de dekking "leven".

Grafiek 33. Inningstoelagen - aantal pensioenstelsels per niveau

Anders dan wat intuïtief zou kunnen worden verwacht, daalt het niveau van de toeslagen niet naarmate men te maken heeft met grotere pensioenstelsels. Er bestaat geen correlatie tussen het niveau van de inningstoelag en het aantal aangeslotenen. Er bestaat zelfs een positief verband tussen het beheerd vermogen en het niveau van de inningstoelagen.

Bij 7 van deze pensioenstelsels wordt er naast de inningstoelag ook een inventaristoelag aangerekend. Het is opvallend dat 6 daarvan tot de hoogste twee categorieën inzake inningstoelagen behoren ($\geq 5\%$). In 5 gevallen wordt de toelag berekend op de reserve, in één geval op het kapitaal overlijden en eveneens in één geval worden beide toelagen toegepast. Bij twee stelsels bedragen de toelagen op basis van de reserves 0,1%. Bij de anderen is de toelag op basis van de reserves afhankelijk van de hoogte van het nettorendement, en bedraagt hij maximaal 0,105%. De gerapporteerde toelagen op basis van de overlijdenskapitalen bedragen 0,075% en 0,08%.

Acquisitietoelagen komen binnen de context van de sectorale pensioenstelsels niet voor.

IBP's werken niet op basis van toelagen. De beheerskosten worden in principe door de IBP als kost ten laste genomen, zodanig dat zij in mindering komen van het resultaat. Aan de IBP's werd gevraagd om het bedrag dat zij boeken onder de post "andere bedrijfskosten" te rapporteren. Het gewicht van de bedragen die onder deze post worden geboekt verschilt sterk van IBP tot IBP. Uitgedrukt als percentage van de bijdragen variëren de bedrijfskosten van 0,45% tot 5,60%, uitgedrukt als percentage van de reserves van 0,10% tot 1,03%. Hier kan wel worden vastgesteld dat IBP's die de grootste reserve beheren, verhoudingsgewijs de laagste kosten boeken.

Bij twee IBP's geven de beheerskosten van de IBP aanleiding tot een afzonderlijke facturatie aan de inrichter die deze kosten op zich neemt.

Bovenstaande vaststellingen inzake de sterk uiteenlopende toelagenstructuren en kostenniveaus dienen met de nodige omzichtigheid benaderd te worden. Deze verschillen kunnen niet los gezien worden van het pakket aan beheerstaken dat aan de pensioeninstelling wordt toevertrouwd en waarvan de omvang zeer sterk kan verschillen van stelsel tot stelsel.

Waar in sommige gevallen het volledige administratieve beheer wordt waargenomen door de pensioeninstelling, wordt bij andere stelsels het takenpakket van de pensioeninstelling tot een minimum beperkt en wordt de administratieve omkadering van het pensioenstelsel volledig waargenomen op het niveau van de inrichter. Normalerweise zouden de kosten die door de pensioeninstelling in dit laatste geval worden aangerekend gevoelig lager moeten liggen dan wanneer zij zelf het volledige beheer op zich neemt.

Hoofdstuk 9. Sociale pensioenstelsels

De WAP verleent een bijkomend fiscaal voordeel, in de vorm van een vrijstelling van de premietaks van 4,4%, aan de “sociale pensioenstelsels” en sluit de pensioenbijdragen aan dergelijke pensioenplannen uit de loonnorm. Dergelijke pensioenstelsels dienen aan een aantal bijkomende voorwaarden te voldoen (artikel 11 WAP). Een van de basisvoorwaarden is dat zij naast de opbouw van een aanvullend pensioen tevens een “solidariteitstoezegging” dienen te omvatten.

9.1. Sociale en niet-sociale sectorstelsels

Bij de 24 op 31 december 2007 open sectorale pensioenstelsels (zie 1.1.2.) zijn er 12 sociale pensioenstelsels: PC 111, 112, 118, 120.02, 124, 127, 142.01, 149.01, 149.02, 149.04, 301.01 en 326 b)⁴⁵.

Niettegenstaande het dus slechts gaat om de helft van de sectorale pensioenstelsels, hebben de sociale pensioenstelsels betrekking op de ruime meerderheid van de aangesloten werknemers. 87% van de actieve aangeslotenen (503.430 aangeslotenen) bij een sectoraal pensioenstelsel is aangesloten bij een sociaal pensioenstelsel. Dit komt omdat vooral de grote sectorale pensioenstelsels (in termen van aantal aangesloten) sociale pensioenstelsels zijn. De vijf grootste stelsels (PC 124, 111, 118, 149.01 en 112) - samen goed voor 79% van het totaal aantal actieve aangesloten - zijn allemaal sociale pensioenstelsels. Bij de kleinere sectoren is er geen duidelijk verband vast te stellen tussen het sociaal karakter en de grootte. Er zijn sociale pensioenstelsels met minder dan 2.500 aangeslotenen, maar evengoed zijn er stelsels met meer dan 10.000 aangeslotenen zonder solidariteitsluit.

Het sociaal karakter van een pensioenstelsel houdt niet enkel verband met de grootte van het stelsel, maar eveneens met de aard van de sectoren. Bij de stelsels die werden ingesteld binnen een paritair comité voor arbeiders zijn 10 van de 14 stelsels sociaal. Binnen de paritaire comités voor bedienden bestaat er geen enkel sociaal pensioenstelsel. Bij de gemengde paritaire comités tenslotte zijn 2 van de 7 stelsels sociale pensioenstelsels.

In termen van aantal aangeslotenen betekent dit dat 96% (495.288 op 514.148) van de arbeiders die zijn aangesloten bij een sectoraal pensioenstelsel is aangesloten bij een *sociaal* pensioenstelsel. Bij de bedienden is dit slechts 12% (8.142 op 65.612). Deze vaststellingen liggen volledig in het verlengde van hetgeen werd vastgesteld in de vorige verslagperiode, toen deze percentages 98% en 11% bedroegen⁴⁶.

Van de 6 sectorale pensioenstelsels die met ingang van 2008 werden ingevoerd, zijn er 5 sociale pensioenstelsels (PC 121, 132, 140, 144 en 145), wat het totale aantal sociale pensioenstelsels op 17 brengt. Daarmee wordt nogmaals bevestigd dat sociale pensioenstelsels het vooral goed doen bij de arbeiders. 15 van de 19 pensioenstelsels voor arbeiders zijn sociale pensioenstelsels.

---

⁴⁵ In het vorige tweejaarlijkse verslag werd gemeld dat er in 2007 13 op de 20 stelsels "sociaal" waren. Dit verschillend resultaat wordt verklaard doordat het stelsel van PC 106.02 anders dan verwacht niet als sociaal pensioenstelsel is van start gegaan.

⁴⁶ Met deze nuance dat in het vorige rapport niet werd gewerkt op basis van het aantal aangeslotenen, maar op basis van het aantal werknemers binnen het paritair comité.

9.2. Solidariteitsinstelling

Net als het beheer van het pensioenluik, dient ook het beheer van het solidariteitsluik te worden geëxternaliseerd d.w.z. te worden toevertrouwd aan een van de inrichter afgescheiden rechtspersoon. Het beheer kan worden toevertrouwd aan een pensioeninstelling, al dan niet de pensioeninstelling die het pensioenluik beheert, maar ook aan andere rechtspersonen zoals fondsen voor bestaanszekerheid.

In drie (PC 118, PC 120.02 en PC 149.01) van de op 31 december 2007 werkzame sociale sectorale pensioenstelsels wordt het beheer van de solidariteitstoezegging toevertrouwd aan een fonds voor bestaanszekerheid. Het gaat daarbij telkens om stelsels waarvan het pensioenluik wordt beheerd door een verzekeringsonderneming. In 2 gevallen gaat het om een fonds voor bestaanszekerheid dat binnen de sector nog andere taken uitoefent. In één geval (PC 149.01) werd een nieuw fonds voor bestaanszekerheid opgericht, specifiek met het oog op het beheer van de solidariteitstoezegging.

Bij 4 stelsels wordt het solidariteitsluik beheerd door een verzekeringsonderneming (PC 112, 142.01, 149.02 en 149.04). Het gaat daarbij telkens om de verzekeringsonderneming die tevens het pensioenluik beheert.

Bij 5 stelsels wordt het beheer toevertrouwd aan een IBP (PC 111, 124, 127, 301.01 en 326 b). Ook in deze gevallen is de instelling die is belast met het beheer van de solidariteitstoezegging dezelfde als degene die het beheer van het pensioenluik waarneemt.

De 5 sociale pensioenstelsels die van kracht werden met ingang van 2008 hebben allemaal een fonds voor bestaanszekerheid aangeduid als solidariteitsinstelling.

9.3. Inhoud van de solidariteitstoezegging

De solidariteitstoezegging bevat een aantal bijkomende prestaties. Het KB van 14 november 2003 heeft de lijst van mogelijke prestaties vastgesteld⁴⁷ waaruit de sectorale sociale partners een keuze dienen te maken. Het KB maakt een onderscheid tussen vier categorieën van prestaties:

1. De verdere financiering van het pensioen tijdens bepaalde periodes van inactiviteit;
2. Een inkomensvervangende rente bij overlijden of permanente arbeidsongeschiktheid;
3. Een forfaitaire rente in geval van ernstige ziekte;
4. Een verhoging van lopende pensioenrenten.

Een sociale pensioentoezegging dient minstens 2 gelijkgestelde periodes onder 1° en één prestatie bedoeld onder 2° of 4° te omvatten.

Een overzicht van de solidariteitsprestaties per sector is weergegeven in Tabel D in bijlage.

Hoewel de concrete invulling van de solidariteitsprestaties verschilt van sector tot sector, tekenen zich een aantal duidelijke krachtlijnen af. Er bestaat op dit vlak een ruime mate van continuïteit ten opzichte van de vaststellingen binnen de vorige verslagperiode.

---

⁴⁷ KB van 14 november 2003 tot vaststelling van de solidariteitsprestaties verbonden met de sociale aanvullende pensioenstelsels, B.S. 14 november 2003.

De meeste solidariteitstoezeggingen omvatten 2 types gelijkgestelde periodes en een inkomensvervangende rente. In 8 van de 12 sectoren die op 31 december 2007 beschikten over een sociaal pensioenstelsel, was de solidariteitstoezegging opgebouwd uit een combinatie van de volgende drie prestaties:

- de verdere financiering van het pensioen tijdens periodes van tijdelijke werkloosheid;
- de verdere financiering van het pensioen tijdens periodes van arbeidsongeschiktheid;
- een “rente” ingeval van overlijden.

Wat de gelijkgestelde periodes betreft, voorzien bijna alle sectoren in een gelijkstelling bij tijdelijke werkloosheid (9 van de 12) en arbeidsongeschiktheid (11 van de 12). De voorwaarden waaronder de gelijkstelling wordt verleend, verschillen echter van stelsel tot stelsel. Zo wordt de gelijkstelling wegens tijdelijke werkloosheid vaak beperkt tot welbepaalde vormen van tijdelijke werkloosheid, zoals economische werkloosheid of tijdelijke werkloosheid wegens slecht weer. Dit is ook het geval voor wat de gelijkstelling wegens arbeidsongeschiktheid betreft, waarbij naargelang het geval één of meerdere subprestaties⁴⁸ in aanmerking worden genomen of de gelijkstelling qua duur wordt beperkt.

De overige gelijkgestelde periodes worden veel minder frequent gedekt. Eén stelsel dekt periodes van volledige werkloosheid, één stelsel dekt de periode van vermindering van de arbeidsprestaties voor 50-plussers, 1 stelsel voorziet in een tussenkomst voor periodes van deelname aan cursussen en 2 stelsels tenslotte voorzien in een gelijkstelling in het geval van faillissement van de werkgever.

De wijze van verdere pensioenopbouw verschilt van sector tot sector. In de meeste gevallen wordt voorzien in een forfaitair bedrag, meestal per dag van inactiviteit. Een verdere financiering op basis van de normale pensioenbijdragen (of formule) komt minder frequent voor. Dit is het geval bij PC 124, 127 en 326 b.

Wat de overige prestaties betreft, is zoals gezegd de rente bij overlijden de meest voorkomende. De benaming “rente” dient evenwel te worden genuanceerd. In veel gevallen wordt de prestatie zodanig gedefinieerd dat het jaarbedrag beneden de reglementaire drempel van €300 blijft, waardoor de vergoeding steeds wordt uitbetaald in de vorm van een eenmalig kapitaal⁴⁹. De bedragen van deze eenmalige (vestigings)kapitalen gaan van €600 in het meest bescheiden stelsel tot €1.500 in het meest genereuze stelsel. In twee stelsels wordt deze prestatie op een andere manier vastgesteld. Binnen PC 124 is voorzien in een overlevingsrente ten voordele van de overlevende partners waarbij de rente overeenstemt met het bedrag dat zich op het ogenblik van het overlijden op de individuele rekening van de aangeslotene bevindt⁵⁰. Binnen het stelsel 326 b neemt het solidariteitsluik de eerste schijf van €20.000 van de wezenrente ten laste. Het eventuele excedent wordt via het pensioenluik gefinancierd.

---

⁴⁸ Art. 1, 1° c) van het KB van 14 november 2003 tot vaststelling van de solidariteitsprestaties verbonden met de sociale aanvullende pensioenstelsels maakt een onderscheid tussen arbeidsongeschiktheid wegens ziekte, invaliditeit, bevallings- of zwangerschapsrust en arbeidsongeschiktheid wegens arbeidsongeval of beroepsziekte. Deze subprestaties worden als afzonderlijke prestaties aangemerkt.

⁴⁹ Art. 1 laatste lid van het KB van 14 november 2003 tot vaststelling van de solidariteitsprestaties verbonden met de sociale aanvullende pensioenstelsels, bepaalt dat de rentes waarvan het jaarlijkse bedrag kleiner is dan 300 euro, in kapitaal mogen worden vereffend.

⁵⁰ Het stelsel van PC 124 voorziet niet in een overlijdensdekking voor partners in het kader van het pensioenluik. Partners ontvangen hun overlijdensdekking vanuit het solidariteitsfonds. Eventuele andere begunstigten van een overlijdensdekking, ontvangen deze wel vanuit het pensioenluik.

De uitkering van een rente bij permanente arbeidsongeschiktheid of in geval van een ernstige ziekte, wordt door geen enkel solidariteitsreglement voorzien.

De verhoging van lopende pensioen- of overlevingsrenten wordt voorzien door 3 stelsels (PC 127, 301.01 en 326 b).

9.4. Bijdragen en uitkeringen van solidariteitsprestaties

Het KB van 14 november 2003 tot vaststelling van de solidariteitsprestaties schrijft voor dat de bijdragen voor de financiering van de solidariteitstoezegging minstens 4,4% bedragen van de bijdragen voor de financiering van de pensioentoezegging.

Onderstaande tabel geeft voor de 12 sectoren, waar op 31 december 2007 een sociaal pensioenstelsel bestond, voor de jaren 2004 tot 2007 het gecumuleerde bedrag van de bijdragen weer, enerzijds voor de solidariteitstoezeggingen en anderzijds voor de pensioenstelsels⁵¹. In 2006 bedroeg de globale financiering voor de solidariteitstoezeggingen € 11.393.435. Dit bedrag stemt overeen met 5,3 % van de bijdragen die in dat jaar in het pensioenluik werden gestort. In 2007 liep dit bedrag op tot € 17.166.401 en bedroeg deze verhouding 5,8%. In beide jaren ligt de financiering van de solidariteitstoezegging dus ruim boven het wettelijk minimum van 4,4% van de bijdragen voor de pensioentoezegging.

De sterke toename van de bijdragen tussen 2005 en 2006 en tussen 2006 en 2007 wordt grotendeels verklaard:

- doordat vanaf 2006 rekening wordt gehouden met het stelsel van PC 326 b. Het betreft zoals gezegd een sterk uitgebouwd en matuur pensioenstelsel, waarvan ook het solidariteitsluik bijgevolg belangrijke bedragen vertegenwoordigt. Voor 2006 vertegenwoordigt dit stelsel ongeveer drie kwart van de bijdragemassa voor solidariteit, voor 2007 nog ongeveer de helft van de globale bijdragemassa;
- door de inwerkingtreding in 2007 van de pensioenstelsels van PC 111 en PC 124. In 2007 vertegenwoordigen zij meer dan 30% van de bijdragemassa.

Bij de overige pensioenstelsels waarvoor ook in de vorige verslagperiode gegevens beschikbaar waren, neemt de bijdragemassa licht toe tussen 2006 en 2007. Tussen 2005 en 2006 is er zelfs sprake van een daling.

---

⁵¹ Voor de pensioenstelsels 326 a en 326 b konden enkel gegevens worden meegedeeld met betrekking tot 2007. Met het oog op de analyses werden per hypothese dezelfde cijfers genomen voor het jaar 2006.

Tabel 10. Gecumuleerd bedrag van de bijdragen en prestaties solidariteit - 2004 - 2007

Jaar	Bijdragen pensioen	Bijdragen solidariteit	%	Prestaties
2004	€20.352.135	€1.188.799	5,8 %	€241.444
2005	€28.485.673	€3.202.882	11,2 %	€1.227.833
2006	€216.436.705	€11.393.435	5,3%	€5.278.326
2007	€260.086.111	€17.166.401	6,6%	€8.765.560

De laatste kolom geeft voor dezelfde jaren het gecumuleerde bedrag weer van de uitgekeerde solidariteitsprestaties. De sterke stijgingen tussen 2005 en 2006 en tussen 2006 en 2007 hebben dezelfde verklaring als met betrekking tot de uitkeringen.

Uit de tabel blijkt dat in alle jaren het bedrag van de uitgekeerde prestaties veel lager ligt dan het bedrag van de geïnde bijdragen. De "bestedingsratio's" lopen sterk uiteen tussen de verschillende stelsels, gaande van 0% tot 100%. Niettemin kan men vaststellen dat bijvoorbeeld voor 2007 in 10 van de 12 sectoren het bedrag van de uitbetaalde prestaties minder bedraagt dan 60% van de voor dat jaar geïnde bijdragen. Bij de solidariteitsinstellingen werden bijgevolg buffers gevormd met het oog op de financiering van toekomstige solidariteitsprestaties.

Wat het gewicht van de verschillende solidariteitsprestaties betreft, is de verdeling weergegeven in onderstaande tabel⁵². De gelijkgestelde periodes vormen zowel in 2006 (83%) als in 2007 (87%) met voorsprong de belangrijkste categorie van solidariteitsprestaties. Het aandeel van de "rentes" bij overlijden nam af van 16% in 2006 tot 12% in 2007. Het aandeel van de prestatie "verhoging van de lopende rentes" is zeer beperkt (ongeveer 1%). Binnen de categorie "gelijkgestelde periodes" halen de gelijkgestelde periodes wegens arbeidsongeschiktheid zowel in 2006 (73%) als in 2007 (60%) de bovenhand. Het aandeel van de gelijkgestelde periodes neemt echter sterkt toe tot 27% in 2007, in hoofdzaak als gevolg van de inwerkingtreding in dat jaar van het stelsel van PC 124, waar die prestatie een belangrijke rol speelt. Het belang van de gelijkgestelde periodes wegens faillissement is beperkt en nam in 2007 af tot nauwelijks 0,13%.

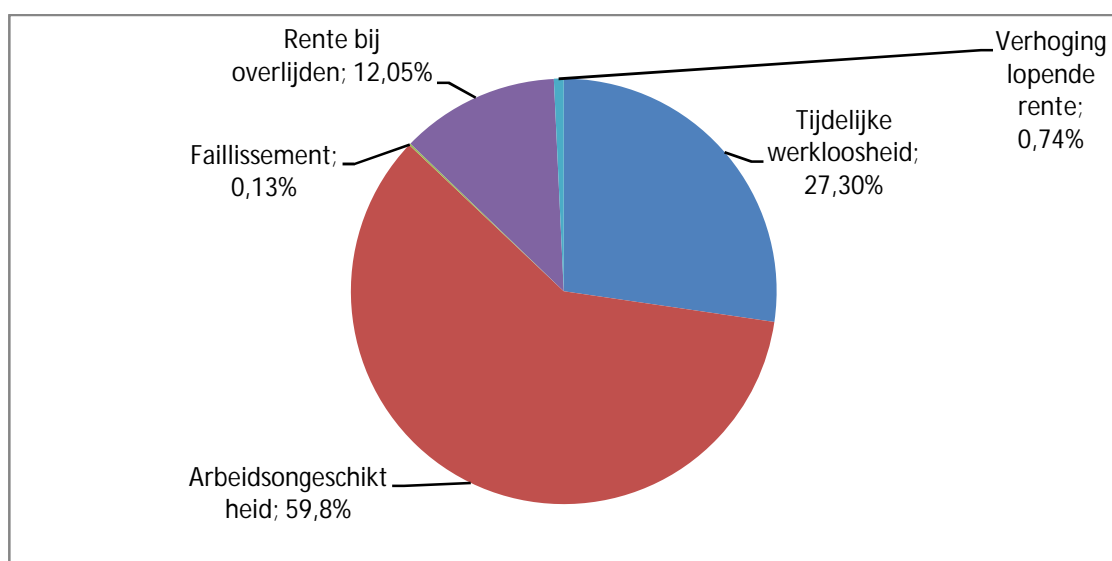
Bekijkt men de evolutie tussen 2004 en 2007 dan blijkt dat het onderlinge gewicht van de verschillende solidariteitsprestaties, niettegenstaande de invoering van verschillende nieuwe stelsels, over die periode stabiel gebleven is. Enkel de cijfers voor 2005 wijken daarvan af. Die afwijking is te wijten aan de rapportering door één stelsel van een belangrijke uitgave onder de post "verhoging van de lopende pensioenen" voor dat jaar.

⁵² De gegevens met betrekking tot PC 301.01 maakten geen onderscheid tussen de verschillende gelijkgestelde periodes. Er werd slechts één globaal cijfer meegedeeld. Met het oog op de analyse in het kader van dit hoofdstuk werd dit globale cijfer verdeeld over arbeidsongeschiktheid en tijdelijke werkloosheid pro rata het aantal dagen arbeidsongeschiktheid en tijdelijke werkloosheid dat werd gerapporteerd.

Tabel 11. Relatief belang van de verschillende solidariteitsprestaties - 2004 – 2007

Solidariteitsprestatie	2004	2005	2006	2007
Tijdelijke werkloosheid	27,05%	7,09%	8,62%	27,30%
Arbeidsongeschiktheid	60,52%	29,36%	72,65%	59,77%
Faillissement	0,00%	12,37%	1,34%	0,13%
Totaal gelijkgestelde periodes	87,57%	48,82%	82,61%	87,20%
Rente bij overlijden	12,43%	13,93%	16,13%	12,05%
Verhoging lopende pensioenen	0,00%	37,25%	1,26%	0,74%
Totaal	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Grafiek 34. Relatief belang van de verschillende solidariteitsprestaties - 2007

Besluit

Dit tweede tweejaarlijks verslag over de sectorale pensioenstelsels belicht de evoluties in de jaren 2006 en 2007 en maakt een stand van zaken op begin 2008.

De overgangsperiode die in de WAP was voorzien voor de omvorming van de sectorale pensioenstelsels die voorheen werden beheerd in het kader van een fonds voor bestaanszekerheid verstreek op 31 december 2006. Sindsdien gelden voor alle stelsels dezelfde regels. De problemen van vergelijkbaarheid die tijdens de vorige verslagperiode de analyses bemoeilijkten, waren hierdoor grotendeels van de baan. Ook kon voor dit verslag een beroep worden gedaan op een meer volledige set van gegevens.

Een eerste vaststelling is dat de ontwikkeling van nieuwe sectorale pensioenstelsels verdergaat. Eind 2005 bestonden er in 13 paritaire comités of subcomités (WAP-conforme) sectorale pensioenstelsels. In 2007 was hun aantal reeds gestegen tot 21 en in 2008 tot 27. Deze paritaire comités vertegenwoordigden (eind 2007) een tewerkstelling van meer dan 750.000 werknemers. In verschillende sectoren werden bovendien al concrete engagementen aangegaan omtrent de invoering van een sectoraal pensioen in de loop van de volgende jaren. Het lijkt dan ook niet langer voorbarig om te besluiten dat de sectorale aanvullende pensioenstelsels een definitieve plaats hebben verworven binnen in het Belgische pensioenlandschap.

De achterliggende verschillen die schuilgaan achter het globale groeiende belang van sectorale pensioenstelsels bleven tijdens deze verslagperiode bestaan. Sectorale pensioenstelsels concentreren zich hoofdzakelijk binnen paritaire comités voor arbeiders en hebben mede daardoor een uitgesproken mannelijk profiel. Daarnaast blijkt dat sectorale pensioenstelsels zeer sterk zijn doorgedrongen in bepaalde sectorgroepen, zoals metaal- en aanverwante nijverheden, bouwnijverheid, land- en tuinbouwnijverheid en voedingsnijverheid, terwijl zij in andere sectorgroepen, zoals de textielnijverheid, de distributie of de horeca, nog nauwelijks voet aan grond krijgen.

Wat de karakteristieken van de pensioenstelsels betreft, kan een grote mate van continuïteit worden vastgesteld. De tendensen die tijdens de vorige verslagperiode werden opgetekend, werden tijdens deze verslagperiode bestendig:

- de uitsluiting van werkgevers uit het toepassingsgebied van de CAO en het gebruik van opting-outclausules komen bij veel stelsels voor, maar hun impact is beperkt;
- de aansluitingsvoorwaarden zijn ruim omschreven;
- de typische sectorale pensioentoezegging is een toezegging van het type vaste bijdragen (of cash-balance), waarbij in geval van overlijden de reserve wordt uitbetaald aan de begunstigde;
- het niveau van de bijdragen is veeleer laag, veelal tussen 0,75% en 1,75% van het loon. Er bestaat echter een trend om initieel vastgelegde bijdrageniveaus in een latere fase te verhogen;

- de stelsels voorzien in de uitbetaling van een kapitaal. Van het recht om een kapitaal om te zetten in rente wordt nauwelijks gebruik gemaakt;
- de helft van de sectorale pensioenstelsels is een sociaal pensioenstelsel. Doordat de grotere sectoren kiezen voor sociale pensioenstelsels, hebben deze stelsels betrekking op de grote meerderheid van de aangeslotenen. Het succes blijft wel grotendeels beperkt tot de arbeiderssectoren;
- ook bij de solidariteitstoezeggingen worden de trends bevestigd. De typische solidariteitstoezegging voorziet in de verdere opbouw van het aanvullend pensioen tijdens periodes van tijdelijke werkloosheid en arbeidsongeschiktheid en in een prestatie bij overlijden voor de pensioenleeftijd.

In een aantal sectoren bestaan pensioenstelsels die afwijken van de kenmerken van het "typische sectorstelsel". Het gaat om pensioenstelsels van het type vaste prestaties, waarvan het niveau aansluit bij hetgeen gangbaar is bij ondernemingspensioenstelsels en die ook voorzien in een autonome overlijdensdekking. Het gaat telkens om mature stelsels die allemaal lang voor de WAP werden ingevoerd. Alle "nieuwe" stelsels volgen wel het geijkte patroon.

De meeste sectorale pensioenstelsels worden beheerd door een verzekeringsonderneming, telkens in het kader van tak 21-contracten. Doordat een aantal grote stelsels kiezen voor een IBP, vertegenwoordigen IBP's nog steeds het grootste deel van de aangeslotenen (60%) en van het beheerd vermogen (2/3).

Niettegenstaande hun toenemend belang blijft het financiële gewicht van de sectorale pensioenstelsels vrij beperkt. In 2007 werd in totaal € 338 miljoen aan bijdragen geïnd en voor € 147 miljoen aan prestaties (pensioen en overlijden) uitgekeerd. De totale opgebouwde reserve bedroeg in hetzelfde jaar € 2.095 miljoen. Het grootste deel van deze bedragen is bovendien voor rekening van de sectoren met mature sectorale pensioenstelsels. De nieuwe sectorale pensioenstelsels vertegenwoordigen een totale bijdrage van € 140 miljoen, een opgebouwde reserve van € 698 miljoen en een gecumuleerde prestatie van amper € 7 miljoen. Op microniveau vertaalt dit laatste bedrag zich in een gemiddeld pensioenkapitaal per aangeslotene van nauwelijks € 2.000.

Lexicon

Actieve aangeslotene: de aangeslotene die in dienst is bij een werkgever die onder het sectoraal pensioenstelsel valt en aan de aansluitingsvoorwaarden voldoet.

Aangeslotene: de werknemer die tot de personeelscategorie behoort waarvoor de inrichter een pensioenstelsel heeft ingevoerd, en die aan de aansluitingsvoorwaarden van het pensioenreglement voldoet, of aan wie de inrichter een individuele pensioentoezegging heeft gedaan, alsook de gewezen werknemer die nog steeds actuele of uitgestelde rechten geniet overeenkomstig het pensioenreglement.

Aangeslotene met uitgestelde rechten: zie Slaper.

Aanvullend pensioen: het rust- en/of overlevingspensioen bij overlijden van de aangeslotene vóór of na pensionering, of de ermee overeenstemmende kapitaalswaarde, die op basis van de in een pensioenreglement of een pensioenovereenkomst bepaalde verplichte stortingen worden toegekend ter aanvulling van een krachtens een wettelijke socialezekerheidsregeling vastgesteld pensioen.

Afgezonderd fonds: activa, gescheiden van de andere activa van de verzekeringsonderneming, waaraan overeenkomsten zijn verbonden die, bovenop de tariefgrondslagen, voorzien in de toekenning van een deel van de winst met betrekking tot die activa.

Algemeen fonds: de activa van de verzekeringsonderneming die geen deel uitmaken van een afgezonderd fonds of een beleggingsfonds.

FBZ: zie Fonds voor bestaanszekerheid.

Fonds voor bestaanszekerheid: fondsen opgericht door de organisaties van werkgevers en werknemers in de schoot van een paritaire (sub)comité met als doelstelling de financiering van sociale voordelen, de organisatie van beroepsopleidingen en de bevordering van de veiligheid van de werknemers.

Groepsverzekering: overeenkomst of geheel van overeenkomsten gesloten bij een verzekeringsonderneming ten voordele van alle of een deel van de personeelsleden van één of meer werkgevers.

IBP (Instelling voor Bedrijfspensioenvoorziening): een instelling, andere dan een verzekeringsonderneming die is opgericht om, inzake pensioen, overlijden, invaliditeit en arbeidsongeschiktheid, buitenwettelijke voordelen te verstrekken aan de personeelsleden van één of meer ondernemingen alsook, in voorkomend geval, om voordelen te verstrekken die voortvloeien uit de solidariteitstoezeggingen als bedoeld in de artikelen 10 en 11 van de wet van 28 april 2003 betreffende de aanvullende pensioenen en het belastingstelsel van die pensioenen en van sommige aanvullende voordelen inzake sociale zekerheid.

Individuele rekening: rekening die in het kader van een toezegging van het type vaste bijdragen of cash-balance de verworven reserves van de aangeslotenen bevat. Het bedrag op

de rekening is het resultaat van de gestorte bijdragen (of toegewezen bedragen) en het toegekende rendement.

Kapitalisatie: financieringsvorm waarbij de leden van een generatie in de loop van hun actieve loopbaan het nodige kapitaal voor hun eigen pensioen sparen.

KB-Leven: K.B. van 14 november 2003 betreffende de levensverzekeringsactiviteit.

KB-WAP: K.B. van 14 november 2003 houdende uitvoering van de wet van 28 april 2003 betreffende de aanvullende pensioenen en het belastingstelsel van die pensioenen en van sommige aanvullende voordelen inzake sociale zekerheid.

KB69: specifieke beheersvorm voor levensverzekeringen en aanvullende pensioenen voor werknemers. Verzekeringsinstellingen kunnen worden erkend voor het uitoefenen van deze activiteit indien zij voldoen aan een aantal specifieke voorwaarden, inzonderheid met betrekking tot de beperking van de kosten en de verdeling van de volledige winst⁵³.

Onthaalstructuur: een verzekeringsovereenkomst of een bijzonder reglement binnen een IBP waarin de verworven reserves worden beheerd van:

- de werknemers die hebben geopteerd voor de overdracht van hun reserves naar de pensioeninstelling van hun nieuwe werkgever;
- de werknemers die hebben geopteerd voor het behoud van hun reserves bij de pensioeninstelling van hun vorige inrichter, en die niet geopteerd hebben voor de ongewijzigde verderzetting van de pensioentoezegging met betrekking tot de voorbije dienstjaren.

Opting-out: op grond van artikel 9 van de WAP kan de sectorale collectieve arbeidsovereenkomst aan de werkgever de mogelijkheid bieden om de uitvoering van het pensioenstelsel voor alle of een deel van zijn werknemers geheel of gedeeltelijk zelf te organiseren in een pensioenstelsel op het niveau van de onderneming.

Paritair comité: overleg- en onderhandelingsorgaan op het niveau van de bedrijfssector opgericht op basis van de wet van 5 december 1968 betreffende de collectieve arbeidsovereenkomsten en de paritaire comités.

Premievrijstelling: waarborg die ingeval van ongeval of ziekte voorziet in de vrijstelling van bijdragebetaling.

Repartitie: financieringsvorm waarbij het deel dat op de inkomens van de werknemers wordt ingehouden niet wordt aangewend voor de financiering van hun eigen pensioen, maar van het pensioen van diegenen die op het ogenblik van de inhouding gepensioneerd zijn. Het is dan aan de volgende generatie om hetzelfde te doen voor de financiering van het pensioen van de huidige werknemers.

---

⁵³ Koninklijk Besluit van 14 november 2003 betreffende de toekenning van buitenwettelijke voordelen aan de werknemers bedoeld bij koninklijk besluit nr. 50 van 24 oktober 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers en aan de personen bedoeld in artikel 32, eerste lid, 1° en 2° van het Wetboek van Inkomstenbelastingen 1992, tewerkgesteld buiten een arbeidsovereenkomst, B.S. 14 november 2003.

Slaper: de aangeslotene die de sector heeft verlaten en zijn pensioenreserve bij de pensioeninstelling heeft achtergelaten..

Tak 21: niet aan een beleggingsfonds verbonden levensverzekeringsovereenkomst.

Tak 23: aan een beleggingsfonds verbonden levensverzekeringsovereenkomst. De prestaties zijn uitgedrukt in rekeneenheden van één of meer beleggingsfondsen.

Toezegging van het type cash-balance: toezegging van het type “vaste prestaties” waarbij de prestatie wordt gedefinieerd onder verwijzing naar bedragen die op welbepaalde vervaldagen worden toegewezen aan de aangeslotenen (zonder daarom noodzakelijk te worden gestort) en die worden opgerent volgens een vooraf in het reglement vastgesteld rendement.

Toezegging van het type vaste bijdragen: de verbintenis tot betaling van vooraf vastgestelde bijdragen. De inrichter verbindt er zich toe om periodiek een premie te storten die doorgaans wordt uitgedrukt als een percentage van het salaris. De prestatie zal afhangen van de gestorte premies.

Toezegging van het type vaste prestaties: de verbintenis tot uitkering van een bepaalde prestatie in rente of in kapitaal. De inrichter bepaalt het niveau van de prestatie waarop de aangeslotene aanspraak zal kunnen maken op pensioenleeftijd, veelal in functie van het salaris, de dienstjaren, en de schatting, onder een of andere vorm, van het wettelijk pensioen. De premies zullen afhangen van de toegezegde prestaties.

Verworven reserves: de reserves waarop de aangeslotene op een bepaald ogenblik recht heeft overeenkomstig het pensioenreglement of de pensioenovereenkomst.

Verworven prestaties: de prestaties waarop de aangeslotenen aanspraak kan maken op grond van het pensioenreglement indien hij zijn reserves tot de pensioenleeftijd bij de pensioeninstelling laat.

WAP : de wet van 28 april 2003 betreffende de aanvullende pensioenen en het belastingstelsel van die pensioenen en van sommige aanvullende voordelen inzake sociale zekerheid.

Bijlagen

Tabel A. Aantal werknemers per paritair comité - totalen, volgens statuut en volgens geslacht - 4e kwartaal 2007

Nr. PC	Werknemers	Arbeiders	Bedienden	Mannen	Vrouwen
106.02	5.444	5.444	0	5.382	62
111	162.821	162.821	0	144.712	18.109
112	26.749	26.749	0	25.041	1.708
118	70.519	70.519	0	51.786	18.733
120.02	340	340	0	317	23
124	190.998	190.998	0	189.295	1.703
127	1.673	1.673	0	1.584	89
139	855	855	0	812	43
142.01	1.799	1.799	0	1.742	57
143	1.014	1.014	0	901	113
149.01	26.511	26.511	0	25.534	977
149.02	4.233	4.233	0	4.122	111
149.04	18.105	18.105	0	16.345	1.760
209	68.034	0	68.034	51.299	16.735
216	6.631	0	6.631	1.373	5.258
226	43.484	0	43.484	24.352	19.132
301.01	9.666	9.666	0	9.385	281
304	5.434	652	4.782	2.887	2.547
326	15.906	0	15.906	12.089	3.817
328.01	7.814	6.408	1.406	6.478	1.336
328.03	6.498	4.788	1.710	5.978	520
Subtotaal 2007	674.528	532.575	141.953	581.414	93.114
121	57.194	57.194		21.567	35.627
132	1.224	1.224	0	1.208	16
140.01 .02 en 03	9.574	9.574	0	8.425	1.149
144	2.313	2.313		1.648	665
145	20.125	20.125		14.506	5.619
324	1.238	1.092	146	755	483
Totaal 2008	766.196	624.097	142.099	629.523	136.673

Bron: antwoorden op de vragenlijsten, behalve: PC 121: Algemene Belgische schoonmaak- en ontsmettingsunie; PC 140 (01.02 en .03): Sociaal Fonds voor de werklieden van de ondernemingen der openbare en speciale autobusdiensten en autocardiendiensten; PC 132, 144, 145, 209 en 324: Steunpunt WSE, *thematiese boordtabellen - Sectoren/ Paritaire comités*, www.steunpuntwse.be. Voor PC 304 werd geen opdeling tussen arbeiders en bedienden meegegeed. Deze verdeling werd gemaakt op basis van de cijfers van het steunpunt WSE. Hetzelfde gebeurde voor de opdeling tussen mannen en vrouwen voor PC 326.

Tabel B. Aard van de pensioentoezeggingen

Paritaire comités	Vaste prestaties	Vaste bijdragen	Cash balance	Pensioenformule	Bijdrage / toegewezen bedrag	Basis	Rentevoet	Pensioenleeftijd	Vervroeging	Premievrijst.
Stelsels actief in 2007										
106.02		•			1/2006 € 52,98 - 132,44 1/2007 € 100,00 - 220,00 in functie van diensttijd	ex. taks + RSZ	3,25%	65	•	
111		•			2000: 1% 4/2001: 1,25% 4/2002: 1,5% 1/2008: 1,6%	ex. taks + RSZ 100%	3,25%	65	•	
112		•			1/2002: 1% 1/2004: 0,95% 1/2006: 1,14% 1/2008: 1,34%	ex. taks + RSZ 108%	3,25%	65	•	
118		•			2/2004: 0,66% 2/2006: 1,04% 1/2008: 1,18%	ex. taks + RSZ 108%	3,75%	65	•	
120.02		•			1/2004: 0,57%	ex. taks + RSZ 100%	3,75%	65	•	

124			•		0,2% - 2,5% in functie van diensttijd	ex. taks + RSZ 108% x 1,0368	3,25%	65	•	
124 (Gesloten FBZ)	•			Dienstjaren vóór 2007 Jaarlijkse rente € 1462,57				65	•	
127		•			WN bijdrage: 1% WG bijdrage: 2%	ex. taks + RSZ 100%	/	65	•	
139		•			1,25% (= 1,08% netto)	incl. taks en RSZ 108%	3,25%	65	•	
139 (Gesloten FBZ)	•			Jaarlijkse rente N (max. 24) x € 24,78.				?	?	
142.01		•			1/2006: 0,66% 1/2008: 1.14%	ex. taks + RSZ 108%	3,25%	65	•	
143 a		•			1,15% (= 1,1% netto)	ex. RSZ incl.taks 108%	3,25%	60		
143 b		•			€ 425	ex. taks + RSZ	3,25%	60		
149.01		•			1/2002: 0,95% 1/2006: 1,24% 7/2006: 1,29% 1/2008: 1,39%	ex.taks + RSZ 108%	3,25%	65	•	

149.02		•			1/2002: 1% 1/2004: 0.95% 1/2006: 1.24% 1/2008: 1.,53%	ex. taks + RSZ 108%	3,25%	65	•	
149.04		•			1/2002: 1% 1/2004: 0.95% 1/2006: 1.14% 1/2008: 1,43%	ex. taks + RSZ 108%	3,25%	65	•	
209		•			4/2002: 0,5% 7/2007: 1% 1/2008: 1,1%	ex. taks + RSZ	3,75%	65	•	
216 a		•			WN bijdrage: 1% WG bijdrage: 4,2% 5/5006: 4,7% 1/2008: 5,2% (= 0,96%, 4,02%, 4,49%, 4,97% netto)	ex. RSZ incl. taks	3,25%	60		•
216 b	•			Dienstjaren vóór 1988 Jaarlijkse rente N/35 * (75%/60%*S-PL) 5 laatste jaren				60	•	

226		•			1/2007: 0,44% 1/2009: 0,66%	ex. taks + RSZ	3,25%	65	•	
301.01 a			•		1/2005: 0,5% 1/2006: 0,8%		3,25%	65	•	
301.01 b	•			Dienstjaren vóór 2005 Kapitaal € 255,9*N				?	?	
301.01 (gesloten FBZ)	•			Lopende rente op 01/01/2005 Jaarlijkse rente € 539,21 - € 655,96				?	?	
304		•			1,5% (= 1,30% netto)	incl. taks + RSZ	3,25%	65	•	
326 a		•			WN bijdrage: 0,875%*S1 + 2,625%*S2 WG bijdrage: 2,625%*S1 + 7,875%*S2	ex. RSZ incl. taks	/	65	•	•
326 b	•			Kapitaal N/45*(2,7*S1 + 9,6*S2)* coëfficiënt				65	•	•
328.01	•			Jaarlijkse rente N/35*(7%*S1 + 70%*S2)				65	•	
328.03 a		•			WN bijdrage: 1% WG bijdrage: 0.253%	?		65	•	
328.03 b	•			Jaarlijkse rente N/35(70%*S- WP)				65	•	

Paritaire comités	Vaste prestaties	Vaste bijdragen	Cash balance	Pensioen-formule	Bijdrage / toegewezen bedrag	basis	Rente-voet	Pensioen-leeftijd	Vervroe-ging	Premie-vrijst.
Nieuwe stelsels in 2008										
121		•			1,32%	ex. taks + RSZ 108%	?	?	?	
132		•			0,96%	ex. taks + RSZ 108%	3,25%	65	•	
140		•			€ 100	?	?	?	?	
144		•			0,96%	ex. taks + RSZ 108%	3,25%	65	•	
145		•			0,96%	ex. taks + RSZ 108%	3,25%	65	•	
324		•			2% (=1,74% netto)	incl. taks + RSZ 110%	?	?	?	

Tabel C. Types van pensioeninstellingen en types van overeenkomsten

Paritaire comités	Verzekering	Tak 21			Tak 23	IBP	Fonds voor bestaanszekerheid
		Algemeen fonds	Afgezonderd fonds	KB 69			
Stelsels actief in 2007							
106.02	•	•					
111						•	
112	•		•				
118	•		•	•			
120.02	•	•					
124						•	
124 (gesloten FBZ)							•
127						•	
139	•	•					
139 (gesloten FBZ)							•
142.01	•		•				
143 a	•	•					
143 b	•	•					
149.01	•	•		•			
149.02	•		•				
149.04	•		•				
209	•	•		•			

216 a	•	•					
216 b						•	
226	•	•					
301.01						•	
304	•	•					
326 a	•	•				•	
326 b	•	•				•	
328.01	• ⁵⁴					•	
328.03 a en b	•	•					
Nieuwe stelsels in 2008							
121	•	?	?	?			
132	•	?	?	•			
140	•	?	?	•			
144	•	?	?	•			
145	•	?	?	•			
324	•	•					

⁵⁴ Uitsluitend voor wat de overlijdensdekking betreft.

Tabel D. Solidariteitsprestaties

PC NR.	Sociaal?	1° Financiering van het aanvullende pensioen tijdens						2° Rente		3° Rente	4° Verhoging van de lopende rente
		Tijdelijke Werkloosheid	Werkloosheid	Arbeidsongeschiktheid.	Cursussen	Loopbaanonderbreking	Faillissement	Arbeidsongeschiktheid	overlijden	Ziekte	
106.02											
111	•	•		•			•		•		
112	•	•		•					•		
118	•			•			•		•		
120.02	•	•		•					•		
124	•	•		•					•		
127	•				•	•					•
139											
142.01	•	•		•					•		
143 a											
143 b											
149.01	•	•		•					•		
149.02	•	•		•					•		
149.04	•	•		•					•		
209											
216											
226											
301.01	•	•	•	•							•
304											
326 a											
326 b	•			•					•		•
328.01											
328.03											

Nieuwe stelsels in 2008											
121	•			• ⁵⁵		• ⁵⁶			•		
132	•			•			•		•		
140	•	•		•				•	•		
144	•			•			•		•		
145	•			•			•		•		
324											

---

⁵⁵Enkel bevallings- of zwangerschapsrust

⁵⁶Enkel thematische verloven

Tabel E. Aantal nieuw ingaande rustpensioenen volgens uitbetalingswijze – 2004 - 2007

	2004			2005			2006			2007		
	Kapitaal	Rente	Totaal	Kapitaal	Rente	Totaal	Kapitaal	Rente	Totaal	Kapitaal	Rente	Totaal
Pensioenstelsels	2.473	159	2.632	3.212	150	3.362	4.002	172	4.174	4.218	151	4.369
Gesloten FBZ - stelsels	0	2.503	2.503	0	2.773	2.773	0	2.318	2.318	0	2.190	2.190
Totaal	2.473	2.662	5.135	3.212	2.923	6.135	4.002	2.490	6.492	4.218	2.341	6.559

Tabel F. Totaal en gemiddeld bedrag aan uitgekeerde pensioenkapitalen – 2004 - 2007

	2004			2005			2006			2007		
	# be- gunstigden	Totaal bedrag	Gemiddeld bedrag	# be- gunstigden	Totaal bedrag	Gemiddeld bedrag	# be- gunstigden	Totaal bedrag	Gemiddeld bedrag	# be- gunstigden	Totaal bedrag	Gemiddeld bedrag
Totaal	2.473	4.888.251	1.977	3.212	6.590.319	2.052	4.002	127.073.885	31.752,60	4.225	134.766.351	31.948,89
Zonder PC 216, 326 en 328	2.256	2.828.806	1.253	3.056	4.685.065	1.533	3.156	5.363.146	1.699	3.171	6.399.677	2.018

Tabel G. Totaal en gemiddeld bedrag aan uitgekeerde pensioenrentes – 2004 - 2007

	2004				2005				2006				2007			
	Nieuwe rentes	Totaal # rentes	Totaal bedrag (x 1.000)	Gem. bedrag	Nieuwe rentes	Totaal # rentes	Totaal bedrag (x 1.000)	Gem. bedrag	Nieuwe rentes	Totaal # rentes	Totaal bedrag (x 1.000)	Gem. bedrag	Nieuwe rentes	Totaal # rentes	Totaal bedrag (x 1.000)	Gem. bedrag
Pensioenstelsels	159	1.690	3.942	2.332	150	1.752	4.117	2.052	172	2.349	6.587	2.804	151	2.435	6.954	2.856
Gesloten FBZ-stelsels⁵⁷	2.503	50.427	68.447	1.357	2.773	50.142	68.179	1.360	2.318	49.711	67.218	1.352	2.190	49.721	67.503	1.358
Totaal	2.662	52.117	72.389	1.389	2.923	51.894	72.296	1.393	2.490	52.060	73.806	1.418	2.341	52.156	74.457	1.428

Tabel H. Aantal nieuw ingaande overlevingspensioenen volgens uitbetalingswijze – 2004 - 2007

	2004			2005			2006			2007		
	Kapitaal	Rente	Totaal	Kapitaal	Rente	Totaal	Kapitaal	Rente	Totaal	Kapitaal	Rente	Totaal
Pensioenstelsels	392	0	392	555	0	555	854	23	877	1.015	24	1.039
Gesloten FBZ-stelsels	0	1.646	1.646	0	1.732	1.732	0	1.635	1.635	0	1.551	1.551
Totaal	392	1.646	2.038	555	1.732	2.287	854	1.658	2.512	1.015	1.575	2.590

⁵⁷ Hierin zijn begrepen: de rentes uitbetaald binnen PC 301.01. Het betreft uitsluitend rentes waarvan de uitbetaling al liep op 1 januari 2005 (datum aanpassing aan de WAP). Deze rentes hebben dus exclusief betrekking op dienstjaren gelegen voor de inwerkingtreding van de WAP.

Tabel I. Totaal en gemiddeld bedrag aan uitgekeerde overlijdenskapitalen – 2004 - 2007

	2004			2005			2006			2007		
	# be- gunstigen	Totaal bedrag	Gemiddeld bedrag	# be- gunstigen	Totaal bedrag	Gemiddeld bedrag	# be- gunstigen	Totaal bedrag	Gemiddeld bedrag	# be- gunstigen	Totaal bedrag	Gemiddeld bedrag
Totaal	392	803.393	2.049	555	543.738	980	854	5.108.789	5982	1.015	4.706.309	4.637
Zonder PC 216, 326 en 328	374	292.346	782	549	420.824	767	772	670.317	868	939	951.645	1.013

Tabel J. Totaal en gemiddeld bedrag aan uitgekeerde overlijdensrentes – 2004 - 2007

	2004				2005				2006				2007			
	Nieuwe rentes	Totaal # rentes	Totaal bedrag (x 1.000)	Gem. bedrag	Nieuwe rentes	Totaal # rentes	Totaal bedrag (x 1.000)	Gem. bedrag	Nieuwe rentes	Totaal # rentes	Totaal bedrag (x 1.000)	Gem. bedrag	Nieuwe rentes	Totaal # rentes	Totaal bedrag (x 1.000)	Gem. bedrag
Pensioen- stelsels	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	23	424	793.696	1.872	24	413	775.526	1.878
Gesloten FBZ- stelsels⁵⁸	1.646	27.895	16.895	606	1.732	27.745	16.560	597	1.635	27.609	16.585	601	1.551	27.829	16.994	611
Totaal	1.646	27.895	16.895	606	1.732	27.745	16.560	597	1.658	28.033	17.378	620	1.575	28.242	17.769	629

⁵⁸ Hierin zijn begrepen: de rentes uitbetaald binnen PC 301.01. Het betreft uitsluitend rentes waarvan de uitbetaling al liep op 1 januari 2005 (datum aanpassing aan de WAP). Deze rentes hebben dus exclusief betrekking op dienstjaren gelegen voor de inwerkingtreding van de WAP.

Vragenlijst – Sectoraal Pensioenstelsel

Tenzij anders vermeld peilen de vragen steeds naar de **situatie op 31 december 2007**.

Deze vragenlijst dient in principe te worden ingevuld voor elk pensioenstelsel afzonderlijk.

Wanneer in een paritair (sub)comité een WAP-conform pensioenstelsel bestaat met betrekking tot de dienstjaren vanaf de inwerkingtreding van de WAP én een pensioenregeling in de schoot van een fonds voor bestaanszekerheid met betrekking tot de dienstjaren voorafgaand aan de inwerkingtreding van de WAP, dient de vragenlijst slechts één maal te worden ingevuld. Met betrekking tot het WAP-conforme pensioenstelsel dienen de delen II tot en met V te worden ingevuld. Voor de pensioenregeling binnen het fonds voor bestaanszekerheid geldt enkel deel VI van deze vragenlijst (zie verder op p. 2).

U kunt deze vragenlijst elektronisch of op papier aan ons overmaken. Indien nodig kunt u de antwoordvelden vergroten en/of bijlagen toevoegen. Gelieve in dit laatste geval de betreffende vraag duidelijk te vermelden op de bijlage.

Indien deze vragenlijst werd ingevuld op basis van onvolledige en/of voorlopige data, gelieve dit duidelijk te vermelden evenals de redenen hiervoor.

Gelieve ons uw antwoorden over te maken vóór 30 juni 2008 op het volgende adres:

Commissie voor het Bank-, Financie- en Assurantiewezen
PVA-PP
Congresstraat 12-14
1000 Brussel
Of via pva.pp@cbfa.be

Paritair (sub)comité nr. ....

Gelieve aan te duiden wat voor uw paritair (sub)comité van toepassing is (het is mogelijk dat meer dan één van deze mogelijkheden van toepassing zijn) :

- In dit Paritair (sub)comité bestond op 31 december 2007 een sectoraal pensioenstelsel dat **in overeenstemming is met de bepalingen van de WAP**

→ Gelieve deel I tot en met deel V van deze vragenlijst in te vullen

- In dit paritair (sub)comité bestond op 31 december geen sectoraal pensioenstelsel dat in overeenstemming is met de bepalingen van de WAP. Een **sectoraal pensioenstelsel wordt echter van kracht:**

- met ingang van .....
- op grond van de CAO van .....

→ De vragenlijst dient niet te worden ingevuld. Gelieve enkel deze pagina ondertekend terug te sturen.

- In dit Paritair (sub)comité bestond op 31 december 2007 een sectoraal pensioenstelsel dat op 1 januari 2004 werkzaam was in de schoot van een Fonds voor Bestaanszekerheid en dat **uitsluitend betrekking heeft op dienstjaren gelegen vóór de inwerkintreding van de WAP**

→ Gelieve deel I en deel VI van deze vragenlijst in te vullen

- In dit Paritair (sub)comité bestond op 31 december 2007 een CAO die aan de werkgevers van de sector de verplichting oplegt om **op het niveau van de onderneming** een pensioenstelsel in te voeren.

→ Gelieve deel I en voor zover mogelijk deel VI van deze vragenlijst in te vullen

- In dit Paritair (sub)comité bestaat **geen enkele vorm van aanvullend pensioen.**

→ De vragenlijst dient niet te worden ingevuld. Gelieve enkel deze pagina ondertekend terug te sturen.

Contactpersoon	
• Naam	
• E-mail	
• Telefoon	
Handtekening	

Deel I. Gegevens over het paritair (sub)comité:

1.	Paritair Comité
Nummer	
Naam	
Voorzitter	

2.	Aantal werkgevers en werknemers, laatste kwartaal 2007				
Aantal werkgevers	Aantal werknemers	Arbeiders	Bedienden	Man	Vrouw

Deel II. Basisgegevens over het pensioenstelsel

1.	Invoering van het pensioenstelsel	Datum (dd/mm/jjjj)
1.1.	Pensioenstelsel sinds	
1.2.	Pensioenstelsel aangepast aan de WAP sinds	
1.3.	Datum en benaming van de op 31 december 2007 geldende CAO's die de werking van het pensioenstelsel regelen	

2.	Inrichter	
Naam		
Rechtsvorm		
Adres		

3. Toepassingsgebied van de CAO die het pensioenstelsel invoert

Onderstaande vragen betreffen alle werkgevers en actieve werknemers die vallen onder het toepassingsgebied van de sectorale CAO die het pensioenstelsel invoert, ook indien zij op grond van opting-out niet deelnemen aan het sectorale pensioenstelsel.

3.1.	Welke werkgevers vallen onder het toepassingsgebied van de CAO, welke werkgevers vallen buiten het toepassingsgebied?
3.2.	Wat is er voorzien voor de werknemers die tewerkgesteld zijn bij werkgevers die buiten het toepassingsgebied van de CAO vallen?

4.	Opting-out (Indien van toepassing)
4.1.	Beschrijf de voorwaarden voor opting-out

5. Aantal werkgevers en werknemers, situatie laatste kwartaal 2007

De gevraagde gegevens in onderstaande tabel hebben enkel betrekking op:

- (1) De werkgevers en werknemers die vallen onder het betreffende paritair comité (**PC**)
- (2) De werkgevers en werknemers die vallen onder het toepassingsgebied van de sectorale **CAO** die het pensioenstelsel invoert, ook in geval van *opting-out*.
- (3) De werkgevers en werknemers die gebruik maken van de optie **opting-out** van het betreffende pensioenstelsel.
- (4) De werkgevers en werknemers die buiten het toepassingsgebied van het betreffende pensioenstelsel vallen (**Buiten CAO**). De werkgevers en hun werknemers die gebruik maken van de optie opting-out (zie (3)) worden hier niet geïsoleerd.

5.1.	Ondernemings- dimensie	(1) PC	(2) CAO	(3) Opting-out	(4) Buiten CAO
		Aantal werkgevers	Aantal werkgevers	Aantal werkgevers	Aantal werkgevers
	≥ 1.000 werknemers				
	500 – 999 werknemers				
	100 – 499 werknemers				
	50 – 99 werknemers				
	< 50 werknemers				
	Totaal				

5.2.		(1) PC	(2) CAO	(3) Opting-out	(4) Buiten CAO
	Totaal aantal arbeiders				
	Totaal aantal bedienden				

1.	Aansluitingsvoorwaarden bij het pensioenstelsel (leeftijd, statuut, ...)

2.	Aantal aangeslotenen, situatie laatste kwartaal 2007			
Aantal aangeslotenen volgens leeftijd ⁵⁹	Actieven		Slapers	
	Man	Vrouw	Man	Vrouw
< 25				
25-34				
35-44				
45-54				
55-64				
≥ 65				

3.	Welke prestaties bevat het pensioenluik?	
3.1.	Rustpensioen (vraag 4 in te vullen)	☐
3.2.	Overlijden vóór pensionering (vraag 5 in te vullen)	☐

4.	Toezegging met betrekking tot het rustpensioen	
4.1.	Bepaling van de voordelen :	
4.1.1.	Kapitaalplan/Renteplan. Het pensioenreglement voorziet in:	
	de uitkering van een kapitaal ⁶⁰	☐
	de uitkering van een rente	☐
	de uitkering van een rente met de mogelijkheid om de rente om te zetten in kapitaal	☐
4.1.2.	Type pensioentoezegging	

⁵⁹ Het betreft enkel de aangeslotenen bij het sectorale pensioenstelsel (dus exclusief de opting-out gevallen).

⁶⁰ Ook indien het pensioenreglement uitdrukkelijk in de mogelijkheid voorziet om het kapitaal om te zetten in een rente.

	Vaste prestatie	☐
	Gelieve hieronder de berekeningswijze (pensioenformule) van de prestaties weer te geven	
	Vaste bijdrage	☐
	Gelieve de berekeningswijze van de bijdragen weer te geven. Gelieve daarbij te specificeren of de (para)fiscale lasten (premietaks, sociale zekerheidsbijdragen) en door de pensioeninstelling aangerekende kosten of toeslagen in deze bijdrage begrepen zijn, dan wel of deze bovenop de bijdrage door de inrichter worden betaald.	
	Garandeert de <i>inrichter</i> een jaarlijks rendement op de bijdragen? Indien ja, welk rendement ⁶¹ ?	
	Cash balance	☐
	Gelieve de berekeningswijze (pensioenformule) van de pensioenvoordelen te beschrijven	
4.1.3	Premievrijstelling in geval van invaliditeit ⁶² ?	☐

4.2.	Toekenningsvoorwaarden	
4.2.1.	Normale pensioenleeftijd zoals voorzien in het pensioenreglement	
4.2.2.	Vervroegde pensionering mogelijk vanaf	

⁶¹ Uitsluitend te vermelden indien de inrichter een *jaarlijks* rendement garandeert. De rendementsgarantie *op het ogenblik van uittreding of de pensionering* op grond van artikel 24 van de WAP, wordt hier niet bedoeld.

⁶² Enkel in te vullen indien dit geen deel uitmaakt van de eventuele solidariteitstoezegging.

4.3.	Verworven reserves		
4.3.1.	Hoe worden de verworven reserves berekend? Volgens welke technische grondslagen (technische rentevoet, ABO/PBO, ...)?		
4.3.2.	Totaal bedrag van de verworven reserves (voor alle aangeslotenen)	Op 31/12/2006	Op 31/12/2007

4.4.	Uitbetaalde pensioenprestaties ⁶³	Voor 2006	Voor 2007
4.4.1.	Kapitaal (met uitzondering van kapitalen die werden omgezet in een rente)		
	• Aantal begunstigen		
	• Totaal uitgekeerd bedrag (bruto)		
4.4.2.	Rente		
	Rentes voortvloeiend uit de omzetting van een kapitaal		
	• Aantal nieuwe rentes		
	• Totaal aantal rentes		
	• Totaal uitgekeerd bedrag (bruto)		
	Andere rentes (niet voortvloeiend uit de omzetting van een kapitaal)		
	• Aantal nieuwe rentes		
	• Totaal aantal rentes		
	• Totaal uitgekeerd bedrag (bruto)		
4.4.3.	Is de rente overdraagbaar bij overlijden (op de weduwe / weduenaar, ...)?		☐
	• Percentage		

4.5.	Voorziet het pensioenstelsel in een onthaalstructuur?	☐
4.5.1.	Voor het beheer van de achtergelaten reserves n.a.v. uitdiensttreding?	☐
4.5.2.	Voor het beheer van de overgedragen reserves bij indiensttreding (eventuele overdracht van een andere pensioeninstelling)?	☐

⁶³ Met betrekking tot de rechten die opvallen in dit jaar, onafhankelijk van wanneer de prestaties werkelijk worden betaald.

5.	Overlijdensdekking vóór pensionering ⁶⁴
5.1.	Wie zijn de begunstigden van de voordelen bij overlijden vóór de pensioenleeftijd? Indien het pensioenreglement voorziet in een cascade, gelieve deze dan te vermelden.
5.2.	Hoe worden de voordelen bij overlijden berekend? (gebruikte formules)
5.3.	Toekenningsvoorwaarden

5.4.	Uitbetaalde prestaties bij overlijden ⁶⁵	Voor 2006	Voor 2007
5.4.1.	Aantal overlijdens		
5.4.2.	Kapitaal (met uitzondering van kapitalen die werden omgezet in een rente)		
	• Aantal begunstigden		
	• Totaal uitgekeerd bedrag (bruto)		
5.4.3.	Rente		
	Rentes voortvloeiend uit de omzetting van een kapitaal		
	• Aantal nieuwe rentes		
	• Totaal aantal rentes		
	• Totaal uitgekeerd bedrag (bruto)		

⁶⁴ Enkel in te vullen indien dit geen deel uitmaakt van de eventuele solidariteitstoezegging en als onderdeel beschouwd kan worden van de pensioentoezegging.

⁶⁵ Met betrekking tot de rechten die openvallen in dit jaar, onafhankelijk van wanneer de prestaties werkelijk worden betaald.

	Andere rentes (niet voortvloeiend uit de omzetting van een kapitaal)		
	• Aantal nieuwe rentes		
	• Totaal aantal rentes		
	• Totaal uitgekeerd bedrag (bruto)		

6.	Financiering van het pensioenstelsel⁶⁶	Voor 2006	Voor 2007
6.1.	Werkgeversbijdragen		
6.2.	Persoonlijke bijdragen		

---

⁶⁶ Voor het betreffende jaar verschuldigde bijdragen, onafhankelijk van wanneer zij werkelijk worden betaald. Zowel met betrekking tot het rustpensioen als het overlevingspensioen.

1.	Pensioeninstelling	
Naam		
Adres		
CBFA code ⁶⁷		

2.	Type Pensioeninstelling		
2.1.	Verzekeringsmaatschappij	☐	
	<ul style="list-style-type: none"> • Contract Tak 21 	☐	
	Type :	☐ Klassiek contract	
		☐ Universal Life contract	
	Activa :	☐ Algemeen fonds	
		☐ verbonden met een afgezonderd fonds	
	Beheer in "K.B. 69" ⁶⁸ ?		☐
	Welke technische intrestvoet? Indien verschillende intrestvoeten worden toegepast naargelang het tijdvak waarin de premies werden betaald, gelieve dit dan te specificeren.		
2.2.	IBP	☐	
2.3.	Fonds voor Bestaanszekerheid	☐	
2.4.	Andere (te verduidelijken)	☐	

⁶⁷ Dit is het toelatingsnummer bij de CBFA.

⁶⁸ Stelsels die vallen onder het Koninklijk Besluit van 14 november 2003 betreffende de toekenning van buitenwettelijke voordelen aan de werknemers bedoeld bij koninklijk besluit nr. 50 van 24 oktober 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers en aan de personen bedoeld in artikel 32, eerste lid, 1° en 2° van het Wetboek van Inkomstenbelastingen 1992, tewerkgesteld buiten een arbeidsovereenkomst.

Voor pensioenstelsels die worden beheerd door een IBP (of FBZ) dienen de vragen 3 tot 7 te worden ingevuld. Voor de pensioenstelsels die worden beheerd door een verzekeringsonderneming dienen de vragen 7 tot 11 te worden ingevuld.

IBP's

3.	Activa op 31/12/2007	In €
3.1.	Bedrag van de activa met betrekking tot het pensioenluik ⁶⁹	

4.	Spreiding van de beleggingen op 31/12/2007	in %
4.1.	Obligaties	
4.2.	Aandelen	
4.3.	Rechten van deelneming in instellingen voor collectieve beleggingen	
4.4.	Andere geld- en kapitaalmarktinstrumenten	
4.5.	Afgeleide producten	
4.6.	Leningen	
4.7.	Onroerend goed	
4.8.	Vastgoedcertificaten	
4.9.	Zakelijke rechten op onroerende goederen	
4.10.	Zicht- en termijnrekeningen	
4.11.	Andere (te verduidelijken) :	
4.12.	Wordt er rekening gehouden met sociale, ethische en leefmilieuaspecten (beschrijf)?	
4.13.	Welk percentage van de hierboven vermelde beleggingen kan worden beschouwd als sociaal, ethisch of milieubewust?	

5.	Rendement van de hierboven vermelde beleggingen (in %)	In 2006	In 2007
5.1.	Bruto jaarlijks rendement ⁷⁰		
5.2.	Netto jaarlijks rendement ⁷¹		

⁶⁹ Zo het een IBP voor meerdere inrichters betreft, enkel de activa die op grond van de statuten of de beheersovereenkomst betrekking hebben op het sectorale pensioenstelsel in kwestie.

⁷⁰ Het beleggingsrendement voor alle kosten.

⁷¹ Het beleggingsrendement na alle kosten (instap- en uitstapkosten, beheerskosten, roerende voorheffing, beurstaks, ...).

6.	Kostenstructuur: (Gelieve de bedragen te vermelden in € zoals deze worden vermeld in de resultatenrekening)	In 2006	In 2007
6.1.	Andere bedrijfskosten ⁷²		
6.2	Gelieve de inhoud van het transparantieverlag (art. 42 WAP) met betrekking tot de kostenstructuur als bijlage toe te voegen.		

Voor pensioenstelsels van het type vaste bijdragen en cash balance:

7.	Rendement toegekend aan de individuele rekeningen:	Voor 2006	Voor 2007
7.1.	Welk (netto)rendement werd toegekend aan de individuele rekeningen ⁷³ ?		

Verzekeringsondernemingen

8.	Reserves op 31/12/2007	In €
8.1.	Bedrag van de reserves met betrekking tot het sectorale pensioenluik ⁷⁴	

9.	Spreiding van de beleggingen op 31/12/2007⁷⁵	in %
9.1.	Obligaties	
9.2.	Aandelen	
9.3.	Rechten van deelneming in instellingen voor collectieve beleggingen	
9.4.	Andere geld- en kapitaalmarktinstrumenten	
9.5.	Afgeleide producten	
9.6.	Leningen	
9.7.	Onroerend goed	
9.8.	Vastgoedcertificaten	
9.9.	Zakelijke rechten op onroerende goederen	
9.10.	Zicht- en termijnrekeningen	
9.11.	Andere (te verduidelijken) :	
9.12.	Wordt er rekening gehouden met sociale, ethische en leefmilieuaspecten (beschrijf)?	

⁷² Voor de IBP's die gebruik maken van het nieuwe boekhoudschema, betreft het de posten 631 (goederen en diensten) en 633/733 (andere).

⁷³ Zo de inrichter een rendement garandeert: het gegarandeerde rendement verhoogd met de eventueel toegekende surplusen.

⁷⁴ Het betreft zowel de reserves op individuele contracten als reserves in het financieringsfonds.

⁷⁵ Naargelang het een afgezonderd beheer, afgezonderd fonds of beleggingsfonds is.

9.13.	Welk percentage van de hierboven vermelde beleggingen kan worden beschouwd als sociaal, ethisch of milieubewust?		
10.	Rendement van de hierboven vermelde beleggingen (in %)	In 2006	In 2007
10.1.	Bruto jaarlijks rendement ⁷⁶		
10.2.	Netto jaarlijks rendement ⁷⁷		

11.	Toeslagenstructuur	% of bedrag ⁷⁸	
11.1.	Inningstoelage		
11.2.	Acquisitietoelage		
11.3.	Inventaristoelage		
11.4.	Beheerskosten (tak 23)		
11.5.	In- en uitstapkosten (tak 23)		
11.6.	Gelieve de inhoud van het transparantieverlag (art. 42 WAP) met betrekking tot de kostenstructuur als bijlage toe te voegen		

Voor pensioenstelsels van het type vaste bijdragen en cash balance:

12.	Rendement toegekend aan de individuele rekeningen	Voor 2006	Voor 2007
12.1	Welk (netto)rendement werd toegekend aan de individuele rekeningen ⁷⁹ ?		

⁷⁶ Het beleggingsrendement voor alle kosten.

⁷⁷ Het beleggingsrendement na alle kosten (instap- en uitstapkosten, beheerskosten, roerende voorheffing, beurstaks, ...).

⁷⁸ Gelieve, afhankelijk van het geval, het aangerekende % met de berekeningsbasis (bijdrage of voorziening), of het bedrag van de kosten mee te delen.

⁷⁹ Bij een verzekering tak21: het gewaarborgd rendement verhoogd met de (netto)winstdeelname.

Deel V. Solidariteitsluit (indien van toepassing)

1.	Solidariteitsinstelling	
Naam		
Adres		
CBFA code (indien van toepassing)		

2.	Type solidariteitsinstelling	
2.1.	Verzekeringsonderneming	☐
2.2.	IBP	☐
2.3.	Fonds voor Bestaanszekerheid	☐
2.4.	Andere (verduidelijk)	☐

3.	Financiering⁸⁰	Voor 2006	Voor 2007
3.1.	Bedrag geïnde bijdragen		

4.	Inhoud van het solidariteitsluit	
	Welke solidariteitsprestaties worden aangeboden? Geef daarbij telkens de benaming van de prestatie, evenals de berekeningswijze en de voorwaarden waaronder het recht op de prestatie ontstaat.	
	1.	
	Berekening en voorwaarden	
	2.	
	Berekening en voorwaarden	
	3.	
	Berekening en voorwaarden	
	4.	
	Berekening en voorwaarden	

⁸⁰ Voor het betreffende jaar verschuldigde bijdragen, onafhankelijk van wanneer zij werkelijk worden betaald.

5.	Uitgekeerde solidariteitsprestaties ⁸¹			
		Aantal dagen/ Totaal bedrag	Uitgekeerde prestaties (bruto)	
			Voor 2006	Voor 2007
1° Financiering van de opbouw van het aanvullend rust- en/of overlijdenspensioen:		dagen		
		bedrag		
a) Tijdens periodes van tijdelijke werkloosheid		dagen		
		bedrag		
Tijdelijke werkloosheid in de zin van de artikelen 49,50 en 51 van de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten:				
o Technische storing		dagen		
		bedrag		
o Slecht weer		dagen		
		bedrag		
o Economische werkloosheid		dagen		
		bedrag		
Werkloosheid ten gevolge van:				
o Overmacht		dagen		
		bedrag		
o Staking		dagen		
		bedrag		
o Lock-out		dagen		
		bedrag		
o Sluiting wegens jaarlijkse vakantie		dagen		
		bedrag		
b) Tijdens periodes van onvrijwillige werkloosheid, beperkt tot 12 maanden		dagen		
		bedrag		

⁸¹ Met betrekking tot de rechten die openvallen in dit jaar, onafhankelijk van wanneer de prestaties werkelijk worden betaald.

c) Tijdens de vergoede periodes van arbeidsongeschiktheid wegens	dagen		
	bedrag		
o Ziekte	dagen		
	bedrag		
o Invaliditeit	dagen		
	bedrag		
o Bevallings- of zwangerschapsverlof	dagen		
	bedrag		
o Tijdelijke arbeidsongeschiktheid na een arbeidsongeval of beroepsziekte	dagen		
	bedrag		
d) Tijdens de periodes van deelname aan cursussen of studiedagen gewijd aan sociale promotie	dagen		
	bedrag		
e) Tijdens de periodes van loopbaanonderbreking (met prestatievermindering)	dagen		
	bedrag		
o tijdens dewelke de loopbaan onderbroken is geweest volgens de voorwaarden van artikel 100 van de wet van 22 januari 1985 of van het koninklijk besluit van 2 januari 1991 betreffende de toekenning van onderbrekingsuitkeringen	dagen		
	bedrag		
o van inactiviteit tijdens dewelke de werknemer, vanaf 50 jaar, zijn prestaties verminderd heeft conform de voorwaarden van artikel 102 van de wet van 22 januari 1985 of gebruik heeft gemaakt van de bepalingen van het koninklijk besluit van 2 januari 1991 betreffende de toekenning van onderbrekingsuitkeringen	dagen		
	bedrag		
o tijdens dewelke de werknemer zijn arbeidsprestaties geschorst of verminderd heeft conform artikel 3 van de CAO nr. 77bis van de Nationale Arbeidsraad met een maximum van 12 maanden (tijdskrediet)	dagen		
	bedrag		
o van ouderschapsverlof, vaderschapsverlof, verlof om palliatieve verzorging te verstrekken of verlof om een zieke ouder te verzorgen	dagen		
	bedrag		
o tijdens dewelke de werknemer zijn prestaties verminderd heeft vanaf 50 jaar op basis van artikel 9 van de CAO nr. 77bis van de Nationale Arbeidsraad	dagen		
	bedrag		
f) Naar aanleiding van het faillissement van de werkgever tot 6 maand na de faillietverklaring	dagen		
	bedrag		

	Aantal rentes/ Totaal bedrag	Uitgekeerde prestaties (bruto)	
		Voor 2006	Voor 2007
2° Vergoeding onder de vorm van rente bij inkomstenverlies:	nieuwe rentes		
	totaal aantal rentes		
	bedrag		
a) Bij blijvende arbeidsongeschiktheid van meer dan 66% beperkt tot 25.000 euro per jaar	nieuwe rentes		
	totaal aantal rentes		
	bedrag		
b) Bij overlijden tijdens de beroepsloopbaan beperkt tot 20.000 euro per jaar	aantal overlijdens		
	nieuwe rentes		
	totaal aantal rentes		
	bedrag		
3° Betaling van een rente van maximum 25.000 euro per jaar in geval van ernstige ziekte (cf. RIZIV lijst)	nieuwe rentes		
	totaal aantal rentes		
	bedrag		
4° Verhoging van de lopende pensioen- of overlevingsrenten	bedrag		

Deel VI. Pensioenregelingen op grond van een sectorale CAO buiten het kader van de WAP

1.	Invoering van de pensioenregeling	Datum (dd/mm/jjjj)
1.1	Pensioenregeling sinds	
1.2	Datum en benaming van de actueel geldende CAO's die de werking regelen	

2.	Welke prestaties worden voorzien ?	
2.1	Pensioen	☐
2.2	Overlijden	☐

3.	Beheersinstelling	
3.1	Naam	
3.2	Adres	

4.	Omschrijving van het toepassingsgebied van de pensioenregeling	
4.1	werkgevers	
4.2	werknemers	

5.	Rustpensioen	
5.1	Hoe wordt het pensioen berekend? (formule) Geef daarbij aan of het een eenmalig voordeel, dan wel een rente betreft.	

5.2	Aan welke voorwaarden moet een (ex-) werknemer voldoen om recht te hebben op een pensioen ?	
5.2.1	Normale pensioenleeftijd zoals voorzien in de CAO	
	Vervroegde pensionering mogelijk vanaf	
5.2.2	Andere voorwaarden	

5.3	Uitgekeerde pensioenprestaties ⁸²	Voor 2006	Voor 2007
5.3.1	Kapitaal		
	• Aantal begunstigen		
	• Totaal uitgekeerd bedrag (bruto)		
5.3.2	Rente		
	• Aantal nieuwe rentes uitgekeerd		
	• Totaal aantal rentes uitgekeerd		
	• Totaal uitgekeerd bedrag (bruto)		
5.3.3	Is de rente overdraagbaar bij overlijden (op de weduwe/weduwenaar,...)?		☐
	• Percentage		

6.	Overlijden
6.1	Wie zijn de begunstigen van de voordelen bij overlijden vóór de pensioenleeftijd? Indien de CAO voorziet in een cascade, gelieve deze dan te vermelden.

⁸² Met betrekking tot de rechten die openvallen in dit jaar, onafhankelijk van wanneer de prestaties werkelijk worden betaald.

6.2	Hoe wordt het overlevingspensioen berekend? (formule) Geef daarbij aan of het een eenmalig voordeel, dan wel een rente betreft.
6.3	Toekenningsvoorwaarden

6.4	Uitgekeerde prestaties bij overlijden ⁸³	Voor 2006	Voor 2007
6.4.1	Aantal overlijdens		
6.4.2	Kapitaal		
	• Aantal begunstigen		
	• Totaal uitgekeerd bedrag (bruto)		
6.4.3	Rente		
	• Aantal nieuwe rentes uitgekeerd		
	• Totaal aantal rentes uitgekeerd		
	• Totaal uitgekeerd bedrag (bruto)		

⁸³ Met betrekking tot de rechten die openvallen in dit jaar, onafhankelijk van wanneer de prestaties werkelijk worden betaald.

7.	Financiering	
7.1	Kapitalisatie	☐
7.2	Repartitie	☐

Geef aan op welke manier het pensioenstelsel wordt gefinancierd door de werkgeverstoelagen en/of persoonlijke bijdragen.

7.3	Financieringsbron ⁸⁴	Voor 2006	Voor 2007
7.3.1	Werkgeversbijdragen		
7.3.2	Persoonlijke bijdragen		

DANK VOOR UW MEDEWERKING!

~~~~~

---

⁸⁴ Voor het betreffende jaar verschuldigde bijdragen, onafhankelijk van wanneer zij werkelijk worden betaald.